

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL TASARIMI ANASANAT DALI
TEKSTİL VE MODA TASARIMI SANAT DALI

**1960' LI YILLARDAN GÜNÜMÜZE KADAR 18-40 YAŞ
KADIN GİYİMİNDE MODA DEĞİŞKENLİĞİ VE GİYSİYİ
TAMAMLAYAN AKSESUARLAR**

(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan: **Firdevs BENLİ**

İSTANBUL, 2013

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL TASARIMI ANASANAT DALI
TEKSTİL VE MODA TASARIMI SANAT DALI

**1960' LI YILLARDAN GÜNÜMÜZE KADAR 18-40 YAŞ
KADIN GİYİMİNDE MODA DEĞİŞKENLİĞİ VE GİYSİYİ
TAMAMLAYAN AKSESUARLAR**

(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:

Firdevs BENLİ

Öğrenci No:

100783010

Danışman

Yrd. Doç. Cafer ARSLAN

İSTANBUL,2013

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “ 1960’ lı Yıllardan Günümüze Kadar 18-40 Yaş Kadın Giyiminde Moda Değişkenliği ve Tamamlayan Aksesuarlar “ başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 25.06.2013

Aday: Firdevs BENLİ

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

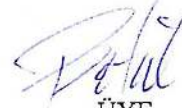
25/06/2013

Enstitümüz *Tekstil Tasarımı* Anasanat dalı *Tekstil ve Moda Tasarımı* Sanat dalı yüksek lisans öğrencilerinden 100783010 numaralı *Firdevs BENLİ'nin* "Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**1960'LI YILLARDAN GÜNÜMÜZE KADAR 18-40 YAŞ KADIN GİYİMİNDE MODA DEĞİŞKENLİĞİ VE GİYSİYİ TAMAMLAYAN AKSESUARLAR**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 28.05.2013 tarih ve 2013/17 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (60) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red veya Düzeltme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
YRD.DOÇ. DR. CAFER ARSLAN

ÜYE
PROF.DR.BETÜL ATLI

ÜYE
YRD. DOÇ. DR. FATMA ENGİN ALPAT

Seri koyup karşı oy
kullandım.

Önsöz

Bu çalışma, moda dünyasında 18-40 yaş kadın giyiminde moda değişkenliği ve giysiyi tamamlayan aksesuarları etkileyen; sosyal, kültürel, ekonomik değişim ve teknolojik yeniliklerin; moda alanında aksesuarların yerinin belirlenmesi amacıyla bu konu araştırılmıştır.

Bu çalışma, 1960' lı yıllardan günümüze kadar olan dönemleri yansıtmıştır. Ele alınan konuların geniş kapsamlı oluşu ve Türkçe kaynakların yetersizliği çalışmalarım sırasında karşılaştığım en büyük zorluk olmuştur. Bu nedenle; bu çalışma alandaki eksikliklere katkısı olacağı düşüncesiyle tez çalışması yapılmıştır.

Bu çalışmada; mesleki gelişimime sağladığı katkının yanı sıra, oluşturulmasında katkılarını esirgemeyen danışman hocam Yard. Doç. Cafer Arslan' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans eğitimim boyunca üzerimde büyük emeği olan Prof. Dr. Betül Atlı' ya ve bütün hocalarıma, bana olan inançlarını hiçbir zaman yitirmeyen, destek olan aileme ve fikirleriyle bana yol gösteren tüm arkadaşlarıma yürekten teşekkür ediyorum.

Firdevs BENLİ

1960' LI YILLARDAN GÜNÜMÜZE KADAR 18-40 YAŞ KADIN GİYİMİNDE MODA DEĞİŞKENLİĞİ VE GİYSİYİ TAMAMLAYAN AKSESUARLAR

Tezi Hazırlayan: Firdevs BENLİ

Özet

Kültürel, siyasi, ekonomi ve teknoloji sayısız yeniliklerin yaşandığı 1960-2013 yılları, moda değişkenliği açısından büyük bir öneme sahiptir.

II. Dünya Savaşından sonra batılı toplumlarda yaşanan hızlı ekonomik büyümenin ardından, alım gücü ve buna bağlı olarak yaşam standartları yükselen tüketici sınıfının talepleri, medyanın toplum üzerindeki etkileri, kadın hareketleri, kadınların iş hayatına girmeleri, gençlerin istekleri, moda alanı ile ilgili yeni malzeme ve tekniklerin kullanılması ve sanat dünyasında yaşanan yeni akımlar modanın değişkenliğinde etkili olmuştur.

Batılı toplumlarda giysi modasında yaşanan değişikliklerin yanı sıra; aksesuar tasarımında günümüz tasarım anlayışını da etkileyen önemli gelişmeler olmuştur. Yeni malzeme ve tekniklerin kullanılması, plastik sanatlarla olan etkileşimler, takı tasarımı eğitiminde yaşanan değişimler, uluslararası fuar ve sergiler, aksesuarların değerini ve gerekliliği fark ettirmiştir.

Bu çalışma 18-40 yaş kadın giyimi ile sınırlandırılmıştır. 1960' lardan günümüze kadar batıda ve Türkiye' de yaşanan önemli değişimler göz önünde bulundurulmuş, etkileşimler değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadın Giyimi, Aksesuar, Moda, Moda Tasarımı, Yansımalar, Etkileşimler, Değişimle

FASHION VARIABILITY IN 18-40 AGE WOMEN'S CLOTHING AND COMPLEMENTARY ACCESSORIES SINCE 1960's

Thesis prepared by: Firdevs BENLİ

Abstract

The years of 1960-2013, where cultural, political, economical and technological innovations have taken place, has a great importance for the fashion variability.

Following the economic growth took place in the western societies after the World War II; consumers' demands, which are shaped by the increasing purchasing power and standard of living; effects of media on the society; women movements; women's entrance to the business life; desires of the youth; use of new materials and techniques in the fashion area; and new movements in art; have influenced the fashion's variability.

Besides the changes experienced in the western societies' clothing fashion; evolutions have taken place in accessory design, which also have influenced today's sense of design. The use of new materials and techniques; interactions with the plastic arts; changes in the jewelry design trainings; and international fairs and expos helped to recognize the value and necessity of the accessories.

This study is limited to 18-40 age women's clothing. Since 1960's, the important changes in Western countries and Turkey are taken into consideration; and interactions between them are evaluated.

Key Words: Women's clothing, accessories, fashion, fashion design, reflections, interactions, variations/changes

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET

ABSTRACT

TABLolar LİSTESİ

vi

RESİMLER LİSTESİ

vii

1. GİRİŞ	1
2. KADIN GİYİMİNDE MODA OLGUSU	2
2.1. Moda Nedir?	2
2.2. Moda Kavramı	4
2.3. Kadın Giyiminde Modanın Etkilediği Unsurlar	5
2.4. Kadın Giyiminde Moda Eğilimleri	10
3. KADININ KULLANDIĞI AKSESUARLAR	13
3.1 Kadın Giyimi Aksesuarları	13
3.2 Ayakkabı	18
3.3 Çanta	21
3.4 Eldiven, Atkı, Bere	25
3.5 Fular, Eşarp, Şal	28
3.6 Gözlük	32
3.7 Kemer	34
3.8 Kravat	36
3.9 Makyaj	39
3.10 Parfüm	41
3.11 Saat	45
3.12 Şapka	47
3.13 Şemsiye	51
3.14 Takı ve Mücevher	53

4. 18-40 YAŞ KADIN GİYİMİNDE KULLANILAN KUMAŞLAR VE MODA BAĞLAMI	59
4.1. 1960' lı Yıllarda Kullanılan Kumaşlar	60
4.2. 1970' lı Yıllarda Kullanılan Kumaşlar	61
4.3. 1980' lı Yıllarda Kullanılan Kumaşlar	63
4.4. 1990' lı Yıllarda Kullanılan Kumaşlar	64
4.5. 2000' lı Yıllarda Kullanılan Kumaşlar	66
5. 18-40 YAŞ GİYİMİNDE MODAYA YÖN VERENLER	69
5.1. 1960' lı Yıllarda Modaya Yön Verenler	69
5.2. 1970' li Yıllarda Modaya Yön Verenler	71
5.3. 1980' li Yıllarda Modaya Yön Verenler	73
5.4. 1990' lı Yıllarda Modaya Yön Verenler	74
5.5. 2000 li Yıllarda Modaya Yön Verenler	76
6. 1960' LI YILLARDA KADIN MODASI VE AKSESUARLAR	77
6.1. 1960 Yılların Özellikleri	77
6.1.1. Avrupa'daki Moda Eğilimleri	80
6.1.2. Amerika'daki Moda Eğilimleri	86
6.1.3. Türkiye' ye Yansımaları	89
6.1.3.1. Türkiye' de Kadın Giyimini Etkileyen Önemli Olaylar	89
6.1.3.2. Türkiye' deki Moda Değişimleri	91
7. 1970' Lİ YILLARDA KADIN MODASI VE AKSESUARLAR	96
7.1. 1970 Yılların Özellikleri	96
7.1.1. Avrupa'daki Moda Eğilimleri	100
7.1.2. Amerika'daki Moda Eğilimleri	102
7.1.3. Türkiye' ye Yansımaları	104
7.1.3.1. Türkiye' de Kadın Giyimini Etkileyen Önemli Olaylar	104
7.1.3.2. Türkiye' deki Moda Değişimleri	105
8. 1980' Lİ YILLARDA KADIN MODASI VE AKSESUARLAR	109
8.1. 1980 Yılların Özellikleri	109
8.1.1. Avrupa'daki Moda Eğilimleri	112
8.1.2. Amerika'daki Moda Eğilimleri	115
8.1.3. Türkiye' ye Yansımaları	118
8.1.3.1. Türkiye' de Kadın Giyimini Etkileyen Önemli Olaylar	118

8.1.3.2.	Türkiye’ deki Moda Değişimleri	119
9.	1990’ LI YILLARDA KADIN MODASI VE AKSESUARLAR	123
9.1.	1990 Yılların Özellikleri	123
9.1.1.	Avrupa’daki Moda Eğilimleri	126
9.1.2.	Amerika’daki Moda Eğilimleri	129
9.1.3.	Türkiye’ ye Yansımaları	133
9.1.3.1.	Türkiye’ de Kadın Giyimini Etkileyen Önemli Olaylar	133
9.1.3.2.	Türkiye’ deki Moda Değişimleri	133
10.	2000’ Lİ YILLARDAN GÜNÜMÜZE KADAR KADIN MODASI ve AKSESUARLAR	137
10.1.	2000’ li Yıllardan Günümüze Kadar Özellikler	137
10.1.1.	Avrupa’daki Moda Eğilimleri	143
10.1.2.	Amerika’daki Moda Eğilimleri	148
10.1.3.	Türkiye’ ye Yansımaları	151
10.1.3.1.	Türkiye’ de Kadın Giyimini Etkileyen Önemli Olaylar	153
10.1.3.2.	Türkiye’ deki Moda Değişimleri	154
11.	TARİHSEL BAĞLAM	158
11.1.1.	1960’ lı Yılların Önemli Olaylarının Moda Tasarımına Etkileri	158
11.1.2.	1970’ li Yılların Önemli Olaylarının Moda Tasarımına Etkileri	160
11.1.3.	1980’ li Yılların Önemli Olaylarının Moda Tasarımına Etkileri	162
11.1.4.	1990’ lı Yılların Önemli Olaylarının Moda Tasarımına Etkileri	164
11.1.5.	2000’ li Yılların Önemli Olaylarının Moda Tasarımına Etkileri	166
12.	SONUÇ	168
13.	SÖZLÜK	171
14.	KAYNAKÇA	175

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1: Jones, 2009, s:22	156
Tablo 2: Jones, 2009, s:22	158
Tablo 3: Jones, 2009, s:22	160
Tablo 4: Jones, 2009, s:23	162
Tablo 5: Jones, 2009, s:23	164

RESİMLER LİSTESİ

	Sayfa No
Resim 1: Beden süslemeleri ve aksesuarlar	13
Resim 2: Baş aksesuarları-1990	15
Resim 3: Vucut süslemeleri, dövme	16
Resim 4: Beden süslemeleri, piercing	17
Resim 5: Ayakkabılar	19
Resim 6: Bel çantaları	22
Resim 7: El çantası	23
Resim 8: Kumaş eldiven	25
Resim 9: Deri eldivenler	26
Resim 10: Deri Eldiven – Nichdas Quesquere	26
Resim 11: Yün atkı, bere	27
Resim 12: Eşarp, 2009	28
Resim 13: Trina Turk, 2002	29
Resim 14: Vakko eşarp, 2012	30
Resim 15: İpek şal, 2013	32
Resim 16: Güneş gözlüğü	33
Resim 17: Kemerler	35
Resim 18: Bayan kravat, 2009	37
Resim 19: Mary Quant kravat, 1960	39
Resim 20: Makyaj, Vivienne Westwood, New York, Kasım 2012	40
Resim 21: Chanel No:5 parfüm	41
Resim 22: Versace parfüm	42
Resim 23: DKNY parfüm	43

Resim 24: Kenzo parfüm	43
Resim 25: Bvlgari parfüm	44
Resim 26: Dali parfüm	44
Resim 27: Jean Paul Gaultier parfüm	45
Resim 28: Kol saati, 2010	46
Resim 29: Tasarım saatler, 2012	47
Resim 30: THY Hostes şapkası	48
Resim 31: 1980' li yıllarda Lady Dianna,	49
Resim 32: Chanel, 1985	50
Resim 33: Güneş şemsiyesi	51
Resim 34: Kare güneş şemsiyesi	52
Resim 35: Takı, Mücevherler	53
Resim 36: Kumaş aksesuarlar	55
Resim 37: Ahşap, boncuk aksesuarlar	56
Resim 38: 1960 li Yıllar	61
Resim 39: 1970 li Yıllar	62
Resim 40: 1980 li Yıllar	64
Resim 41: 1990 li Yıllarda abiye bir ceket	65
Resim 42: 1990 li Yıllar	66
Resim 43: “Sex and City”, 2007 (The Chronology ,2011, s:263)	68
Resim 44: The Beatles saç modeli	70
Resim 45: The Beatles ceketi	71
Resim 46: Yves Saint Laurent, 1971	72
Resim 47: Prens Charles – Prenses Diana, 1981	74
Resim 48: 1990' lı yıllarda Naomi Campbell,	76
Resim 49: 2010 yılında etten elbisi, Lady Gaga,	77

Resim 50: Aksesuarlar, 1960	79
Resim 51: Puanlı elbise, 1960	81
Resim 52: Hippi, 1960	82
Resim 53: Op-Art, 1966	83
Resim 54: Metal plakalı şov tarzı elbise, 1967	84
Resim 55: 1965 PVC Elbise (The Chronology ,2011, s:158)	85
Resim 56: Uzay kıyafeti, 1969	87
Resim 57: 1961 Yılında Jacqueline Kennedy	88
Resim 58: 1960' lı Yıllar Türkiye' si	90
Resim 59: 1960' lı Yıllarda Türkan Şoray	93
Resim 60: Sonia Rykiel örgü tasarımı, 1970	97
Resim 61: Yves Saint Laurent Patchwork elbise, 1970	98
Resim 62: Punk modası, 1970	99
Resim 63: Disco modası, 1970	101
Resim 64: 1977 Yılında Punk elbise, Zandra Rhodes,	103
Resim 65: Gecekondu modası, 1970	105
Resim 66: 1970' li Yıllarda Hülya Koçyiğit	106
Resim 67: 1970' li Yıllarda Zeki Müren	107
Resim 68: Aksesuarlar, 1980	109
Resim 69: 1980' li Yıllarda Madonna	110
Resim 70: 1980' li Yıllarda Brooke Shields	110
Resim 71: Kumagai ayakkabı, 1980	111
Resim 72: Kumagai sandalet, 1980	112
Resim 73: Yuppies modası, 1980	113
Resim 74: 1980' li Yıllarda Madonna	114
Resim 75: 1989 Yılında Lady Diana	115

Resim 76: DKNY, 1987	117
Resim 77: Calvin Klein, 1980	118
Resim 78: 1980' li Yıllarda Ajda Pekkan	121
Resim 79: 1980' li Yıllarda Nühhet Duru	122
Resim 80: 1990' li Yıllarda Galler Prensesi Diana	124
Resim 81: Aksesuarlar, 1990	125
Resim 82: Halhal, 1990	126
Resim 83: Parmak arası halhal, 1990	126
Resim 84: Grunge, 1990	128
Resim 85: Rıfat Özbek, 1990	129
Resim 86: Tommy Hilfiger, 1990	130
Resim 87: Tommy Hilfiger, çanta ayakkabı, 1990	131
Resim 88: John Galliano, 1994	131
Resim 89: Rei Kawakubo, 1998	132
Resim 90: 1990' li Yıllarda Sezen Aksu	134
Resim 91: 1990' li Yıllarda Özlem Tekin	135
Resim 92: 1990' li Yıllarda Aysel Gürel	136
Resim 93: Göz makyajı, 2000	137
Resim 94: Aksesuarlar, 2000	138
Resim 95: Aksesuarlar kıyafetler, 2000	138
Resim 96: Aksesuarlar mücevherler, 2000	139
Resim 97: Bileklik, 2000	140
Resim 98: Telefon kılıfı, 2013	140
Resim 99: Küpe, 2000	141
Resim 100: Hüseyin Çağlayan, 2000	142
Resim 101: Takı, Freiwild, 2000	143

Resim 102: Retro, Balmain, 2000	145
Resim 103: Alexander Mc Queen, 2003	146
Resim 104: John Galliano, 2008	146
Resim 105: Chanel Fashion Show, 2008	147
Resim 106: Charlize Theron - Keira Knightley – Nicole Kidman, 2006	149
Resim 107: Barack - Michelle Obama, 2013, 2013	150
Resim 108: Barack Obama, 2013	151
Resim 109: Simay Bülbul, 2012	152
Resim 110: Kış modası - neon renkler, 2012	152
Resim 111: Retro, Banana Republic, 2012	154
Resim 112: İstanbul Fashion Week - defile, 2012	155
Resim 113: İstanbul Fashion Week - ayakkabı, 2012	156
Resim 114: İstanbul Fashion Week, Simay Bülbul -Selma State, 2013	156
Resim 115: İstanbul Fashion Week, Hakan Akkaya, 2013	157
Resim 116: Moda, 1960	159
Resim 117: Moda, 1970	161
Resim 118: Moda, 1980	163
Resim 119: Moda, 1990	165
Resim 120: Moda, 2000-2010	167

1. GİRİŞ

Geçmişten günümüze modanın değişimini etkileyen çeşitli faktörler olduğu bilinmektedir. 1960' lardan günümüze kadar yaşanan; ekonomik, sosyal, kültürel ve sanatsal değişimler; teknolojinin de sürekli gelişmesiyle modada, giyim ve aksesuar alanlarında önemli değişiklikler oluşturmuştur.

Bu çalışmada; giysi değişimlerinin ve giyimle bütünleşen aksesuarların çeşitliliğinin aynı hızla değişimi incelenmiştir.

18-40 Yaş kadın giyiminde moda olgusu, aksesuar çeşitliliği, kullanılan kumaşlar ve moda bağlamı modaya yön verenlerle birlikte Avrupa, Amerika ve Türkiye' de kadın modası ve aksesuarlarının değişimi yazılı bilgi kaynakları ve internetten araştırılmıştır.

Her dönemde ve her toplumda; giysi modası ve aksesuarlarda değişiklikler gözlenmiştir. Giysi ve aksesuar tasarımının özellikle son yıllarda hızlı değişiminin yeni tekniklerin ortaya çıkmasında zorlayıcı bir etken olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışma konusunun belirlenmesindeki en önemli etken; sürekli değişim gösteren moda ve aksesuarlarının değişim eğilimini analiz ederek, moda tasarımı eğitimi olan genç tasarımcılara daha yaratıcı ve daha yenilikçi yazılı kaynak sunmaktır.

2. KADIN GİYİMİNDE MODA OLGUSU

2.1. MODA NEDİR?

“MODA” kelimesi bir istatistik terim olan mod’ dan gelmiştir. Mod ise belirli bir sayısal dizinin en tepe noktası olarak alınan ve tüm diziyi temsil eden sayıdır. Bu, giyim kuşam dünyasına uyarlanırsa, bir giysi tasarımının hazırlanırken yararlanılan aktüel alt yapıya “moda” adı verilir.

Moda, tekstil sektörünün haricinde otomotiv, inşaat, mimarlık, bilişim teknolojileri, ev dekorasyonu, tiyatro, müzik, edebiyat, yemek, hediyelik eşya gibi alanları da içine alır. Eserleri benimsenmiş mimar, sanatçı, tasarımcı ve mesajını topluma duyuran herkes modacı sayılabilir. Tüketici tavırlarının ve düşüncelerinin yoğunlaştığı yer ve kavramlar modanın kendisidir.

“Moda, insanların değişiklik arama ve yeni biçimler ortaya koyma tutkusudur. Moda kabul görmüş, alışkanlık haline gelmiş olanın tersine, alışkanlık dışı, nasıl olursa olsun farklı olanı içinde toplar. Modanın bir olgu olarak karşımıza çıkma sebebi, diğer bireylere göre farklı olma isteğidir.” (Gürsoy, 2010, s:14)

Modayı, birçok bilim dalı ile açıklamak mümkündür. Örneğin; sosyoloji modayı, toplumun alt katmanlarında yer alan insanların, yine aynı toplumun üst katmanlarındaki insanları örnek alarak taklit etmesidir. Sosyolojik açıdan moda da; kendini kabul ettirme, özentî, kişilik kazanma gibi faktörler esastır.

Psikolojik açıdan moda ise; Toplumun içerisinde üste çıkma ve üstünlük duygularının tatminidir. Modayı takip eden kişi, kendisini diğer insanlardan farklı görmekte ve kendini topluma farklı gösterme imkânına sahiptir. Moda tüketim gereği yeniliğe sürekli gereksinim duymaktadır.

Moda; bir etkinin başlayıp, bitme sürecidir. Daha açık bir ifade ile bir stilin kabulündeki yükselme, geniş yayılım ve daha sonra düşüşü yansıtır. Moda beş evreden geçer. Bunlar;

1. Sunuş
2. Yükseliş
3. Doruk
4. Gerilime
5. Eskime

dir.

Modern toplum anlayışı öncelikle endüstrileşmiş toplum olma ile yakından ilgilidir. Endüstrileşmiş toplumun taşıdığı özellikler ise, ulusal pazar oluşturma, iletişimin yaygınlaşması, okuryazar oranının artması, kentleşme ile doğrudan bağlantılıdır.

“Çağdaş moda her gün biraz daha özgürleşmektedir. Pantolonun kadının günlük hayatına girmesinden sonra, şortunda buna aday olması, bikini ile başlayan çılgınlığın üstsüzlüğü getirmesi, kadın erkek ayrımının giderek azalması, saydamlığın artması, gençliğe ve daha fazla renge yönelen imajların tercih edilmesi, giysilerin temel işlevlerinin dışında güncelleşmesiyle her gün daha fazla insanı mutlu edecek şekilde yaygınlaşmaktadır.” (Hakko,1980, s:15)

Modanın en önemli özelliği değişkenliğidir. Bunu “modayı izlemek” ya da “modası geçmiş” deyimlerinden de anlamak mümkündür. Modanın etkili araçları, satış kurumları ve reklamlardır. Bu kurumlar, zaman zaman çeşitli yenilikleri ortaya çıkarmaktadırlar. Bu yeniliklerin moda olup olmaması toplumun tutumuna bağlıdır. Bir yeniliğin tutulması ve yayılması, teknik ve ekonomik yönlerinden çok, çoğu kes bu yeniliği bulan kişiye ya da sebep olan olaya bağlıdır. Bu konuda geçmiş yıllarda ilginç örnekler yaşanmıştır.

Mini eteğin yaratıcısı *Mary Quant*’ ın 1960’ lı yıllarda eteğini ütülerken yakması sonucunda, yanan bölümü keserek eteği kısacık kıvrırır. Bu kısacık etek *Mary Quant*’ ı bir anda üne kavuşturur ve her yaştaki kadınları peşinden sürükler. Mini etek modasının kumaş endüstrisine yaptığı olumsuz etkisi sonucunda, mini eteğin hemen arkasından midi ve maksi etekler ortaya çıkmıştır.

1960' ların sonuna doğru topluma karşı duruş olarak gelişen hippie hareketi yeni bir moda akımı başlatmıştır. Apartman topuklar, gümüş takılar, uzun etekler ve yelekler, dağınık saçlar hippie hareketinin göstergesi haline gelmiştir.

“Moda, insanın tüm yaşam, düşünce ve beğeni alanlarına yeni biçimler yaratma olgusudur. Bu yönü ile insan yaşamını hareketli kılan ve toplumun kültürel yapısına yön veren evrensel bir güçtür.” Buna göre moda; aslında insanoğlunun yeryüzüne geldiği andan itibaren çeşitli gereksinimlerle yarattığı bir olgudur ve zaman içinde değişik biçimlerle karşımıza çıkmıştır. (Tunalı, 2009, s:108)

2.2. MODA KAVRAMI

Moda kavramı olarak 1900' lü yıllarda ortaya çıkmıştır. Kadınlar daha güzel görünmek, farklı olabilmek için farklı giyim tarzları ve aksesuarlar geliştirmişlerdir. Toplumsal, siyasal ve kültürel olayların bir yansıması olarak şekillenmiş, farklı kültürlerin giysi ve aksesuarları kendine özgü kimliklerin yanı sıra, dini inançların, devlet politikalarının, değişen ideolojilerin ve sosyal olaylarında birer göstergesi olmuştur. Moda, farklı kimliklerin dışa vurumu ve sözsüz bir iletişim olma özelliğini de taşımaktadır. Süreç olarak; esinlenme, taklit ve kurumsallaşmadan oluşan birleşim sayesinde güncelliğini korumakta ve ayakta durabilmektedir. İnsanlar giysi seçimi yaparken; yaşam tarzlarını, sosyal statülerini, mesleklerini ve farklılaşmayı istedikleri için dikkate alırlar.

“Moda ve giyim, aynı şeylerin farklı biçimlerinin en belirgin şekilde örneklenebileceği alanlardır. Düşünülebilecek her giysi, çok çeşitli tarz, renk, kesim, doku ve kumaşlardan olabilir. Moda ve giyim, bu giysilerin kültürel ve toplumsal bir kimlik oluşturmak ve ortaya koymak amacıyla kullanıldıkları alanlardır.” 20. Yüzyılın başlarında moda sistemi kadının sahip olduğu ya da olmak istediği toplumsal konumu ifade eden giyim tarzı iken, 1950' ler den sonra moda; yaşanan toplumsal değişimler ve teknolojik gelişmelerle lüks moda akımı ve endüstriyel moda akımı olarak karşımıza çıkmıştır. (Barnard, 2002, s:194)

Lüks Moda Tasarımı; moda lideri olmak isteyen modayı yakından takip eden, ilk benimseyen, sınırlı sayıda kadınların ulaşabildiği, siparişlere göre hazırlanan

Haute – Couture giysileridir. Lüks giysilerin maliyetleri ve işçilikleri fazla olduğu için ayrıcalıklı kesime hitap eder. Varlıklı ve sosyal ortamlarda bulunan kişilere el işi, tam vücut ölçülerinde ve yalnızca bir adet hazırlanan giysilerin prestiji ve başarısı üzerine kurulmuştur. Günümüzde ise önemli moda evleri *Valentino, Versace, Chanel, Dior, La Croix, Labroix, Givenchy, Balmain, Balenciaga, Lanvin* ve *Yves Saint Laurent*’ tir.

Moda evleri devamlılığını sağlamak için de; ayakkabı, çanta, kemer, gözlük, parfüm, eşarp, fular, şal, takılar gibi yan ürünler üreterek aksesuar gerekliliğini de vurgulamışlardır.

Endüstriyel moda; benzer ürünleri, farklı toplumsal gruplara sunar. Alım gücünün daha kolay olmasına rağmen, silüet aynı fakat kalitesi düşüktür. Endüstriyel modanın etkili araçları öncelikle satış kurumları ve reklamlar aracılığıyla değer kazanmaktadır. Kendini tüketiciye cazip kılmış, tüketimin her alanda gerekli olduğunu vurgulamıştır. Tekstil ve hazır giyim sektöründeki üretimin küreselleşmesi giyim maliyetlerini düşürdüğünden, elde edilebilirliği kolaylaşmıştır.

Sağlık, spor, kozmetik ve beslenme de dâhil insan bedenini moda görüntüsüne uyarlama hizmetini de medya üstlenmiştir.

2.3. KADIN GİYİMİNDE MODANIN ETKİLEDİĞİ UNSURLAR

Son yıllarda yaşantımızda büyük değişiklikler oldu. İleri teknoloji evlerimizden, ofislerimizden içeri sızarak günlük yaşantımızda kullanılır hale geldi. Bu durum alışkanlıklarımıza da büyük etkileri oldu. Hayatımızı değiştiren eğilimlerin en etkili olduğu alanlardan birisi de giyimdir.

Değişen koşullar, hızlanan zaman ve zorlaşan hayat kadın, erkek, genç diye ayırım yapmadan daha rahat giyim tarzlarına doğru ilerlemektedir.

Kadınların özgürleşmesi ve iş gücüne katılması ve gençlerin, sokak modasına katkıda bulunmalarını sağlayan hip-hop gibi sosyal davranışları, değişim için anahtar güç olmuşlardır.

Küreselleşme; modanın ekonomik yönü artık yerel ya da ulusal bir konu değildir. Moda etnik ve sınıfsal sınırları aşan küresel çapta bir işletme ve uluslararası bir dildir. Moda devlerinin hammaddeyi satın alıp, onu en düşük maliyet ve riske sahip yerde üretirmek için finansal güçleri vardır. Üretim; artık işçilik, zanaat ve depolama maliyetlerinin ucuz ve bol miktarda olduğu birçok yere yayılmış durumdadır. Moda devleri, dünya çapında kendi port folyolarına uyan markaları ve firmaları satın almaktadırlar. Ulusal giysiler ve gelenekler yok olmaya devam etmekte; batılı giyim her yerdedir. Çok uluslu firmaların markaları ve logoları *Londra'* dan *Lizbon'* a, *San Francisco'* dan *Singapur'* a kadar bilinen stil ikonları olmuşlardır. Geçmişte, *Charles Frederick Worth* gibi bir İngiliz'in yurt dışında çalışması yadırganırken şimdi *Kookal*, *Zara* ve *Gap* gibi Fransız, İspanyol ve Amerikan zincir mağazalarını tüm dünya caddelerinde görmekteyiz.

Küresel Firmalara Örnekler; *Pierre Carden*; doksanın üzerindeki ülkede üretim için lisans vermiştir.

Benetton; 100' ün üzerinde ülkede 7000' in üzerinde mağazaya sahiptir, fakat “aykırı reklam kampanyaları” sonrasında kar elde edemeyince Amerika' da yüzlercesini kapatmıştır.

İsveçli perakendeci *Hennes & Mauritz* 2000 sonbaharında *New York'* ta açılmış ve birkaç saat içinde ürünleri tükenmiştir. 2005' e kadar 100 mağaza daha açmıştır.

İngiliz tasarımcı *John Galliano*, Paris moda evi *Dior'* un başındadır. *Alexander McQueen*, *Romeo Gigli* (İtalya) ve *Koji Tatsuno* (Japonya) için tasarım yaptıktan sonra Fransız parfüm evi *Givenchy* bunu takip etmiş; bundan sonra da *Gucci Group* kendi markasını desteklemiştir. *Stella McCartney'* in markası, *Yves Saint Laurent*, *Gucci* (İtalya) ve *Michael Kors* (A.B.D.) tarafından tasarlanan *Céline* Fransız devi *LVMH'* ye (*Louis Vuitton Moët Hennessy*) aittir. (Jones, 2009,s:47)

Radyo; kitlesel iletişim araçlarında olup, işitsel özelliğe sahip bir araçtır. Radyo çağı, 1920' li yılların başından televizyon yayınlarının yaygınlaştığı 1960' lı yılların başına kadar olan dönemde modanın yayılmasında en etkin kitle iletişim aracı olmuştur. Günümüzde radyo, televizyon kadar yaygın kullanımı söz konusu değildir. Ancak televizyon ve internet gibi görsel iletişim araçlarının ulaşamadığı yerlerde radyonun önemini korumaktadır. Özellikle yerel radyolar; bölgedeki moda ile ilgili ürünler, hizmetler piyasalar hakkında dinleyicileri bilgilendirir, ekonomik canlılığa katkıda bulunurlar.

Sinema - Televizyon; Modanın insanlara ulaştırılmasında, kitle iletişim araçları yaygın olarak kullanılmış, sinemada bu araçların en etkili olanlarından biri olmuştur. Giysi tasarımı; ister film için, ister insanların ortak beğenileri için yapılsın ortaya çıkan üründe duygular, anlamlar ve işaretler vardır. Sinemanın da amacı; insanlara bir şey anlatmak, hissettirmek olduğundan ortaya çıkan her iki sonuç da ortak olmakta ve yapılan iş bir “sanata” dönüşmektedir.

Sinema ve moda arasındaki en güçlü bağ, 1950' lerdeki *Hollywood* yapımı filmlerle kurulmuştur. Televizyonun yaygınlık kazanması da buna öncülük etmiştir. Sinema, tiyatro ve televizyon yalnızca bir çağın veya mekânın giysilerini göstermekle kalmayıp aynı zamanda bunları tamamlayan saç, makyaj, stil, tavır ve davranışları izleyicilere sunan, bir fikir sahibi olunmasını sağlayan görsel kaynaklardır.

“1900' lü yıllarda özellikle film sanatçıları yeni modaların lanse edilmesine önderlik etmişlerdir; ilk kadın pantolonları *Marlene Dietrich* tarafından giyilerek moda olmuştur.” (Şenyapılı, 2002, s:178)

Moda alanındaki en çağdaş gelişmeleri herkesin aynı zamanda görmesini sağlar. Toplumsal tasarımcının ayrıcalıklı aracı olan televizyon, yaşamın her alanında çeşitli toplumsal kategorilerin genel olarak bütün ülkelerde giydikleri bütün giysi yığınınını her an her yere nakletmektedir.

Televizyon oyuncularını modayı gösteriyor. Gazeteciler, oyun sunucuları, eğlence animatörleri, söyleşi düzenleyenler, genellikle stilistlere başvururlar.

Bunların mesleği yayının üslubu ile, varsayımlar kitlesiyle, dekoruyla, giyecek olanın kişiliği ile ve ahlaki, teknik kimi kısıtlamalarla tam uyum içinde giysiler önerirler. Görüntünün hâkimiyeti giyside de görülür. Giysi bu kişileri kreatörler ve hazır giyim markaları için bir vitrin haline getirir ve çoğu televizyon seyircisi üzerinde etkili olan stiller yayar. (Waquet & Laporte,2011,s:50)

İnsanlar, filmlerdeki gördükleri sevdikleri karakterler ile kendilerini özdeşleştirme ve onlar gibi giyinerek, onlar gibi olabilmek umudu taşımaktadırlar. Filmlerde görülen giysiler ögle benimsenmiştir ki *Chanel*’ in tasarladığı eskiden yas anlamı taşıyan, küçük siyah bir elbise *Audrey Hepburn*’ ün giymesıyla birlikte sıklığın sembolü olmuştur.

Yakın bir dönemde modayı etkileyen filmlerden biride “Karayip Korsanları” filmidir. İlki 2003 yılında gösterime giren üçleme pek çok modacıyı etkilemiş, korsan teması ile birlikte sempati kazanarak yaygınlaşan “kuru kafa” deseni her türlü tekstil ürününde kullanılmıştır.

Medya; tüketim kültürünün egemen olduğu günümüzde medya, televizyon, gazete, dergi, radyo ve internet sayesinde moda hızla yaygınlaşabilmektedir. Medya tüm Dünya’ da toplumsal değişimi ve kültürel yapıyı değiştiren faktörlerin en önemlisidir.

20. Yüzyılda kitle iletişimin deki hızlı ilerlemeler, tekstil eğilimlerinin de Dünya üzerinde doğrudan yayılımına yardımcı oldu. Yayınların, örneğin; “*Cosmopolitan*” dergisi seksen ülkede yayınlanmaktadır.

Amerika’ da moda sektörüne yönelik günlük gazete *Women’ s Wear Daily*, her gün piyasanın belirli bir kesime yönelik yayın yapmaktadır. Bu gazetede genel haberlerin yanı sıra istatistiki kırılma noktalarına, tedarikçi listelerine ve sınıflandırılmış iş ilanlarına da yer verilmektedir.

İngiltere’ de *Drapers Record* benzer bir görevi yerine getirmektedir. “*İnternational Textiles*” gibi üç ayda bir yayınlanan dergiler yeni kumaşların hikâyelerine yer verir. *Collezione, Modaln, Fashiontrend, Textile View, Viewpoint* ve

View Colour, raporlarla, oda tahminleriyle ve kumaşlarla ilgili yenililerle dolu, güzel bir şekilde ortaya çıkarılan renkli dergilerdir. (Waquet & Laporte,2011,s:51)

Tasarımcılar için sektörel dergiler kuşe kâğıda basılan dergilerden daha önemlidir. Sektörel dergiler, sektör ile ilgili bütün etkinliklere ve moda gösterilerine yer verirler. Günümüzde kataloglar yolu ile de evden alışveriş yapma imkânları yaratılmıştır.

Teknolojik Gelişmeler; 20. Yüzyıldaki teknolojik gelişmeler değişen yaşam tarzları ile bir anlamda paralellik gösterir.

Cover, soul, jazz, blues, elektronik, reb, hip-hop, soundtrack müzik türleri, nostaljik Arjantin tango, rumba, vals, salsa gibi dans türleri 21. Yüzyıl modasını etkilemiştir.

Rayon ve naylon gibi sentetik elyaflar, lycra gibi elastik elyaflar, “easy care” (kolay bakım) gibi çeşitli apreler yaşam stillerinde ki hızlanan tempo, kısa kullanım ömürleri ve zamanın sloganı haline gelen “sağlıklı ve formda” görünümlele yakın ilişki içerisindeyler. Tasarım ve tasarımcı, hazır giyim ve *Haute-Couture* kavramları tekstil ve moda dünyasında yerlerini almışlar, *Londra, Paris, Milano* ve *New York* gibi şehirler moda merkezleri haline gelmişlerdir. Zincir mağazalar da son moda ürünleri birçok ülkeye taşımışlardır.

Defileler; Defileler, günümüzde sıkça duyduğumuz görsel ve yazılı basının yoğun ilgi gösterdiği görsel etkinliklerdir. Günümüzde defileler, özellikle tekstil ve hazır giyim sektöründe yapılmaktadır. Modacılar ve giyim firmaları koleksiyonlarını, markalarını tanıtmak veya sezon ürünlerini firmalara göstererek satış yapmak amacıyla sıkça defile düzenlemektedir.

Defile; koreograf, manken, firma veya modacıdan oluşan uzman bir ekiple uzun uğraşlar sonucu gerçekleşmektedir. Defileler görsel bir sunum olduğundan, sunulduğu alanda her zaman izleyenlerin ilgisini çekmektedir. Kalabalık gruplara hitap eden defile, tanıtım açısından çok etkili bir unsur olmaktadır. Yılın moda

eğilimlerini, tekstilde sezon ürünlerini ve eğilimlerini tanıtmak açısından önemli olan defileler, bir bakıma modaya yön veren görsel şölenlerdir.

2000' li yıllarda *Karl Lagerfeld*' in öncülüğünü yaptığı temalı, büyük orkestralar eşliğinde, mekân konseptli görsel şölene dönüşen defileler, moda gösterileri, *İstanbul*' un da katıldığı moda haftaları, moda dünyasına genç modacılar kazandıran moda yarışmaları, moda eğitim kuruluşlarının yaygınlaşması kitlesel moda bilincinin gelişmesine yardımcı olmuştur.

İnternet; Milenyum çağı olarak da bilinen 2000' li yıllarda teknolojinin hızlı gelişmesi ile günlük hayatımıza giren internet, laptop, mobil cihazlar ıpone, ıpad, akıllı telefonlar, fecabook ve twitter gibi sosyal paylaşım ağları, moda site ve blogları moda eğilimlerinin hızla yayılarak küreselleşmesinde etken olmuştur.

Günümüzde internet kaynakları birçok kişi, özellikle gençler tarafından çok kullanılmaktadır. Canlı ve arşiv haberler, tüm Dünya' da ki kostüm müzelerinin sanal koleksiyonları, moda e-bültenleri modaya yönelik yorumlar ve sohbet odaları, e-ticaret ve e-perakende siteleri, şirket tarihi hakkında bilgi içerebilen, mevcut koleksiyonları bulunduran veya moda Showlarını web üzerinden yayınlayan tanıtım amaçlı siteler büyük bir işlev görmektedir.

Son yıllarda internet yoluyla evden alışveriş yapmak birçok insana cazip gelmektedir ve hızla artan bu alışveriş ortamı, iade etme kültürünü de yaratmıştır.

2.4. KADIN GİYİMİNDE MODA EĞİLİMLERİ

Moda eğilimleri diye bazen çok büyük anlamlar yüklediğimiz akımlar çoğu zaman günlük gelişmelerden etkileniyor. Hava şartları, doğal afetler ve savaşlarda çok garip görülse bile moda akımları üzerinde belirleyicidir.

Günümüz modasında son yıllarda, uzak doğu eğilimleri görülmektedir. Tarihi kostümlerden esinlenmeler, nakışlar, kimono kesimleri, çiçek desenleri Asya stilini yansıtmaktadır.

Asya modasının aksesuarlarında, fildişi yüzükler, işlemeli satenden torba çantalar, kelebek aplikeli baskı desenli kumaş çantalar, dolgu tabanlı geyşa terlikler son yıllara damgasını vurmuştur. Bordürler, kurdeleler, biyeler, saçaklar ve püsküller sezonun galipleri olmuştur. 2003 Yılında moda dünyasında İspanyol rüzgârı esmiş, volanlar, farbalalar ön plana çıkmıştır.

Modacıların ortak kararı ile son yıllarda hayatımızda çok daha fazla renkli ve tonlamalar daha belirgin hale gelmiştir. Danteller ve şifonlar tercih edilen kumaşlar arasındadır. Elbiselerde, tişört, eteklerde, çantalarda kendini göstermiştir. Ayrıca çiçekli broşların ağırlığı hissedilmiştir. Küçük ceketler bütün koleksiyonlarda karşımıza çıkmıştır. Kısa ceketler, fırfırlı midi ve uzun etekler, tunikler görülmektedir.

Trench (1960' lı yıllarda patlama yapan diz altı kruvaze ceket) kaba ve klasik kalıplarından sıyrılmış olarak modern kesimle birleşmiştir.

2004 yılına damgasını vuran 1950 ve 1960' lı yılların etkisi önümüzdeki birkaç yıl daha sürüyor. Kürk ve örgünün 2005 yılında zirvede olduğu görülüyor. Pelerin, kap ve pançolar yeniden hayatımıza girmiştir.

Elbiseler her bakımdan çok kadınsı hatlarıyla karşımıza çıkmıştır. En şık dar kesimli düz elbiseler, hafif kumaşlara pul ve payetler eşlik ediyor. Renklerde, yazın canlı renkler, kışın kırmızı, sarı ve mavinin tüm tonları tasarımcıların favorileri arasındadır. Siyah, kahverengi ya da nefti yeşil gibi renklerle eğilimleri yakalamak için farklı renk kombinasyonları yapılmıştır.

“2005 yılının gözdeleri 1950' lerin kısa kol boylarına sahip nostaljik ceketleridir. Ceketlere, dar ve düz kesimli elbiseler, boyları diz kapağında uzun etekler ve vücudu sımsıkı saran, bilek hizasında pantolonlar eşlik ediyor. 2005 Yılında kış sezonunda, kıyafet ve aksesuarlarda hayvan baskıları çok kullanıldığı görülmektedir. Koleksiyonlar; zebra desenleri ve renkli kareli baskıların egemenliğindedir. Ayrıca 1960' lı yılların hippie tarzı geri dönüyor. 1920' li yılların unutulmaz tarzı *carliston*, en dikkat çekici eğilimlerin başında yer almaktadır. İnci kolyeler ile tamamlanan uzun elbiseler, püsküller ve fiyonklarla süslü 1920' lerin

avant-garde çok kullanılmaktadır. Saçlarda ise, kıyafetlerle uyumlu “*çarliston* ve *surf chic*” eğilimleri görülmektedir.”

(www.meb.gov.tr/modulprogramlar)(02.05.2013)

3. KADININ KULLANDIĞI AKSESUARLAR

3.1. KADIN GİYİMİ AKSESUARLARI

“Aksesuar” kelimesi dilimize Fransızcadan girmiştir. Her hangi bir nesneyi tamamlayan parça demektir. Esas olana eşlik eden, onunla birlikte kullanılan ilavedir. Kadın giyimi kıyafetlerini tamamlayan ve bütünleyen ayakkabı, çanta, kemer, şapka, eldiven, takı, mücevher v.b. eşyadır.

Antik çağlardan beri insanların taşlara, madenlere, kemiklere şekil vererek kolye, yüzük, küpe gibi takılar yaparak bunları kullandıkları bilinmektedir. Her devirde giyimdeki değişikliğin yanı sıra aksesuarlarda da değişiklikler olmuştur.

İnsanın giyimini pek çok şey tamamlar. Hatta aksesuarlar, modadan daha hızlı, daha sürekli de değişirler. Her keseye uygun olan, belirli nitelik koşullarına uygun, rantabilitesi düşünülmeyen pek çok ürün yaratılmıştır. Bu türden girişimlerde başarının ölçütü, önceden ileriye görebilme yetisinde yatmaktadır.

Resim 1: Beden süslemeleri ve aksesuarlar (IMAGES, 2000, s:758)

Aksesuarlar eğer akıllıca kullanılırsa basit bir kıyafete stil katabilir. Ucuz aksesuarlar giysinin kalitesini düşürür. ”Bir giysiye kemer, askı, eşarp, takı veya başka süslemeler ekleniyorsa, onların ilave masrafları göze alınmalıdır. Bu nedenle, bu tür ekler genellikle düşük kaliteli ve ucuz değil, aksine göz doldurucu olmalıdır; Yoksa giysi, kendi benzerlerine göre daha düşük kaliteli olacaktır.” (Cabrera, Frederick, 2012, s:39)

Bir giysiye bir aksesuarı dâhil etme dürtüsü genelde zayıf bir tasarımı güçlendirmek için dış unsurları kullanma arzusunu gösterir. Giysiyi süsleyen aksesuarlar, giysinin kendisinin ötesinde ilk moda nesneleri olarak kendini gösterir. Kemer, fular, kravat, süs mendili, fantezi mücevher, giysiyi süsler, görünümünü yeniler. 20. Yüzyıl boyunca ortalama olarak düşük maliyetleri nedeniyle aksesuarlar gelişmiş ülkelerde aşırı hızlı moda hareketleri yaşadılar.

Aksesuarların yenilenmesi erkeğin ve kadının, giysilerini daha uzun süre koruyarak, görünüm değiştirmesini sağlamaktadır. Moda aksesuarı çok daha uzun bir dönemde giysi satın alınımını kârlı hale getirir ama aynı zamanda daha ucuz bir fiyata yenilenen bir lüksün sergilenmesini sağlamaktadır.

Aksesuar mağazaları; *Ünitim*’ in 2004 yılında Türkiye’ ye getirdiği “*Accessorize*” mağazaları, Türkiye’ nin farklı bir aksesuar anlayışı ile tanışmasını sağlamıştır. Etkileyici renklerdeki tasarımları, çanta - kemer, şapka - eşarp ve saç aksesuarlarıyla, sürekli değişen ürün yelpazeleriyle moda dünyasında kendine özgü çizgisiyle günümüzde de devam etmektedir.

Günümüz insanının estetiğe yönelimi eskiye göre daha farklı olduğundan giysi ve aksesuar; moda kavramı içinde değerlendirildiğinde kişi için daha az maliyetle kendisini beğenmek, beğenilmek, güzel görünmek için başvurduğu yollardandır. Giysi ve aksesuar seçilirken vücut tiplerinin göz önünde bulundurulması, vücut orantısını bozmayacak giysi, aksesuar ve takıların seçilmesi önemli bir etkidir. Aksesuarların ve takının görevi giysiyi tamamlamak olduğundan, giysiler ile kullanılacak aksesuar ve takı seçiminde, kişiliği, fiziği ve giysiyi arka plana düşürecek seçimlerden kaçınmak gerekir.

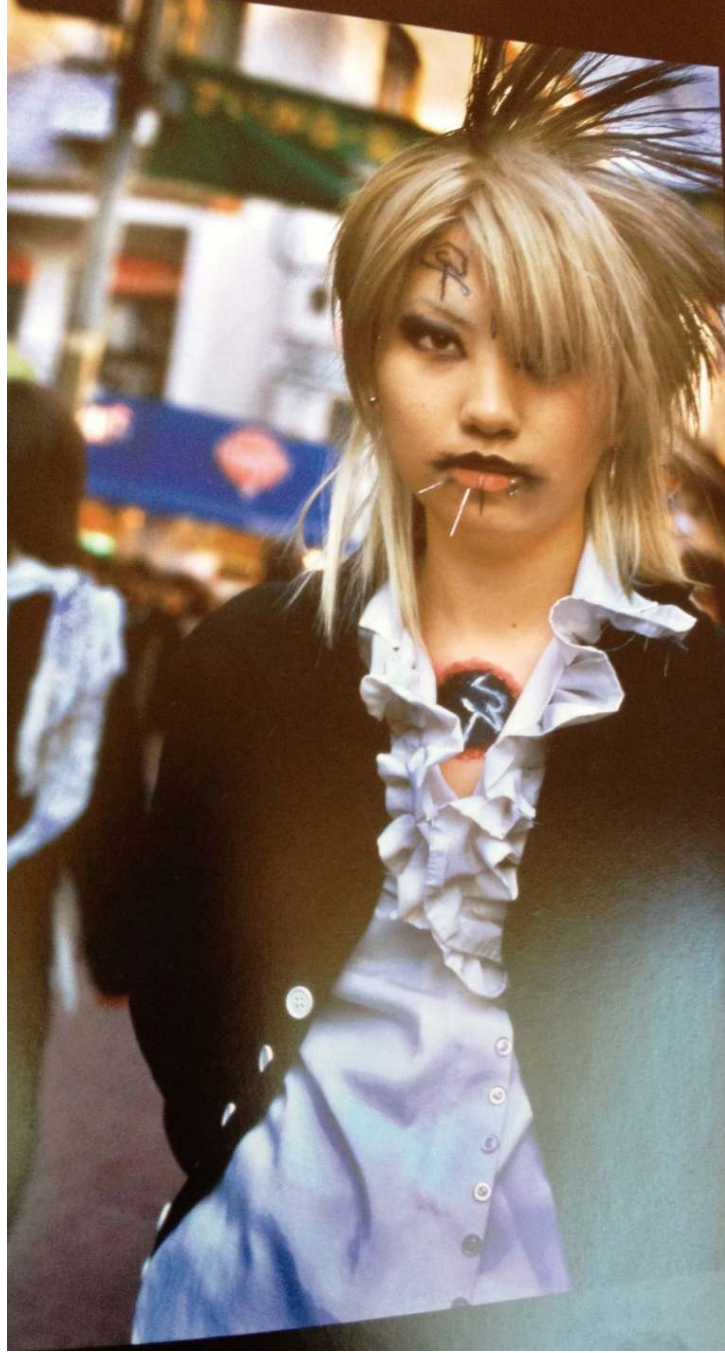

Resim 2: Baş aksesuarları,1990 (IMAGES, 2000, s:765)

Beden süslemeleri; giyim aksesuarları ile beraber, insan bedeninde yapılan süslemelerde moda nesnesi olarak yerini almış hızlı değişimi giysi modasıyla paralellik göstermektedir. “İnsanlar eski çağlarda kumaşı süslemeden önce kendi bedenini resimlerle ve dövmelemlerle süsledi. Süslemenin simgeselliği köklerini, derin bir şekilde, kim olduğunu belirtmek için doğuştan gelen süsleme ihtiyacından almıştır.” (Waquet & Laporte,2011,s:70)

Resim 3: Vücut süslemeleri, dövme (Jones,2009,s:26)

Resim 4 : Beden süslemeleri, piercing (IMAGES, 2000, s:778)

“Süslenme, fiziksel çekiciliğimizi artırmamızı, yaratıcılığımızı ve bireysel özelliklerimizi ortaya koymamızı, mevkiimizi göstermemizi sağlar. Süslenme, ayakkabı vurma, korse giyme ve piercing ya da dövmede olduğu gibi konfor, hareket ve sağlık ihtiyaçlarımızla çelişebilir. Süslenme geçici ya da kalıcı olacağı gibi, insan vücuduna eklemeler ya da vücuttan çıkarmalar şeklinde olabilir. Kozmetik, vücut boyası, mücevherat, saç tasarımı, takma tırnaklar, peruklar ve

postişler, bronzlaşma, yüksek topuklar ve plastik cerrahi vücut süslemeleridir.”
(Jones, 2009,s:26)

3.2. AYAKKABI

“Ayakkabı; özellikle sokakta ayağı korumak için giyilen, iskarpın, çizme, kundura, makosen, sandalet v.b. türleri olan, altı kösele, lastik v.b. dayanıklı maddelerden yapılan ayak giyeceği, pabuçtur.” Ayakkabı genelde “taban” adı verilen alt parça ile “saya” adı verilen üst parçadan oluşur. Ayakkabı giyildikçe yıprandığı için taban kalın bir parçadan yapılır. Ayağı saran saya ise daha ince bir malzemedir. (<http://www.ayakkabi.nedir.com>)(02.05.2013)

Ayakkabı; değişen iklim, yaşam koşulları ve toplumların kültürleri doğrultusunda tarihsel süreç içerisinde biçimlenmiştir. Günümüz insanı için ise kullanımdaki işlevselliğinin yanı sıra, estetikten de ayrı tutulmayan üründür. Moda akımları, ayakkabı tasarımlarını da etkisi altına almıştır. Moda ayakkabı satışlarını da arttırmış, giyimi bütünleyici bir aksesuardır.

Ayakkabılar insanların en önemli gereksinimlerinin başında yer alan kullanım nesneleridir. İnsan psikolojisi üzerine etkisi diğer aksesuarlara göre daha fazla olması nedeniyle hayatımızda önemi büyüktür. Bedenimizin dik durabilmesi ve hareketlerimizin kolaylıkla yerine getirilebilmesi için işlevsel bir beden aksesuarı olarak günlük hayatımızda yer alırlar. “Ayağa ve dolayısıyla ten üzerine giyilen ayakkabılar moda yaratmaya katkıda bulunurlar. Ayakkabılar ve moda her dönem ve kültüre bağlılık gösterirler” (Waquet & Laporte,2011,s:12-13)

Ayakkabılar günlük hayatımızda giysilerimizi tamamlayan ve ayaklarımızı koruyan nesnelerdir. Geniş bir tarihi, kültürü olan, sosyal ve endüstriyel alanda yer sahibidir. Geçmişten günümüze kadar statü sembolü, zenginlik ve saygınlık ifadesi olmuştur. Giyimi bütünleyen ve ekolü olan endüstri ürünleridir. Ayakkabı üretimi el zanaatkarlığı ile başlamış ve fabrikalaşma sürecinde yan sanayi ile gelişmiş ürünlerdir.

Ayakkabılar günlük hayatımızın ve sosyal yaşantımızın parçası olan tasarım ürünleridir. Tasarım öğesinin önemi kadar ayak yapısına uygunluğu da önemlidir. Ayakkabı, ham maddesi deri olan, el sanatları içine giren, kullanım aksesuarı olarak tekstil sektörünün bütünleyenidir ve renkler büyük rol oynar.

Resim 5: Ayakkabılar (PRESTEL, 2005, s:157)

Günümüzde yaşam koşullarının hızlı ve zorlu olması, estetiğın yanı sıra fonksiyon, yenilikçi, ergonomi ve hijyene yönelişi zorunlu kılmıştır. Tüketimi fazla olan, gelişmiş yan sanayi tarafından desteklenen, normal tüketicinin dışında sağık sektöründe de işlevleri güçlendirilmiş yardımcı ürünlerdir. Yaşam şartlarının getirdiğı hareketlilik karşısında denge bütünleyici, tasarımların da şıklığı kadar ayak yapımıza uygun olması gerekmektedir.

Ayakkabı kadınlar için ayağı soğıktan, sıcaktan, yaradan, bereden korumanın ötesinde bir tutku objesidir. Ekonomik gücün ve refahın yansıması olduğı için bir statü simgesi olmuştur. İnsandan insana değışen ayak yapısı ve beğeni içgüdüsünün üretici ve tasarımcı üzerindeki etkisi ergonomi kadar estetiğinde önemli bir gerçeğ olduğı ve ayakkabı tasarımının sanat ile ilişkisi günümüzde önemli değıerlerdir.

“1960’ lı yılların birinci yarısında kısa, minik ökçeli, sivri burunlu, arkadan bantlı, iki renkli zarif ayakkabılar, diz üstünde biten düz topuksuz toka ve dize kadar bağcıklarla tasarlanan güderi, süet, rugan çizmeler, ünlü tasarımcı *Roger Vivier*’ in ekose kumaştan tasarladığı botlar popüler olmuştur. 1965-1968 Yıllarında biraz daha yükselen barok esintili “kare ökçe” adı verilen puanlı, pop-art desenli, kare burun, minik fiyonklu ayakkabılar, “*Corfram*” adı verilen plastikten ayağın hava almasını sağlayan su geçirmeyen çorap şeklinde bacağı saran; kırmızı, sarı ve yeşil renkli kumaştan üretilen elbiselerle kombinlenen diz altı çizmeler moda olmuştur.” (Dereboy,2012,s:299)

“1970-1974 Yılları arasında gece ve gündüz giysilerini tamamlayan değişik dolgu topuk formları, yükseklikleriyle çılgınlığın sınırlarını zorlayan kaba hatlı, geniş burunlu, platformlu ayakkabılar, önden çapraz bağlanan, siyahtan beyaza çeşitli renklerde plastik PVC’ den üretilen çizmeler, otuzların *Greta Garbo* stili bilekten atkılı, kalın topuklu ayakkabıları moda olmuştur. 1975-1979 Yılları arasında büyük değişim yaşanmış, ince topuklar platformların yerini alırken, tokalı, aksesuarlı, arkası bantlı zarif ayakkabı ve çizmeler, yaz aylarında ise kumaş, hazır kenarlı espadriller, tahta tabanlı takunya terlikler kullanılmıştır.” (A.g.k.,2012,s:313)

“1980’ ler de alçak topuklu, küçük yüzlü burnu açık, arka fontu ince bantlı, orta boy üçgen, kama ökçeli, yılan derisi, süet, multi-renkli metalik, aplike, hasır örgülü ayakkabılar, balerin stili fiyonklu düz babetler, kısa çelik ökçeli terlikler, yuvarlak burunlu ve yüksek bağcıklı botlar, kovboy çizmeleri moda olmuştur. Kadınların iş dünyasında aktif rol alması, televizyon dramalarında yer alan karakterlerin sıklıkları, ellili yılların retrosu sivri burunlu, çelik topuklu rugan stilettolar orta çağ sitili botlar 1980’ li yılların ikinci yarısında popüler olurken, *Converse*, *Adidas*, *Nike*, *Airjordan* gibi spor ayakkabılar genç kitlenin fenomeni haline dönüşmüştür.” (A.g.k.,2012,s:329)

“1990’ lı yıllarda ayakkabı modasında geri dönüşler yaşanmış, altmışlı, yetmişli yılların uzun çorap, *Victorian* stili, *Western*, önü bağcıklı askeri çizmeleri, kalın kaba metal topuklu, uzun veya bilekte biten botlar, konik, *Louis* stili, kısa kadeh ince sigareta ökçeler, platform yükseklikler, sivri, yuvarlak, kare burunlu, ön

ve arkası açık ince bantlı stiletolar, pastel tonlarda süet, kalın derinin yanı sıra streç tüvit, saten kumaştan üzeri nakış işlemeli modeller, hasır örgü, şeffaf plastikten espadriller, babetler, *Madonna*'nın öncülüğünü yaptığı *Manola Blahnik*'in zarif terlikleri, altın ve gümüş materyalli parmak arası şık sandaletler popüler olmuştur.” (A.g.k.,2012,s:341)

“2000’lerin ilk yarısında renklerin birbiri ile uyumlu farklı tonları, kontrast renkli yüksek topuklu, sivri burunlu stiletolar, ellilerin kısa çivi kadeh ölçeli ayakkabı ve çizmeleri, ikinci yarıda ayakkabı modasında yaşanan büyük devrim sonrası, yetmişlerin modern yorumlu süet, rugan, deri, kumaştan bantlı, zımbalı, tokalı, geometrik ökçeli, platformlu modelleri, *Roma* stili gladyatör sandaletler, babetler, ilk İngiliz asilzadeleri için yaratılan plastik *Wellington* yağmur çizmeleri, ünlü moda öncüsü *Kate Moss*'un lans ettiği *UGG* botlar, unisex parmak arası terlikler, ahşap tabanlı cloglar *Louboutin*'in lanse ettiği kırmızı tabanlı tasarımlar döneme damgasını vurmuştur.” (A.g.k.,2012,s:353)

3.3. ÇANTA

İnsanlar; yanlarında değerli eşyalar taşımaya başladığından beri, çanta kullanmaya başlamışlardır. Günümüzde sadece içeriklerinin değiştiğini görmekteyiz. “Mısır hiyerogliflerinde belde taşınan keseler göze çarpsa da çantalara ait ilk kayıtlar 14. Yüzyıla aittir. 16. Yüzyılda deriden yapılmaya başlanan ağzı ipli çantalar kullanılmıştır. Seyahat edenler; çapraz takılan daha büyük kumaş çantalar kullanmaya başlamıştır.

Resim 6: Bel çantaları (PRESTEL, 2005, s:59)

El çantası da modanın yoğun biçimde ilgilendiği bir alandır. El çantasının moda da yer alması daha çok erkek ve kadın giysilerinde ceplerin ortadan kalkmasına bağlı olmuştur. Erkeklerde yavaş yavaş benimsenmesine rağmen, el çantası kadınlarda belirli bir işlevi yerine getirdiği için hiçbir zaman yerinden olmayacaktır.

El çantalar, değişik renklerde, değişik tasarımlarla üretilmektedir. Malzeme olarak; deri, baskılı deri, yılan derisi, taklit deriler, kumaş, sentetik malzemeler,

doğal lifler gibi değişik malzemeler kullanılmaktadır. Küçük ebatlarda çanta olarak; portföy makyaj çantası, cüzdan, v.b. kullanılmaktadır.

Resim 7: El çantası (Nordstrom, 2012,s:3)

Makyaj çantası; günümüzün önemli aksesuarlarından. Saten, kadife, dore, lame, pul boncuk işlemeli kumaşlardan üretilmektedir. Bazı kadınlar seçkin markalar tarafından üretilen ”Prada, Louis Vuitton, Bottega Veneta, Tod’ s gibi” tercih etmekte, gerektiğinde portföy çanta olarak ta kullanılmaktadır.

Her geçen gün üstünde boydan boya firmanın adı yazılı çantaların piyasaya sürüldüğünü görüyoruz. *Fendi, Tommy Hilfiger, Burberry, DNKY, Tod's, Louis Vuitton* gibi. Bu da belirli bir kategoride bulunmak istiyorlarsa insanları bu çantaları satın almak zorunda bırakıyor. Aksesuarlar statü sembolüdür. Fakat aksesuar sadece statümüz değil, aynı zamanda kişiliğimiz ile de önemli mesajlar verir. En büyük mesaj da çantadan gelir, çantanın fiyatından veya markasından daha önemli olan, çalışanın doğası ile bütünleşip bütünleşmediğidir. Taşdığımız çanta gerçekten kim olduğumuz, ne yaptığımız, nereye gittiğimiz ile ilgili doğru mesajlar vermektedir. (www.ikbaloakley.com/category/egitim-program-takilar)(02.05.2013)

Yıllara göre çantaların tasarımı, kumaşı, üretiminde kullanılan malzemeleri değişiklik göstermiştir.

1960' lı yıllarda; dikdörtgen kare formlu, metal aksesuar tokalı, körüklü, yapısız, fiyonklu, askılı veya elde taşınan mat deriden çantalar kullanılmıştır.

1970' li yıllarda; uzun saplı, körüklü, askılı, fermuarlı, tokalı, zımbalı büyük çantalar kullanılmıştır.

1980' li yıllarda; yuvarlak dilimli, büyük cepli, zarf tipi, omuzdan askılı, spor dikişli, küçük kare, yuvarlak formlu çantalar kullanılmıştır. Hasır, yılan derisi gibi malzemelerden üretilen renkli çantalar yaz sezonunda popüler olmuştur.

1990' lı yıllar; kordon saplı, omuzda taşınan, zarf stili, saten, fay, pliseli, ipekten, metalik, lame, dore, imitasyon taşlarla süslenen rafine nakışlı gece çantaları bambu saplı *kelly* stili kutu, kapitoneli büyük, abartılı ve bel, sırt çantaları kullanılmıştır.

2000' li yıllar; *Louis Vuitton, Hermes* gibi ünlü markaların klasik modellerinin yanı sıra çeşitli kumaşlardan büyük, zarf stili çantalar moda olmuştur.

3.4. ELDİVEN, ATKI, BERE,

Eldiven dış etkilere korunmak için ele giyilen; kumaş, deri veya sentetik malzemelerden yapılan bir el giysisidir. Eldivenin takılmasındaki genel amaç; kişinin elini korumasının yanında aksesuar olarak kullanılmasıdır. Eldiven yine kadınlar için bir aksesuar olarak kullanılmakla birlikte, günlük yaşamın özellikle soğuk kış günlerinin vazgeçilmez bir giysisi olmuştur.

Sporun moda ile bütünleşmesi sonucunda oldukça hızlı bir değişim göstermektedir. Giysi stilistlerine son derece bağımlı olan eldiven, modanın genel evriminde yer alır. Tıpkı şapka gibi eldiven sanayii de güçlüklerle karşı karşıya bulunmaktadır.

Kadın kıyafetlerinin vazgeçilmez bir parçası olan eldivenin bayram, tören ve cenazelerde farklı kullanım kuralları vardır.

Resim 8: Kumaş eldiven (FASHION & ACCESSORIES, 2008, s:154)

Resim 9: Deri eldivenler (Garcia, 2010,s:15)

Resim 10: Deri Eldiven – Nichdas Quesquere

(<http://www.modadekorasyon.tv/bayan-deri-eldiven-modelleri.html/ilginc-deri-eldiven-modelleri>) (01.06.2013)

1960' lı yıllarda; truvakar boyda, deri, süet ve yün jarse eldivenler popüler olmuştur.

1980' li yıllarda; parmaksız, deri, file eldivenler modaydı.

1990' lı yıllarda deri eldivenler modaydı.

2000' li yıllarda; 1950' lerin elegan şıklığını tamamlayan ince deri ve süetten renkli, uzun, truvakar boy eldivenleri moda olmuştur.

Atkı; kışın soğuktan korunmak için omuza, bazen başa alınan örgü, yün, kürk, ipek, dantel gibi kumaşlardan yapılan aksesuar çeşididir. 1970' li yıllarda kadın ve erkeklerin kullandığı unisex, boyuna dolanarak bağlanan, dizlere kadar uzanan uçları püsküllü, kalın veya ince yünden örgülü atkılar popüler olmuştur.

Bere; yumuşak ve sipersiz bir başlık çeşididir. Genellikle kışın soğuktan korunmak ve atkı-bere-eldiven uyumunun sağlanmasında bir aksesuar olarak kullanılmaktadır.

Resim 11: Yün atkı, bere

(<http://3.bp.blogspot.com/rj5kk7WHM8Q/ULiyUV7oaEI/AAAAAAAAAU8/fsC6e6AAhpA/s1600/atki-bere-modelleri-015.jpg>)(30.04.2013)

3.5. FULAR, EŞARP, ŞAL

Fular; Genellikle süs eşyası olarak kullanılan, boyuna sarılan ya da baēlanan bir çeşit atkıdır. Modanın deēiřimine paralel olarak fular modelleri de daralarak veya genişleyerek, ipek, ynl, dantel, tl, şifon, deri gibi malzemeler le süsleyerek, yaz-kış giysi tamamlayıcısı olarak kullanılmaktadır.

Ayrıca tasarımcılar, fularların sezonun giysileri ile uyumluluēunu bütünleştirerek çalışmalarda yapmaktadırlar.

Resim 12: Eşarp, 2009

<http://www.maxihayat.net/maxiforum/tesettur-giyim/> (11.05.2013)

Resim 13: Trina Turk, 2002

(<http://www.wwd.com/images/processed/wwd/2008/10/01/landscape/02-tout/west-trina-turk2.jpg>) (25.5.2013)

Eşarp; Kadınlar tarafından kullanılan ve başı örtmeye yarayan bir giyim aksesuar çeşididir. Eşarplar kişisel bir objedir. Eşarplar bazen başa takılmanın yanı sıra, giysilerimizi tamamlayan bir aksesuar olarak da boynumuza takabiliriz. Bazen kemer, bluz, saç bandı, bandana, şapkayı süsleyen, eteklerin ve pantolonların kemer yerlerine geçirilebilen çeşitli şekillerde boyuna bağlanmalarıyla, daha büyük boyları ise pareo olarak kullanılmaktadır.

Eşarplar, klasik ya da modern olsun her giyim türüne ayrı bir canlılık ve şıklık katan, giyimine özen gösteren kadınlar için uygun aksesuar ve renk-desen seçimleri dâhilinde gözde bir parça olarak günlük hayattaki yerini korumuştur. Kullanım amaçları genişledikçe eşarp üretimi önem kazanmış, ayrı bir sektör olarak gelişmiştir.

Resim 14: Vakko eşarp, 2012 (<http://www.minikhediye.com/wp-content/uploads/vakko-esarp-modelleri-yeni-modeller.jpg>) (15.5.2013)

Moda tasarımcıları, eşarplardaki çeşitliliğin kumaş, desen ve renk bazında oluşturulması ve sezon eğilimlerine uygun olmasına dikkat etmektedirler.

Hermes, Gucci, Versace, Pierre Carden, Ferragamo gibi bazı modacılar kendi tasarımları olan desenli eşarpları üretmişlerdir.

Yıllara göre eşarpların tasarımı, değişiklik göstermiştir.

1960' lı yıllarda, *Gina Lollobrigida*, *Elizabeth Taylor*, *Audrey Herburn*, *Natalia Wood*, *Brigitte Bardot* gibi ünlü starların filmleriyle dünyaya tanıttığı, çalışan kadınların simgesi, düğün, cenaze gibi törenlerin önemli parçası boyuna dolanan, başa bağlanan ve altın çağını yaşayan eşarplar popüler olmuştur.

1970' li yıllarda; katlı, abartılı, uzun saçlara bağlanan eşarplar, bandanalar moda olmuştur.

1980' li yıllarda; çok renkli ipek eşarplar popülerdi.

1990' li yıllarda; *Verseaca*, *Pierre Cardin* gibi ünlü markaların desenli, renkli eşarpları modaydı.

2000' li yıllarda; marka monogramlı, aynı renk desen ve dokuda eşarplar popülerdi.

Şal; şallar omuz üzerine, başa ve bele sarıldığı gibi, yaz aylarında da gündüz ve geceleri her yaştaki kadınlar, her çeşit giysiler üzerinde kullanılmaktadır.

Kadına zarafet ve güzellik verdiği gibi rahat hareket etmesini sağlaması bakımından da şallar popülerliğini hiçbir zaman kaybetmemiştir. 1970' li yıllarda yapay kumaşlı ipek görünümlü bohem şallar dönemin en karakteristik moda aksesuarı olarak kabul edilmiştir. 1980' li yıllarda ince yün, kaşmir, ipek, saçak püsküllü şallar moda olmuştur. 1990' lu yıllarda ise kare, ince yünlü, güçlü veya pastel tonlarda pasmina şallar moda olmuştur. Günümüzde ise; renk, kumaş, süsleme çeşitliliği açısından kullanımı artmıştır.

Resim 15: İpek şal, 2013

(<http://www.taobao.web.tr/Giyim-Aksesuar/Atk%C4%B1lar/>) (30.04.2013)

3.6. GÖZLÜK

Gözlük, çerçeveli mercek ya da merceklerden oluşan bir aksesuar, bir araçtır.

“Türk Dil Kurumu, gözlüğü şu şekilde tanımlar: "Görme bozukluğu olan bir kimsenin gözlerinin daha iyi görmesine veya gözleri korumaya yarayan, bir çerçeveye yerleştirilmiş çift camdan oluşan araç.”

(<http://tr.wikipedia.org/wiki/Mercek>) (01.05.2013)

Gözlüğün kullanım amacı, görme bozukluğunu gidermek ya da gözleri dış etkenlerden korumaktır. Miyop, hipermetrop ya da astigmat gibi göz bozukluklarında, duruma göre yakını ya da uzağı görmeyi sağlayan gözlük, aynı zamanda güneş ışığı parlaklığı, UV gibi Elektromanyetik ışınlardan koruma amaçlı ya da bir aksesuar olarak kullanılmaktadır.

Gözlük, plastik ya da metal vb. bir çerçeve içine oturtulmuş, cam, plastik ya da cam ve plastik karışımı malzemeden özel olarak yapılır. Göz doktoru tarafından yapılan ölçüm ve araştırma sonucunda, yazılan reçeteye göre, konunun uzmanı olan yetkin kişilerce (optisyen) bilimsel yöntemlerle kişiye özel olarak hazırlanır.

Modaya ayak uydurmak, sadece giysilerdeki eğilimleri takip etmekle bitmiyor. Güneş gözlükleri ve numaralı gözlükler bu aksesuarların başında gelmektedir. Gözlükler estetik bir aksesuar olmakla birlikte, kişinin tarzının bir ifadesidir.

Göz makyajı da gözlüklere göre yapılmaktadır. Yeni bir elbise ile birlikte yeni bir gözlük satın alan kadınların sayısı günümüzde oldukça çoğalmaktadır. Spor giyim ya da kent yaşamına uygun giyim için değişik gözlükler kullanılmaktadır.

Mücevherlerde, saatlerde olduğu gibi; büyük modacılar ile onların stilistleri gözlük modasını da oluşturmaya çalışmaktadır. Günümüzde modacı bir elbise ya da bir pantolon yaratmıyor, bir moda yaratmaktadır. Başka bir deyişle, geri kalan her şey kadar aksesuarın da önem taşıdığı bir giyim dilidir.

Resim 16: Güneş gözlüğü

(<http://www.kadinplus.com/tag/gunes-gozlukleri/>) (09.05.2013)

21. Yüzyılda gözlük, önemli bir aksesuar olmuştur. Birçok modacı da kendi isimleriyle moda dünyasına gözlük tasarımları yapmışlardır. *Michael Kors, Ralph Lauren, Gucci, DKNY, Lacoste, Armani, Bulgari, Gues* gibi.

Yıllara göre gözlüklerin tasarımı, değişiklik göstermiştir.

1960' lı yıllarda; *Chanel* stili sivri köşeli ve yuvarlak bombeli optik siyah gözlükler moda olmuştur.

1970' li yıllarda; genellikle pembe sarı renklerde seçilen, yüzün yarısını kaplayan güneş gözlükleri popüler olmuştur.

1980' li yıllarda; *Tom Cruise'* nin *Top Gun* filmi ve *Miami Vice* dizisiyle moda olan *Ray-Ban* pilot ve *Wayfarer*, geniş, plastik, küçük metal, kahverengi kemik, küçük oval gözlükler moda olmuştur.

1990' li yıllarda; kenarları çekik sivri gözlükler modaydı.

2000' li yılların ikinci yarısında *Chanel* stili kelebek, *Ray-Ban'* ın damla ve *aviator* modellerinin yerini, 1960' lı yılların büyük yuvarlak, 1970' lerin renkli cam ve çerçeveli bombeli devasa gözlükleri moda olmuştur.

3.7. KEMER

Bele dolayarak toka ile tutturulan kumaş, deri veya metalden yapılan bel bağıdır. “Daha çok erkekler tarafından kullanılmış bir kuşam aracı olmakla beraber, sonraları kadınlar arasında da yaygınlaşmıştır. Çeşitli nesnelerden yapılan kemerler, yapıldıkları maddelere göre;

a) Kumaş kemerler; yünden, ipekten veya bunların karışımından özel olarak yapılır. Bu tür kemerlerin çoğunun üzerlerinde, değerli madenler ve taşlarla işlenmiş nakışlar vardır. Bir de; pantolonların, pardösülerin, mantoların, eteklerin kendi

kumaşlarından yapılan kemerler vardır. Bunlar sadece birlikte yapıldığı giyecek ile birlikte kullanılırlar.

b) Madeni kemerler; bakır, gümüş, altın, pirinç gibi çeşitli ve değerli madenlerden yapılır.

c) Deri kemerler çeşitli hayvan derilerinden yapılan bu kemerler, bütün ülkelerde en yaygın olanıdır. Demir kemerlerin üzerine madeni süslerin takıldığı da görülür. Yılan, timsah derisinden, manda, domuz derisine kadar, çeşitli hayvan derilerinden kemerler yapılmıştır.” (Meydan Larousse, Cilt 7, s:163)

Giysilere bağlı olarak üretilmiş olacağı gibi, giysilerden bağımsız olarak aksesuar amacıyla da kullanılır. Kemerler moda olgusu nedeniyle biçim ve özellikleri değişebilen kemer tokası ve beli en rahat bir biçimde kavraması için üzerinde delikler açılmıştır. Korse kemerleri, kalça üstü kemerleri, etnik tarzdaki kemerler gibi çeşitleri vardır.

Resim 17: Kemerler

(<http://www.modakulubu.net/kemer-ve-bileklik-modasi.htm>) (05.05.2013)

Günümüzde aksesuar tasarımında önemli bir yeri olan kemerler, değişik taşlar, boncuklar, metaller ve kumaşlarla süslenerek giysi bütünlüğüne etkisi

sağlanmaktadır. Kemerler; kıyafete uyumlu seçilmeli, çanta ya da ayakkabı tamamlayıcı olmalıdır.

3.8. KRAVAT

Kravat, “modası geçen moda”nın bir parçasıdır. Böyle olmasına rağmen, uzun zamandan beri, erkek giyiminin değişmez öğelerinden biri olmuştur. Bundan 2000 yıl önce, Romalılar kravata “*focale*” diyorlardı. Kendilerini soğuktan korumak için seferi askerlerin kullandıkları, kolay çözülen bir düğüm ile boyunlarına geçirdikleri bir kumaş parçası idi. O zamanlarda kravat şıklık ögesi değil, işlevsel gereklilik için kullanılmıştır. (Hakko, , s:31)

Kravat bağlama modası, 1930'larda *Windsor Dükü Sekizinci Edward*'ın, kravatının düğümünü daha geniş atmasıyla yaygınlaşmıştır. Böylece İngiliz *Windsor* hanedanının en gözde ve en yakışıklı bekârının kravat bağlama biçimine hanedanın adı verilmiştir. (Ünal, Öndoğan,2006, s: 51-52)

2. Dünya savaşından sonra kravat modanın vaz geçilmez bir aksesuarı olmuş, kravat ve gömlek bütünleşmiştir. Kravat, ister ince olsun, ister kalın olsun, ister çapraz, düz veya diyagonal çizgili olsun, ister dokuma kumaştan, ister baskılı kumaştan, isterse deriden olsun her zaman erkek giyim modasında hüküm süren bir giysi parçası olmuştur. Bayanlarda etek boyu nasıl etek modasını etkiliyorsa, kravat da kravatın eni kravat modasını belirleyen en önemli özelliktir.

Kravatta amaç, göze hoş görünen ve renklendirme olduğundan kravatlık kumaşa desen ve renk açısından herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Kravatlardaki çizgiler, verrev olarak yerleştirilerek güzel bir efekt elde edilmektedir. Bunun yanında puan efekti sıkça kullanılan desenlerdendir.

Resim 18: Bayan kravat, 2009

(<http://modatasarimstil.blogspot.com/2009/01/pano-gmlek.html>) (21.05.2013)

1960' lar da; 1950' lerde dar ve ince iken, 1960' lı yıllara kadar geçen zamanda renk çeşitliliği artmış ve genişlemiştir.

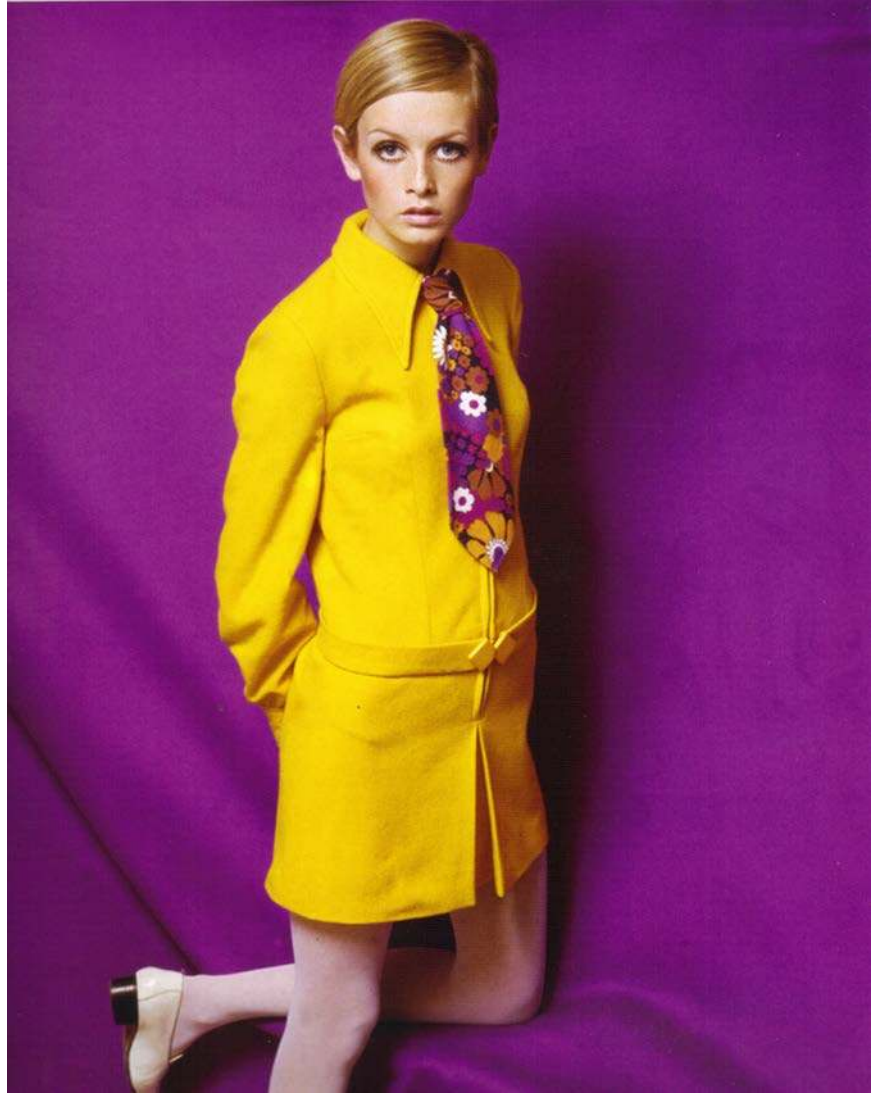
1970' li ve 1980'li yıllar, yeni eğilimleri de beraberinde getirmiştir. Bu yıllarda daha geniş kalıplı kravatlar çalışılmış ve kadınsı motiflere sahip kravatlara yönelme olmuştur. Puanlı ve üç boyutlu fantastik çizimlere sahip kravatlar üretilmiştir. En ilginç yeniliklerden bir tanesi de pop-art metodu denen ve özel baskı yöntemlerinin kullanılması olmuştur. İlk olarak da kravat üzerine *Marilyn Monroe*'nin resmi 1973 yılında basılmıştır.

1980’li yıllarda geniş kravatların yerini daha dar kravatlar almıştır. Kravat üzerinde doğunun zengin, klasik motifleri dikkati çekmiştir. Bu klasik, ciddi kravatlar hüküm sürerken, mizahi desenlere sahip kravatlar da yapılmıştır. 1990’lı yıllarda kravat, çok çeşitli desen paletine sahip olması nedeniyle kişiliklerin dışa vurulmasında da etkili olmuştur. Kravat desenlerinde animasyon filmlerinden alınan figürlere, ekolojik sembollere, halı desenlerine, mimari elemanlara, çizimlere yer verilmiştir. Ünlü ressamlar, ünlü markaların desenleriyle ilgilenmeye başlamışlardır.

20. Yüzyıl başlarında kadınlarda kravat modası gündeme gelmiştir. 2. Dünya savaşından sonra doğal ipeğin yerini yapay ipek almıştır. Kravatın eni kravat modasını belirleyen en önemli özelliktir.

Kravatın renkleri, kullanılan desenler, bağlama şekilleri sosyal sınıflar arasındaki farklılıkları ve politik görüşleri yansıtan semboller olmuştur. 21. yüzyıl başlarında klasik kravat eni 9-9,5 cm olmuştur. Kumaş teknolojisinin gelişmesiyle, desenlerdeki yeniliklerde artmıştır. Son olarak da kumaş materyallerinin karışımları üzerinde çalışmalar başlamıştır. Doğal ipek yün, doğal ipek naylon, doğal ipek teflon, gibi hammaddelere sahip kravatlar üretilmiştir.

Günümüzde ise; kravat jeanslerde olduğu kadar, takım elbise ile de erkekler ve kadınlar tarafından da kullanılmaktadır.

Resim 19 : Mary Quant kravat, 1960 (Dereboy,2012,s:287)

3.9. MAKYAJ

Daha güzel görünmek için yapıldığı için, her zaman evrensel bir çekiciliği olmuştur. “Antik Mısır’ da kadınlar ve erkekler makyaj yapıyordu. Amerika’nın yerli halkı *Navajo*’ lar da makyaj yapıyordu.” (Bibiano,2005,s:9)

Kozmetikler tarih boyunca gelenek, ekonomik sınıf ve etnik köken ile bağlantılı kültürel ve törensel unsur olmuştur.

Yerinde ve zamanın da makyaj her kadın veya genç kızın şahsiyetine uygun olarak yapıldığı takdirde giysiye daha güzel bir ifade kazandırır.

Giysi rengine göre makyajın yapılması gerektiği gibi ten ve saç rengine de uygun olan makyaj rengi seçilmelidir. Gelişen moda akımı ile makyajın ilgili olduğunu bilen, doğallıktan uzaklaşmayan, kadın her zaman güzeldir.

Günümüzde makyaj yapmak, gelenekten çok bireyselliği ifade etme ile ilgilidir. Makyaj, bir sivilceyi saklamamıza, uzun kirpiklerimizi vurgulamamıza ve çarpıcı renklerle dikkat çekmemize olanak verir. Makyaj eğlencelidir, kişiliğin farklı yönlerinin ortaya çıkmasına yardımcı olur.

Resim 20: Makyaj, Vivienne Westwood, New York, Kasım 2012
(<http://www.taschen.com/pages/en/catalogue/fashion/index.htm>) (06.03.2013)

3.10. PARFÜM

Parfüm, tanım olarak kokulu esans yağları, aromatik karışımlar ve çeşitli kimyasal maddelerden elde edilen, insan vücudu, çeşitli nesneler ve ortamlara güzel koku vermek amacıyla kullanılan karışımların genel adıdır. Türk Dil Kurumu Sözlüğü' nde parfüm kelimesi "güzel koku" ve "şişelenmiş güzel koku" olarak tanımlanmıştır.

Resim 21: Chanel No:5 parfüm (www.emballezmoi.com) (15.05.2013)

Parfümün, Fransa'da tuvalet alışkanlığının olmadığı dönemde, kötü kokuları engellemek için üretildiği bilinmektedir. Doğadaki çiçeklerin ve sentetik olarak üretilen esanslar ile oluşturulan hoş kokulara parfüm diyoruz. Parfümü (ChanelNo:5), modacı olarak ilk üreten *Coco Chanel* dir.

Çeşitli çiçeklerden ve bitkilerden elde edilen bitki özlü yağlar, bazı fermente işlemlerinden geçirilerek, içine kokunun kalıcı olması için bazı maddelerin eklenmesi ile konsantre esans elde edilir. Konsantre esans, dünyanın en pahalı parfüm maddesidir. Hatta bazı esanslar, çok yüksek meblağlara satılmaktadır.

Parfümler, değişik oranlarda uygun alkoller ve esansların karıştırılması ile oluşurlar. Genelde fermante edilmeyen esanslar, 5-10 ml'lik şişelenerek satılır, fakat çok pahalıdır. Bir ml'si bile yüksek oranda koku sağlamaktadır. Eau de parfum, esans konsantrasyonu ham parfümden 3-5 derece düşük olan parfümlerdir. Bu nedenle koku keskin değil fakat kalıcıdır. *Eau de Toilet*, esans içeriği en düşük parfümdür ve kalıcı değildir. *Parfume Deo spray*, koltuk altlarına uygulanan, düşük koku içeren parfümdür. Parfum Body Lotion; Vücut kokusudur.

(<http://www.merakname.com/parfum-nedir/>)

En eski parfüm kaynağı güller olmuştur. Osmanlı imparatorluğu zamanında Topkapı sarayında, parfüm elde etmek için bir gül bahçesi ve gül yağı yapılan distilasyon merkezi vardı. Burada, gül yağından kremler ve parfümler yapılmaktaydı.

Parfüm, kozmetik endüstrisinde en büyük rekabetin ve prestij savaşlarının yaşandığı alanlardan biridir. Gizli formülleri, büyük ar-ge laboratuvarları, ünlü isimlerin yer aldığı reklam kampanyaları, özel tasarımlı şişeleri ve çok yüksek rakamlara çıkabilen ürün fiyatları ile kozmetik sektörü içerisinde ayrı bir yere sahiptir.

Resim 22: Versace parfüm

(<http://www.sevil.com.tr/versace-yellow-diamond-edt-bayan-parfum-2.html>)

(02.05.2013)

Resim 23: DKNY parfüm

(<http://www.instyle.com.tr/dkny-be-delicious-fresh-blossom/12538>) (02.05.2013)

Resim 24: Kenzo parfüm

(<http://www.boyner.com.tr/ProductDetail.aspx?ProductId=367526&ProductCode=516461990&ProductCategoryId=100000060&ProductCategoryId1=401>) (02.05.2013)

Resim 25: Bvlgari parfüm

(<https://www.alodukkan.com/p/163/bvlgari-omnia-amethyste-edt-65-ml-bayan-parf%C3%BCm%C3%BC>) (02.05.2013)

Resim 26: Dali parfüm

(<http://urun.gittigidiyor.com/kozmetik-kisisel-bakim/salvador-dali-laguna-maravilla-100-ml-edt-parfum-60220689>) (02.05.2013)

Resim 27: Jean Paul Gaultier parfüm

(<http://jeanpaulgaultier.officialparfum.net/>) (02.05.2013)

3.11. SAAT

Günümüzde saat koleksiyonu yaratıcıları saati de tıpkı bir kumaş gibi ele alırlar. *Cardin, Lanvin, Dior, Saint Laurent* yanında *Cartier, Tissot, Piaget* gibi uzmanlaşmış markalar, uygun mücevherlerle donatılmış saat koleksiyonlarını sürekli olarak sunarlar. Saatlerde; deri kayışlar, genişleyebilir madeni saat kayışları, farklı ölçülerde kayışlar, kumaştan ya da otomobil sürücülerinin eldivenleri gibi delikli malzemeden saat kayışları kullanarak moda düşlerini gerçekleştirdikleri uygulamalara dönüştü.

Modayı yakından izleyen kişilerin *Piaget*’ den *Cartier*’ ye, *Cartier*’ den de *Rolex*’ e geçmeleriyle gözlemlendi. Oysa bütün bu markalar da yaşam boyu çalışacak saatler üretmektedir

Modanın amacı, henüz eskimemiş iken salt artık modası geçtiği için insanları saat değiştirmek zorunda bırakmaktır.

Yılların eskitemediği aksesuarlardan bir diğeri olan saat, yüzyıllar önce estetik kaygılar taşııyordu; asıl işlevi zamanı göstermekti. Zaman içinde aldığı yeni görevlerle şıklığın bir parçası konumuna gelmiştir.

“Yıllar içinde saatler kendi modasını yarattı, teknoloji sayesinde küçüldü, değişti. 1950’lerde pilin de bulunmasıyla, saat tasarımları pillerin ve mekanizmanın boyutuna göre ayarlanırken, 1970’lerde elektronik ve ekranlı saatler ortaya çıkmıştı. Teknolojideki yenilikler her alanda olduğu gibi saatlere de yeni özellikler eklenmesine sebep olmuş; artık saatler paslanmıyor, su geçirmiyordu. 2000’li yıllara gelindiğinde artık çok şey değişmişti; ne saatler herkesin bildiği saatler, ne de işlevleri sadece zamanı göstermekti. Artık saatler fotoğraf çekiyor, tansiyon ölçüyor, radyo çalışıyor, internete bağlanıyor, derinlik ölçüyor; ayrıca bin bir çeşit değerli taşlarla, incilerle süsleniyor, üstelik tamamı altından, gümüşten üretiliyor.”
(<http://www.perapost.com/yazarlar/203/tum-zamanlari-aksesuarlari-ii--saat>)

Resim 28: Kol saati, 2010

(<http://watches.infoniac.com/uimg/max-bulgari-bulgari-ladys-watch.jpg>) (03.05.2013)

Resim 29: Tasarım saatler, 2012

(<http://www.modazor.com/wp-content/uploads/2013/04/Maria-Bonita-Marka-Bayan-Saat-Modelleri-390x245.jpg>) (03.05.2013)

1980' li yıllarda; yeni nesil hesap makinalı, romen rakamlı plastik *Swatch*; *Rolex*, *Cartier*, *Bulgari* gibi markaların mücevher görünümlü değerli saatleri moda olmuştur.

Günümüzde modacıların kendi isimleriyle ürettikleri saatler; *Lacoste*, *Swatch*, *DNKY*, *Tommy Hilfiger*, *Gucci*, *Guess*, *Bvlgari*' dir.

3.12. ŞAPKA

“Keçe, kumaş, hasır, fötr v.b. maddelerden çeşitli şekillerde yapılan, kadınlar ve erkekler tarafından sokağa çıkarken giyilen başlık olarak tanımlanmaktadır.” (Meydan Larousse, Cilt 11, s:719)

“Şapka, yüzyıllar önce yalnızca şık bir aksesuar değildi, aynı zamanda statü sembolü ve bir simgeydi. Başa giyilen bir giysi olarak şapka sınıfına giren kral

taları da dâhil, tarihte insanları bulundukları konum ve sahip oldukları dünyevi varlıkları bakımından birbirinden ayıran pek az şey vardı.”

(<http://www.perapost.com/yazarlar/202/tum-zamanlarin-aksesuarlari-i--sapka>)

(03.05.2013)

Yüzyıllar içinde tahtlardan sonra tüm zamanların saltanat sembolü talar, savaşlarda fetih giysisi olan miğferler, saygıda kusur etmeden çıkarılarak jest yapılan fötrler, mezun olurken havaya fırlatılan, tarlada güneşten koruyan, aristokrati köylüden, pilotu polisten, dönemleri ve rütbeleri birbirlerinden ayıran, şapkalar olmuştur.

Resim 30 : THY Hostes şapkası

(<http://www.gokyuzuhaberci.com/7623/thy-ihalesini-vakko-kazandi/>) (03.05.2013)

Resim 31: 1980' li yıllarda Lady Dianna, (DEREBOY, 2012, s:325)

“1970’li yıllarda, 1920’lerin çan, 1930’ların gözün üzerine düşen şapkaları yeniden moda oldu. Bu yıllarda keçe şapkalar da yeniden moda olacak, beysbol kepleri büyük bir çıkış yapacaktı. 1980’li yıllar yeniliklerle doluydu. Artık *Issey Miyake* gibi yeni modacılar ve yeni malzemeler vardı, *Jean Paul Gaultier* ve *Christian Lacroix* geniş kenarlı şapkaları yeniden yaratacaklardı. 1990’larda Galler Prensesi’ nin de etkisiyle ince kenarlı ve tüllü şapkalar ile geniş kenarlı fötr şapkalar başrolü üstlenecek, beysbol kepleri varlıklarını koruyacaklardı. Ve 2000’li yıllarda

her alanda olduğu gibi eski ve yeniler buluşacak; sınırsız ve zengin hayal gücüyle herkes için her model ve malzemeye sonsuz şans verilecekti.”

(<http://www.perapost.com/yazarlar/202/tum-zamanlarin-aksesuarlari-i--sapka>)

(03.05.2013)

Resim 32: Chanel, 1985 (DEREBOY, 2012, s:323)

3.13. ŞEMSIYE

Şemsiye, 17. yüzyıldan bu yana kardan ve özellikle yağmurdan korunmak için bir sopa üzerine kurulmuş basit bir düzenektir. 19.yüzyılda ise artık insanlar şemsiyeyi aşırı sıcaklarda güneşten korunmak için de kullanmaya başlamıştır. Sürekli yenilik arayan moda endüstrisi üreticileri şemsiyenin bir ihtiyaç ürünü olduğunu görüp bu tür ihtiyaç ürünleri üzerinde çalışmaya yöneldiler. Çalışmalar neticesinde mevsimlik ihtiyaç ürünleri; güneş gözlüğü, şemsiye gibi ürünler moda da kimlik kazandırıldı. İlk başta bu tür ürünler rağbet görmeyip eleştirilse de daha sonra ise artan fiyatlarına rağmen insanların alacağı bir ürün oldu. 1980’li yılların başında yanında şemsiye taşımak isteyen bir kişi 45 cm uzunluğundaki kapalı halini yanında taşıması gerekirken, bugün bir şemsiyenin kapalı hali bir cebe girecek kadar küçüldü. Modacılar, her insanın giyim tarzına göre spor, klasik, günlük şemsiye tarzları yaratırken, elbiselerin renk çeşitlerine hatta desen biçimlerine göre de şemsiyeler geliştirildi. Özellikle sonbahar ve kış aylarında şemsiye bayanların elbise tamamlayıcısı bile olabiliyor. Bayanlar çok dikkat ettikleri bir konu olan kombin yaratma da şemsiye de kullanılmaktadır.

Resim 33: Güneş şemsiyesi

(<http://www.kadinlar.web.tr/wp-content/uploads/2011/02/Semsiye-MOdelleri-18.jpg>) (05.05.2013)

Resim 34: Kare güneş şemsiyesi (PRESTEL, 2005, S:59)

“Basit bir ihtiyaçtan doğan şemsiye, bugün artık bir moda ürünü olmayı başardı. Sürekli gelişen ve yenilenen moda sektörünü hep birlikte göreceğiz.”
(<http://blog.kurusukurusuna.com/tag/semsiye-modasi/>)

3.14. TAKI ve MÜCEVHER

Takı Nedir; takıyı anlam olarak insanın bedenini daha iyi göstermek çabasıyla vücudunun çeşitli bölümlerini süslemesi olarak algılayabiliriz.

Takının oluşum sebebi, önceleri insanların kendilerini gizli güçlerden, kem gözlerden korunma çabası, uğur, tılsım ve büyüye olan inançlarıyken sonradan imtiyaz göstergesi, zenginlik belirtisi olarak kullanılmıştır. Zamanla takıların bedeni daha güzel ve etkileyici gösterdiğini keşfeden insan ona bu anlamı, işlevi de yüklemiştir.

Resim 35 : Takı, Mücevherler (DUPON, 2009, s:51)

“Günümüzde takı da moda neredeyse sınırsızlaşmıştır. Zamanımızın gerçek takı tasarımcıları takı ile beden arasındaki ilişkiyi özümsemiş, zevklerin kişiselliğin ifadesini fark etmişlerdir. Bu da takının gelişimini sonsuz kılmaktadır. “
(Özdamar,2005, s:7-8)

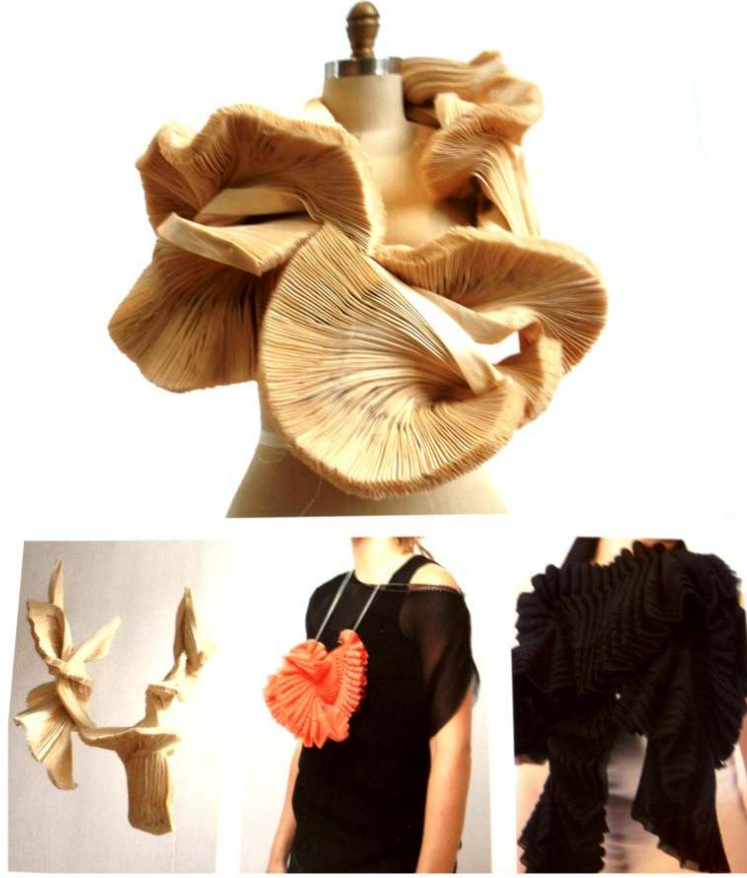
Takının Önemi; 1960' lı 1970' li yıllar otantik ve doğal yaşamı savunan sağlıklı giysiler kullanılırken, 1980' li yıllarda bedenın görünümü ön plana geçmiştir. Günümüzde özgür düşünen, özgür ve rahat yaşamak isteyen insanlar, kullandıkları giysi biçimleri ile de özgürlüğü sergilemektedirler.

Kadınlar; güzelliğini ve estetiğini ön plana çıkaran kadınsı giysileri takılarla tamamladığında bir bütünlük oluşur. Belirli bölgelere dikkat çekilmek istendiğinde takı kullanma gereksinimi duyulmaktadır.

Moda çağdaş toplumların kavramı, aynı zamanda da ortak kültürel özelliklerle, giysi yada takı kanalıyla ifade edilen kendine özgü bir ifade biçimidir. 1960' lı yıllarda topluma karşı duruş olarak hippı hareketi, yeni bir moda akımı başlatmıştır. Apartman topuklar, gümüş takılar, uzun etekler ve yelekler, dağınık saçlar, saçlardaki renkli boncuklar, ipler hippı hareketlerinin belirli hareketleri olmuştur.

Kadının giyimi ve kullanılan takılar; iş yaşamında da görüntünün genel bir denge içinde olması açısından giysi ve giysiye uyumlu takı seçimi önemlidir. Aksesuarın ve takının görevi giysiyi tamamlamak olduğu için, özellikle iş giysileriyle kullanılan aksesuar ve takı seçiminde; kişiliğı, vücut yapısını, giysileri geri plana düşürecek seçimlerden kaçınılmalıdır. Geçmişin tasarım elemanları ürünün üzerine eklenen teknoloji, bilim ve sanat ile yeniden anlamlandırılırken, takı; sanat akımları, moda eğilimleri, renkler ve formlardan etkilenerek moda kavramının içinde giysi ile etkileşerek dönüşmektedir.

Günümüzün Takı Tasarımcıları, yaratıcılıklarını ön planda tutarak yeniyi arar ve aynı zamanda da klasiğinde günümüze kadar gelmesini sağlamaktadır. 21. Yüzyılda takı, moda, para piyasaları sosyal ve kültürel hayatın içinde önemli bir yere sahiptir. Günümüz tasarımlarında, tasarımın üzerinde taşıdığı fikir önemlidir ve malzemenin çeşitliliğı tasarıma hâkimdir. Takı tasarımında çok çeşitlilik görülmektedir. Bijuteri de denilen takı; metal taş ile sınırlı kalmamıştır. Plastik ve kumaş gibi her türlü malzeme tasarımda kullanılmıştır.

Resim 36: Kumaş aksesuarlar (DUPON, 2009, s:78)

Günümüzde giysi-takı etkileşiminde eğilimler; takı ve giysi günümüze gelinceye kadar kat ettiği aşamalarda sanat, bilim, moda ve tasarım elemanlarından etkilenecek birbirini geliştirerek dönüşmektedir. Giysi ve takıların değişim süreci incelendiğinde temel eğilimler şu sınıflarda toplanabilir. Yenilik kavramını özünde taşıyan moda insanoğlunun yaşam karşısında duyduğu sıkıntıya karşı oluşturduğu en iyi çarelerden biridir. Psikolojik bir neden olmanın dışında yenilik, tasarımın olduğu kadar üretim çarkını da döndüren çok önemli bir zorunluluktur. Toplumsal yaşantının koşullarına göre ortaya çıkan yeni gereksinimler ve eğilimler, sokaktaki insan kadar profesyonel tasarımcıların da yaratıcılığını harekete geçirir.

Mücevher; Değerli taş ve madenlerden yapılan süs eşyalarının genel adı. Elmas, yakut, zümrüt, pırlanta gibi kıymetli taşlar ve altın, gümüş gibi değeri yüksek madenlerle yapılan, yüzük, küpe, iğne, kolye gibi süs eşyalarına “mücevher” denir. Kullanılan kıymetli taşların yirmi beşten fazla türü olup, en çok bilinenleri; zümrüt, yakut, zebercet, benefş, berdahi, elmas, akik, mercan ve yeşimdir.

İnsanlar tarafından çok eski zamanlardan beri süs eşyası olarak kullanılan mücevherler, zamanımızda ince bir sanat hâlini almıştır. Küçük makina ve çeşitli el âletlerinden istifade edilerek yapılan hakiki mücevherlerin yanında, görünüşte kıymetlisine benzeyen sahteleri de yapılmaktadır. Çeşitli madenlerden elde edildiği gibi, cam, seramik, tahta, plâstik, mantar da sahte mücevher yapımında kullanılmaktadır.

Resim 37: Ahşap, boncuk aksesuarlar (DUPON, 2009, s:57)

Tarihsel gelişim içinde giysinin; kadınların toplum içinde sahip oldukları sosyal, hukuksal hakların ve özgürlüğün göstergesi olduğunu, sosyal olarak gelişip, siyasal hakları arttıkça daha özgür giyinmeye ve yeni giysi biçimleriyle rahat hareket etme olanağı kazandırır.

Her konuda olduğu gibi gelinlikler ve gelin takıları konusunda da moda takip edilmektedir. 21. Yüzyılda en önemli moda takısı haline gelen tek taş pırlanta sevgiyi ifade etmenin tek yolu gibi dayatılmış, toplumda mücevher modasının etkisinin sosyal ve ekonomik boyutunu göstermektedir.

“Örneğin; mücevher firması *Glitz* son yıllarda yön değiştiren düğün modasını kapalı salon ve otellerden kır düğünlerine kaydığını, bunun gelin takı modasını da etkilediğini dikkat çekerken gelinlere salon ve otel düğünleri için klasik pırlanta, kır düğünleri için ise renkli taşlardan yapılmış mücevherler önermektedir.” (Yağmur, 2008, s:118)

Antik çağda gücün, dirayetin ve sosyal statünün bir başka simgesi de mücevherdi. Zamanla zarafetin sembolü, bir etkileme biçimi, hatta armağan vermenin diplomatik yolu haline geldi. Ama aslen mücevher bütün zamanlarda kadının tutku objesi oldu.

1940’lar ve 1950’lerde Amerika tüm dünya üzerinde etkili olmaya başlamıştır. Klasik Hollywood filmlerinin yarattığı starlar, uzun yıllar modadaki değişimlerin öncüleri olmuştur. Starların giydiği inanılmaz şık ve fantastik giysileri, mücevherler ve kusursuz makyaj tamamlamıştır. Bu dönemde İkinci Dünya Savaşı, Avrupa mücevher üretimindeki metalleri ulusallaştırmıştır. Bu yeni tip mücevherler; değerli taşlar ve kıymetli metallerden daha basit ve satın alınabilir mücevherlerdi. Kaliteli kostüm mücevherleri gerçek ve pahalı mücevherlerin yerini tutmaya başlamıştır. Modern tekniklerin de gelişmesiyle Amerika’da market kültürü yerini aldı. Artık daha dinamik ve daha ucuz bir hayat vardı. 1980’lere *Hanedan* ve *Dallas* dizileri damgasını vurmuştu. Bu dizilerde ortaya çıkan kostüm mücevherleri, televizyon sayesinde 250 milyon izleyici tarafından benimsendi. Artık taklit mücevherler moda olmuştur.

“21. yüzyıl mücevherleri modanın bir parçası olarak gardıroplara girmeye başlamışlardı. Bunlar artık özel tasarımlardı. Kostüm mücevherleri çok görkemliydi. Hatta bunların 18 ya da 22 ayar altınla yapılabilenleri vardı. Örneğin *Joan Rivers* çok iyi mücevher tasarımları yapacak ve onları orijinal değerli taşlardan üretecekti. Onun için önemli olan sadece tasarımın estetik olması değil, aynı zamanda kullanışlı mücevherler yaratmaktı. Bu dönemden itibaren teknoloji öyle gelişti ki, çeşitli renkli taş ve inci ya da *Swarovski* kristali 18 ayar altın üzerine kullanılabilir hale geldi. O günlerden beri *Ciro, Adrian Buckley, Butler and Wilson, Daniel Swarovski, Napier, Joan Rivers, Joan Collins, Christian Dior, California Crystal, Property of a Lady* ve tabii ki *Kenneth J. Lane* gibi tasarımcılar mücevher tarihinin gelişimine imzalarını atmakla kalmadı, mücevheri en iyi tasarlayan, üreten ve modada eğilimler yaratan yaratıcılar olarak tarihe geçtiler.”

(<http://www.perapost.com/yazarlar/198/tutku-objeleri-ii--mucevher>)(30.04.2013)

4. 18-40 YAŞ KADIN GİYİMİNDE KULLANILAN KUMAŞLAR VE MODA BAĞLAMI

Kumaş; tekstil teknikleri ile elde edilmiş, tekstilde kullanılan yüzey anlamındadır. Kumaş tekstilin, iplik, boyama, dokuma, örme v.b. bölümleri için son üründür.

Giyim, birçok pratik ve koruyucu amacı gerçekleştirmek için ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Kumaş yaratıcı ifadeyi gösteren en önemli öğedir. Bir ressam için fırça ve boya neyse, moda tasarımcısı için doku yani kumaşta da odur. Bazı tasarımcılar doğrudan kumaşla çalışmayı tercih ederken, bazıları da tasarım yaptıktan sonra uygun olan kumaşı tespit ederler. Doğru kumaşı kullanmayan bir tasarımcı başarılı olamaz. Kumaş yaratıcı ifadeyi gösteren en önemli öğedir. Kumaş dokusunun seçilmesi, tasarımda verilmek istenilen mesajı da ortaya çıkarır. Tasarım yaparken farklı dokulardan yararlanarak farkı boyutlar elde edebiliriz. Örneğin; mat yüzeylerle parlak yüzeyler, pürüzlü yüzeylerle düz yüzeyler gibi. Bir kumaşın tasarım için uygunluğu; model, iplik, yapı, ağırlık, doku, renk, fiyat, kolay bulunabilirlik, bakım kolaylığı gibi ek performanslarla da ölçülür. Yani bir tasarımda yapılan model için gerekli olan kumaşın, doku özelliklerine dikkat edilmelidir.

Lif, kumaşın yapıldığı hammaddeye verilen isimdir. Liflerin özelliği; ağırlığı, sıcaklığı, görünümü ve davranış şekli, dokunmuş ve örülmüş kumaşların kalitelerini ve ne amaçla kullanıldıklarını belirler. Liflerin en genel anlamda sınıflandırılmaları menşelerine göre yapılan sınıflandırmadır.

Bu tip sınıflamaya göre lifler;

1. Bitkisel Lifler (Pamuk, keten, kenevir, jüt, rami, sisal gibi)
2. Hayvansal Lifler (Yün, devetüyü, ipek, moher, kaşmir gibi)
3. Madensel Lifler (Asbest)

Kumaş yapımı; ipliğin kumaşa dönüştürülmesi için iki temel yol, dokuma ve örmedir. Keçe, file, dantel ve dokusuz kumaş; dokunmamış kumaş sınıfına girer. Dokunmuş kumaşlar; atkı ve çözgü ipliklerinin birbirine doğru açılarla girmesiyle

oluşturulur. Bu iplere aynı zamanda kumaşın enine ve boyuna çizgileri de denir. Bir kumaşın sıklığı ya da seyrekliği, santimetre başına düşen atkı ve çözgü sayısı ile ilgilidir. Atkı iplikleri, düzgün bir dokuma yapılabilmesi için önceden gerginlikleri ayarlandığından kumaşın uzunluğu makul sabitliktedir. Bu yüzden kıyafetler kumaş kenarına paralel olarak kesilirler ve vücut boy çizgisini takip ederler. (Jones, 2009,s:123)

“Örme kumaşlar bağlantılı iplik ilmekleriyle oluşturulur. Bu yatay ve dikey sıralara kuşak denir. Her iki yönde esnerler ve çok daha yüksek çapraz esneme kabiliyetleri vardır. Esneklikleri güzel bir döküm kazandırır ve kırışmaya karşı dirençli yapar, fakat aynı sebepten dolayı giyme ve yıkanmayla şekillerini kaybederler. Kaliteli örgüler vücudu sardıkları için gece kıyafetlerinde de tercih edilirler. Örölmüş kumaşlar nefes alır ve seçilen ipin özelliğine göre vücudu serin ya da sıcak tutar. İç giyim ve aktif spor giyiminin de de kullanılır.” (A.g.k.,s:124)

Giysinin her bir ögesi, malzemeler, renkler, biçimler, motifler, süslemeler anlam taşıyıcısıdır ya da taşıyabilir. Kumaşlar; Kumaşın sembolikliği birçok ögeden oluşur. Kumaşın kendisi de, pahalı-ucuz, ender-yaygın, uzak-yakın, işlenmiş-ham, yumuşak-pürtüklü gibi birbirini destekleyen ikili kavramlara çağrı yapar.

4.1. 1960’ LI YILLARDA KULLANILAN KUMAŞLAR

1960’ lı yılların *Haute Couture* tasarımlarında parlak satenler, şifonlar, brokarlar, saten, saten düşeş, ipek gabardin kumaşlar kullanılmış, puanlı, jakarlı altın iplikler ile yapılmış nakışlı özel ipek dokumalı kumaşlar, günlük giysilerde ise kareli, çizgili pop-art stili hafif tüylü kumaşlar tasarımlar ön plana çıkmıştır.

1960’ ların sonuna doğru modaya hâkim olan hippî tarzı giysilerde çiçek desenli kumaşlar popüler olmuştur. Plastiğin tekstil piyasasına girmesi ile giysilerde ve iç çamaşırlarında plastik-naylon kullanımı yaygınlaşmış, denim (jean) kumaşlar spor giysiden gelinliğe kadar tüm tasarımlarda kullanılmıştır.

Resim 38: 1960' lı Yıllar (DEREBOY, 2012, s:282)

4.2. 1970' Lİ YILLARDA KULLANILAN KUMAŞLAR

1970' li yıllarda kış sezonlarında parlak renklerin mat tonları tercih edilmiş, renkli ve çekici efektler yetmişli yıllara damgasını vurmuş, yetmişli yılların sonlarına doğru parlak ve canlı renkleri yerini daha koyu renklere bırakmıştır. Deve tüylü yüksek hacimli kumaşlar; manto, palto, kaban, ceketlerde kullanılmıştır.

“1970’ li yıllarda kış koleksiyonlarında; *courtelle*, pamuklu jarseler, tüvit, flanel jorjet, krep, kadife, yüksek hacimli devetüyü, yünümler, *trevira polyester*,

viskon rayon, sentetik kürk, deri, süet kullanılmıştır. Yaz koleksiyonlarında ise; fisto, pamuklu, vual, yarı transparan tülbent, polyester saten, poplin, muslin, natürel lifli dokumalar, denim, keten ve şantuklar, emprime çiçekli, çizgili, kareli, leopar ve *Laure Ashley*' nin *Victorian*, *Adwardian* desenli kumaşları, abiye, parti, gece tuvaletlerinde ipek saten, tafta, krep-döşin, organze, şifon, lycra danteller, disko giysilerinde streç-payetli spandex, altın ve gümüş yeni dokumalar popüler olmuştur.” (Dereboy,2010,s: 311)

Resim 39: 1970 li Yıllar (DEREBOY, 2012, s:301)

4.3. 1980' Lİ YILLARDA KULLANILAN KUMAŞLAR

1980' li yıllar marka yılları olarak anılmakta ve tüm dünyada marka üretimlere büyük bir yöneliş görülmektedir. Marka kumaşlarda bu pazarda büyük pay sahibi olmuşlardır. *Haute Couture* koleksiyonlarında ilk kez leopar desenli kumaşlardan tasarlanan gece giysileri görülmüş ve büyük beğeni kazanmıştır. Tasarımlarda, kumaş teknolojisindeki yeniliklerden faydalanılmış, yeni kumaş türleri, metalik yansımali kumaşlar, ekose ve çeşitli kadife türleri, tafta, jarse, muare, muslin, organze, şifon ve ipek tüm modacılar tarafından yorumlanarak, giysilerde kullanılmıştır. 1980' lerde kumaşın kalitesi ve stili kesimden daha önemli hale gelmiştir.

1980' li yılların kumaşlarında çizgili, kareli, puanlı, keten kumaşlar yazlık tasarımlarda ön plana çıkmıştır. *Giorgio Armani* gibi modacıların altın ve ipek karışımli keten kumaşları, doğal ve rahat giysilerle uyumlu koton kumaşları dikkati çekmiştir. Abiye giysilerde ise ipek kumaşlar ön plana çıkmış, fuşya, turkuaz, parlak sarı gibi canlı renklerdeki ipek kumaşlar, gece ve gündüz tasarımlarında kullanılmıştır.

Pantolon, ceket, etek takımlarda ipek gabardin gibi kumaşlar tercih edilmiştir. Seksenli yıllarda polyester kumaşlar demode olurken, doğal kumaşlar moda olmuş, özellikle baskılı ve jakarlı kumaşlarda uzak doğu desenlerin etkileri görülmüştür. Seksenli yıllarda deri, kadın giyiminde önem kazanmış, deriyi kumaş gibi kullanan modacılar *Emmanuel Ungaro*, *Thierry Mugler*, *Luciano Soprani* ve *Katharine Hammett* değişik deri tasarımlarıyla dikkat çekmişlerdir.

“1970' li yıllardaki sentetik kürklere tepki olarak ünlü moda evlerinin ve modacıların tasarladığı gerçek değerli kürk paltolar, elegan şıklığı tamamlamış, yerlere kadar uzanan vizon, rakum, beyaztilki gibi kürk paltolar seksenli yıllarda da statü sembolü olmaya devam etmiştir. Seksenli yılların kumaşlarında kullanılan çiçek ve gül desenleri, koleksiyonların konseptlerini belirlemiş şapkalarda ve diğer aksesuarlarda kullanılan yapma gül ve çiçekler, şıklığı arttıran unsurlar olmuştur.” (Dereboy,2004,s:176)

Resim 40: 1980 li Yıllar (DEREBOY, 2012, s:314))

4.4. 1990’LI YILLARDA KULLANILAN KUMAŞLAR

1990’ lı yıllar yeni üretilen hafif ve yumuşak yünlüler, sert iplik karışımlarıyla gerçekleştirilen kabartma brokar görünümlü kumaşlar, shetland, lambswool ve kaşmirler streç tüvitler 1930’ lu yıllarda çok kullanılan asetat ipliği, yünlü ipliklerle dokunarak farklı bir akıcılık ve parlaklık ilkesi ile doksanlı yılların kumaş kartelasını oluşturmuştur.

Kumaş teknolojisinin hızlı gelişimi ile 1990’ lı yılların kumaşı olarak nitelendirilen streç kumaşlar, klasik modacılaran genç modacılar kadar tüm tasarımlarda ön plana çıkmıştır. Plak iplikli, metalik elyafli tüvitler, spordan abiyeye

kadar tüm stillerde kullanılmakta idi. Streç kadife ve satenler, jeanlar, trikolar 1990' lı yıllara yeni bir bakış açısı ve yorum getirmiştir.

Sayfiye giysilerinde marin ve deniz kabuğu desenli, puanlı, siyah beyaz çizgili kumaşlar, *Versace*' nin kendine özgü tasarımlarından oluşan *Versace* kumaşlar, mikro jarseler, kotonlar, jarse kotonlar, çiçekli kumaşlar, ayrıca bazı modacıların mesajlarını, marka monogramlarını yansıtan özel dokuma kumaşlar kullanılmıştır.

Gece giysilerinde en çok tercih edilen kumaşlardan biri de 1990' lı yıllarda danteller olmuş, modacıların markaları adı altında dantel türleri üretilmiş ve koleksiyonlarda sunulmuştur.

“1990' lı yıllarda klasik *chanel*, *damask*, ipek, devore kadife, anversaten, organze, faile, muare, gaze, ungaro kumaşlar; *E. Pucci*, *G. Versace*, *Cavalli*, *Valentino Gucci* gibi modacıların imzalarını taşıyan tasarımlarda kullanılmıştır. Leopar, pin-stripe çizgili kumaşlar, ince Fransız, İspanyol güpür, kordane danteller, polar, mikro fiber polyester, doğal kumaşlar modacılar tarafından tercih edilmiştir.” (A.g.k.,2004,s:188)

Resim 41: 1990 li Yıllarda abiye bir ceket (The Chronology ,2011, s:258)

Resim 42: 1990 li Yıllar (DEREBOY, 2012, s:331)

4.5. 2000' Lİ YILLARDA KULLANILAN KUMAŞLAR

1990' lı yıllardan iki binli yıllara gelindiğinde, donuk ve kentsel yaşamı yansıtan renkler, kumaşlardan oluşan minimalist akımın yerini yirmili, ellili ve yetmişli yılların şık, seksi kadınlarını yansıtan koleksiyonlar ve kumaşlar almıştır. İpekler, şifonlar, danteller moda olmuştur..

Günümüzde hızlı yaşayan, zamanla yarışan insan için akıllı giysiler olarak nitelendirilen giysiler, hayatı kolaylaştırmanın yolu olmaya başlamıştır. Örneğin; kolay yıkanan, leke tutmayan, çantaya kolay yerleşen, ütü istemeyen, kendisini temizleyen giysiler gibi hayatı kolaylaştıracak ürünlere yönelmektedir. Yaz için su geçirmez olarak işlenmiş kumaşlar, hafif, ince, saydam ipekli kumaşlar, hacimli, sıcak tutan ve ilkbahar ve yaz için serin tutan örgüler, dantel, deri, kürk, PVC/Vinil gibi kumaşlar kullanılmaktadır.

Moda, giysilerin rahatlıktan ve beden ölçülerinden tavizini gerektirse de (stilize topuklar, fantezi iç çamaşırları ya da PVC mini etekler gibi) genel eğilim rahatlığın ön planda tutulması yönündedir. Ev ısıtmasındaki teknolojik gelişmeler ve küresel ısınmanın sıcaklıklar üzerindeki etkileri bir çok şeyi değiştirmiştir, ama en belirgin farklılıklar mevsimsel giyimde olmuştur. Kumaş teknolojisindeki yenilikler, daha hafif kumaşlara daha kolay uygulanabilir malzeme, dikişsiz üretim ve kumaşın daha kolay taşınmasına ve daha az bakıma olanak sağlayan kırışmama teknolojisi gibi çok fonksiyonlu üretimin önünü açmıştır. Mikro fiberlerde vitamin ve aroma içerebilen ve radyasyon gibi zararlı çevresel etmenlere karşı koruma sağlayan gelişmeler olmuştur. Tüketiciler artık aynı zamanda giysilerinin tedarikçilerinin üretim metotları ve atıklar konusunda etik ve sürdürülebilir yöntemler kullandıklarını bilme açısından duygusal konforda talep etmektedirler. *Naomi Klein*' in üçüncü Dünya ülkelerinin üretiminde işçilerin ve kaynakların kötüye kullanımını açığa çıkaran “*No Logo*” raporu gibi raporlar, moda firmalarının çalışma koşulları konusunda şeffaf ve hesap verilebilir uygulamalar yapmaları yönünde bir vicdan hareketi başlatmıştır. Tutumların ve inançları kendileri de moda olabilir ve eğilimler yaratabilirler. (A.g.k.,2004,s:188)

2000' li yıllarda lycra, jarse, dantel, kadife, ipek, krep, kaşmir, saten, organze, uçuşan şifonlar, brokar, tafta, sentetik peluş, Jean, keten, koton gibi kumaşlar, merserizeler, keçi, tay derisi, puanlı triko, vintage örgü ve yünlüler, tiftik, süet, tüvit, kürk, lateks, bambu kumaşlar moda olmuştur.

Pie de poule, leopar, çizgili, ekose, graffiti, yetmişlerin hippi, etnik desenleri, otantik, Patchwork (kırkyama), neon renkli çiçek, Afro-Amerikan etkili egzotik, altmışlı yıllara gönderme yapan mondrian esintili geometrik, tropik desenler, bu yılların moda karakterini yansıtmıştır.

Yeni nitelikleri olan ileri teknolojik kumaşlar, spor giyim, dağcılık giyimi, yüksek moda ve sokak modasında kullanılmaktadır. Teknik kumaşlar veya performans kumaşları olarak da bilinen bu kumaşlar, teknik olmayanlardan yüzde otuz daha maliyetlidirler, mühendislik özellikleri taşımaktadırlar.

Şimdilerin kot ve seksi elbiselerinin vazgeçilmez bir parçası olan *DuPont*'un *Lycra Spandex*'i çığır açan kumaşlardandır. Özel problemleri özlemek için geliştirilmiş performans kumaşlar, sentetikler için hava alma özelliğini ilerletmiş, kıyafetleri sıvıya dayanıklı hale getirmiş ve bir giysinin nemi yönetme veya antibakteriyel özellikler taşıma becerisini arttırmıştır. Spor giyimın ana dayanağı olan bu kumaşlar aynı zamanda seyahat giyiminde ve sokak giyiminde de kullanılmaktadır. Japonya'daki bir tekstil imalatçısı, C vitaminini cilt yolu ile emdiren bir elyaf geliştirerek “vitaminlerini giy” (*wear your vitamins 2003*) sağık alanında yeni bir konsept geliştirmiştir. Çevreye duyarlı olarak performans özelliklerini değıştiren akıllı tekstiller, giysi kumaşları veya giysilerin içine yerleştirilmiş elektronik teknolojiler de (kablolu giysiler) bulunmaktadır. Bazı akıllı tekstiller, kıyafeti giyeni sıcaktan veya soğıuktan korumak üzere şeklini ve yalıtkanlık özelliklerini değıştirmekte, bazılarında ise sıcaklık farklılıklarına renk değıştirerek tepki veren boyalar kullanılmaktadır.

Resim 43: “Sex and City”, 2007 (The Chronology ,2011, s:263)

5. 18-40 YAŞ GİYİMİNDE MODAYA YÖN VERENLER

Modaya yön verenler, herhangi bir moda eğilim sürecinin fikir sahipleri, öncüleridir. Onlar yeni moda ürünleri ortaya çıkarırlar ve tarzlar oluşturur, eğilim yaratamazlar. Yeni bir moda ürünü veya moda tarzı, rol modeller tarafından benimsenirse, tarz eğilim haline gelir ve yenilikçi eğilim yaratıcısı olur.

Moda eğilimi yaratıcıları; bilinen kişiler olsalar da, rol modeller gibi ünlü değildirler. Bu süreçte önemli olan rol modellerdir. Rol modeller her zaman yeni moda ürün, tasarım veya stili ilk benimseyenlerdir. Beğenin yayılmasındaki en önemli faktör onun rol modeller tarafından kabul görmesidir.

Ünlülerin moda eğilimleri üzerindeki etkisi büyüktür. Medyada kendini sürekli gündemde tutan ünlüler, yeni eğilimlerin oluşmasında önemli rol oynamaktadır. Örneğin; *Oscar* ödül törenlerinde, starların giydikleri gece kıyafetleri, saçları, makyajı, aksesuarları, kadınlar tarafından takip edilmekte, sahiplenilmektedir.

5.1. 1960' LI YILLARDA MODAYA YÖN VERENLER

1960' lı yılların başında *Andre Courreges*, *Michael Goma*, *Mary Quant*, uzay modasının Paris' te ki temsilcisi *Pierre Cardin*, *Paca Rabanne*, *Yves Saint Laurent*, *March Bohan*, *Chistian Dior* 1960' lı yılların ünlü modacıları olmuşlardır.

1960' lı yılların idol kadınlarını temsil eden *Audrey Hepburn*, *Katherine Hepburn*, *Lauren Bacall* ve *Jackie Kennedy*, şık, ve zarif görünümleriyle modaya yön vermişlerdir.

1962 Yılında moda dünyasını damgasını vuran *Mary Quant*, 1963 yılında ilk kez mini eteğini sergiledi. *Chanel'* in başlattığı devrimi sürdürerek kadının değişimini devam ettirmeyi amaçladı. *Mary Quant'* ın mini etek ile birlikte, külotlu çoraplarda kadınlar tarafından en çok arzu edilen tamamlayıcılar olmuştur. 1960' lı yıllarda ilk defa mankenlerde modacılar kadar ön plana çıkmış, *Twiggy* adlı mankenin sunduğu yeni süliet; zayıflık imajı, belirgin olmayan göğüs hattı, süper

mini etekler ve mankenin adını alan göz makyajı (*Twiggy*) bütün moda dünyasını etkisi altına almıştır.

Beatles müzik grubu, yalnızca müzikleriyle değil; saç kesimleri, giyim tarzları ve yaşam felsefeleriyle de 1960' lı yılların önemli stil ikonlarından biri olmuş ve dönemin gençliğini büyük ölçüde etkilemiştir. Giysi ve saç modellerinin yanı sıra, *Beatles* üyelerinin giydikleri ve “*Beatle Boots*” adı verilen siyah deriden sivri uçlu botlarda 1960' lı yıllarda genç İngiliz erkekleri arasında moda olmuştur. Grubun konserlerinde giydikleri üniforma benzeri, kısa dik yakalı, unisex “Nehru Ceketleri” de gençler arasında moda olmuştur. Bu ceketlerin desenli ve desensiz birçok modeli, 1960' lar da hem kadınlar hem de erkekler tarafından giyilmiştir.

Resim 44: The Beatles saç modeli

(<http://www.rockefsaneleri.net/modern-muzik-tarihi/>) (06.05.2013)

Resim 45: The Beatles ceketi (<http://www.beatlesagain.com/>) (06.05.2013)

5.2. 1970' Lİ YILLARDA MODAYA YÖN VERENLER

1970' li yıllarda moda da sadece var olan fikirleri geliştirme yoluna gidilmiştir. Buna rağmen yine de moda tarihi ilginç gelişmelere sahne olmuştur. *Thierry Mugler, Kenzo, Issey Miyake, Vivienne Westwood* ve *Ralph Lauren* gibi modacılar kariyerlerine 1970' li yıllarda başlamışlardır.

1970' li yıllarda; trapez, pop-art, modrian, african, now look' un yaratıcısı *Yves Saint Laurent*, Japon modacılar *Kenzo, Hanae Morl*, trikonun yaratıcısı *Sonia Rykiel*, “*Red Carpet*” kostümlerinin modacısı *Valentino*.

Resim 46: Yves Saint Laurent, 1971

(<http://theredlist.fr/wiki-2-23-1249-1257-view-1960s-profile-yves-saint-laurent-3.html>) (15.05.2013)

1970' li yıllarda *Giorgio Armani*, *Kenzo*, *Karl Lagerfeld* gibi isimler hazır giyim koleksiyonlarında öne çıkmışlardır.

1970' li yıllara imzasını atan ünlü modacılar; *Jean Patou*, *Lanvin*, *Guy Laroche*, *Ted Lapidus*, *Calvin Klein*, *Christian Dior*, *Yves Saint Laurent*, *Mary Quant*, *Scherrer*, *Nina Ricci*, *Ferre*, *Carven*, *Chanel*, *Louis Feraud*, *Givenchy*, *Karl Lagerfeld*, *Castel Bajas*, *Montana*, *T. Mugler*' dir.

5.3. 1980' Lİ YILLARDA MODAYA YÖN VERENLER

1980' li yıllar parizyen kadın silüetlerin, döpiyeslerin tasarımcısı *Thierry Mugler*, yüzyılın en büyük moda dehası *Karl Lagerfeld*, *Vivienne Westwood*, İtalyan tasarımcılar *Versace*, *Gianfranco Ferre*, *Giorgio Armani*, *Azzedine Alaia*, *Jean-Paul Gaultier*, *Adidas*, *Zoran*, *Sybilla*, *Romco Gigli*.

1980' li yıllarda Japon modacılar moda sahnesinde güçlü bir yer edinmişlerdir; *Hannae Mori*, *Kenzo*, *Issey Miyake*, *Rei Ruwakubo*, *Yohji Yamanato* gibi modacılar bu yıllarda moda da büyük rol oynamışlardır.

1981 Yılında *Lady Diana*' nın gelinliğini tasarlayan modacılar *Elizabeth* ve *David Emmanuel* *Lady Diana* stilini 1980' li yıllardan 1990' lı yıllara da taşımışlardır. 1980' li yıllarda *Cristian Lacroix* lüks, seksi, zengin bir stil sunmuştur.

Giorgio Armani ise altın ve gümüş karışımı, kendisi için tasarladığı kumaşlarla, koleksiyonlarında büyük başarılar kazanmıştır.

Resim 47: Prens Charles – Prenses Diana, 1981

(http://i.dailymail.co.uk/i/pix/2011/03/29/article-0-0B3CB7EE00000578-936_468x515.jpg) (25.05.2013)

5.4. 1990 LI YILLARDA MODAYA YÖN VERENLER

1990' lı yıllarda *Hollywood* sinema sanayi, MTV gibi televizyon kanalları, internet, Rock ve Pop yıldızlarının giysileri, moda eğilimlerinin öncülüğünü yapmakta ve modayı etkilemektedir.

Naomi Campbell, Helena Christensen, Linda Evangelista gibi ünlü mankenler tasarımcılara ait koleksiyonları sunmuş, toplum tarafından büyük beğenilerle izlenmiştir.

1990' lı yıllarda her sezon için öne çıkan farklı yılların yorumları veya seçilen idol kadın stilleri; *Grace Kelly, Lady Stili, Audrey Hepburn* veya İspanya, uzak doğu kültürlerinden esinlenerek kolleksiyonlar hazırlanmıştır, bu da moda da ki tüketimi hızlandırmıştır.

1990' lı yıllarda öne çıkan modacılar ve moda evleri; *Bob Mackie, Bill Blass, Michael Kors, Vere Wang, Norma Kamali, Anna Sui, Isac Mizrahi, Giorgio Armani, Gianni Versace, John Galliano, Karl Lagerfeld, Ralph Lauren, Dolce & Gabbana Jean Paul Gaultier, Donna Karan, Alexandar Mc Queen, Nina Ricci, Caroline Herrera'* dir.

Prenses Diana 1991 yılının *Vogue* dergisine kapak olmuş, *Windsor Düşesi Catherine Deneuve, Sophia Lauren, Maria Calls* gibi ünlü kadınlar arasında yer almış, ünlü modacıların koleksiyonlarına ilham kaynağı olmuştur.

Resim 48: 1990' lı yıllarda Naomi Campbell,
(<http://www.vogue.it/en/encyclo/fashion/o/gold>) (15.05.2013)

5.5. 2000 Lİ YILLARDA MODAYA YÖN VERENLER

2000' leri yaratan *Donna Karan*, First Lady' lerin modacısı *Oscar De La Renta*, 20 ve 21. Yüzyılda "Modanın Silahşoru" olarak adlandırılan *Dior* modaevinin efsanevi tasarımcısı *John Galliano* ve *Carolina Herrera*' dir.

"21. Yüz yılda ünlü şarkıcılar; *Jennifer Lopez*, *Rihanna*, *Lady Gaga*, *Beyonce*, *Britney Spears*, *Dita Von Teese* oyuncular; *Sarah Jessica Parker*, *Angelina Jolie*, *Scarlett Johansson*, *Natalie Portman*, *Nicole Kidman*, *Anne Hathaway*, *Sienna*

Miller, Katie Holmes, Jessica Alba, Mary Kate, Ashley Olsen, Blake Lively top modeller; *Kate Moss, Gissele Bündchen, Heidi Klum, Agyness Deyn, Freja Beha, Anja Rubik, David Beckham, Victoria Beckham, Paris Hilton, Jane Birkin*, politik lider eşleri; *Michelle Obama, Carla Bruni Sarkozy* stilleri ile modayı etkilemiştir.” (Dereboy, 2012,s:341)

Resim 49: 2010 yılında etten elbise, Lady Gaga,
(<http://www.zimbio.com/pictures/S3796zT4AXK/2010+MTV+Video+Music+Awards+Press+Room/0f-O-hsUcPI/Lady+Gaga>)(15.05.2013)

6. 1960' LI YILLARDA KADIN MODASI VE AKSESUARLAR

1960'lı yıllarda modayı savaş sonrası jenerasyonunun 1950' ler den tamamen farklı olarak ortaya çıkan ideolojileri etkilemiş olup, genç kuşak, hayatın tüm alanlarında ve modada bu denli belirleyici bir rol oynamamıştır.

6.1. 1960 YILLARIN ÖZELLİKLERİ

1960' larda özellikle batıda moda gençleri hedeflemekte, gençlerden oluşan bu yeni potansiyel tüketici sınıfı, daha uygun fiyatlardaki ürünleri tercih etmekte idi. Bunun sonucu olarak da ilk defa moda, elit sınıfa hitap etme özelliğini kaybetmeye başlamıştır.

Masum ve çocuksu kadın imajının yerini genç ve seksi görünüm almış, transparan bluzlar ve ultra mini etekler 1960 yılların modasını belirlemiştir.

1960' lı Yıllarda genç giyim konseptlerinin yerini almaya başlamış, büyük moda evleri ve markalar bu değişime kendilerini adapte ederek, hazır genç giyim koleksiyonlarını sunmuşlardır. Bu koleksiyonlarda yüksek kalite ve pahalılık gibi özellikler gözlenmektedir.

Resim 50: Aksesuarlar, 1960 (SOURCEBOOK, 2011, s:93)

6.1.1. AVRUPA' DAKİ MODA EĞİLİMLERİ

1960' ların ikinci yarısından itibaren modacılar, moda evleri ve moda markaları *prêt-à-porter* için hazırladıkları özel koleksiyonlarını sunmaya başlamışlardır. *Haute Couture* defilelerine ek olarak *Paris* ve *Milano*' da olmak üzere *prêt-à-porter* defile ve fuarları başlamıştır. 1960' lı yıllarda çiçek desenleri, açık ve canlı renkler, etnik giysiler, hint gömlekleri bu dönemde görülür. Basit, yapısal olmayan çuval giysilerin önem kazanması, hareketlerin özgürleştiğinin simgesidir. Hippi hareketleri yayılmaya başlarken, diğer taraftan da *country look* (taşra kıyafetleri) de dikkat çekmeye başlamıştır.

1960' lardaki öğrenci hareketleri modaya da yansımış, "*hippie look*" adı verilen yeni görünüm, gençlerin protest görüşlerini vurgulamıştır. Üst üste takılan kolyeler, aksesuarlar, Jean pantolonlar ve çiçek desenli giysiler bu görünümün tipik öğelerini oluşturmaktaydı. Zamanla bu akım bütün dünyayı etkisi altına almıştır. Azınlıklar tarafından yaratılan bu giyim tarzının zamanla seri üretime dönüşmesi ve ideolojik anlamını yitirmesi, moda tarihinde nadir rastlanır bir fenomen oluşturmuştur.

1960' larda İngiltere moda da önemli rol oynamaktaydı. *Londra*' da ki *Carnaby* caddesi modanın merkezi olmaya başlamış, ikinci el kıyafet modası ilk kez burada kullanılmıştır.

Futuristik moda, hippie modasına oldukça güçlü alternatif oluşturmuş, daha çok Fransız modacılar tarafından benimsenmiştir. Bilim kurgu filmlerden ve kitaplardan etkilenen modada bu yıllarda futuristik stil etkisi görülmüştür. Ayrıca Ay' a seyahatin bu yıllarda planlanması modayı etkilemiş, uzay desenli kumaşlardan hazırlanan tasarımlar dikkati çekmeye devam etmiştir.

Sanat dallarındaki değişikliklerde modayı etkilemiş, sanatçılar endüstri toplumuna adapte olabilmek için yeni yöntemler geliştirmişlerdir. Sanatta var olan *Pop – Art* hâkimiyeti modayı da etkilemiştir. *Pop – Art*' ın markalaşmış ismi olan *Andy Warhol*, Brillo kutuları ve serigrafı (ipek baskı) ile yaptığı *Marilyn Monroe* resimleri ile Dünyayı sarsmıştır. *Pop – Art*' ın hâkim olduğu bu yıllarda; puanlı,

izgili ve canlı renklerden oluşan giysilerin en güzel ve sanat eseri değerindeki giysisi ile yine *Yves Saint Laurent* tarafından yapılmıştır. Hollandalı ressam *Piet Mondrian*' ın tablolarından esinlenerek hazırlamış olduğu yakasız, kolsuz, hemen diz üstünde biten ve renkli bloklardan oluşan elbisesi, moda tarihinin unutulmaz parçalarındandır. *Happening* akımı da bunlardan biridir. *Op-art*, *pop-art* ve *rock* müzik akımları da modaya yeni anlayışlar getirmiştir.

Resim 51: Puanlı elbise, 1960

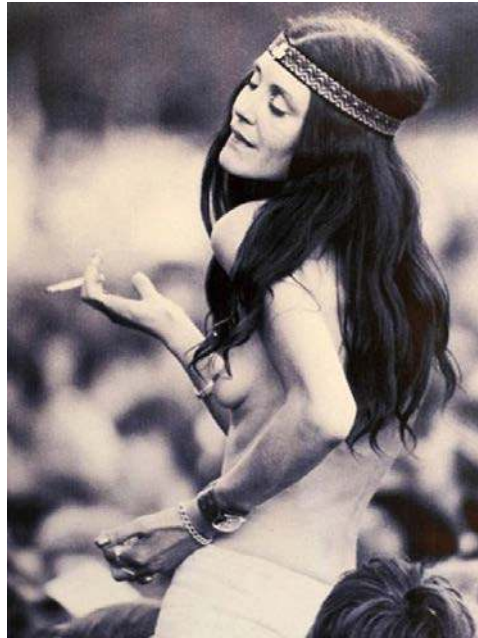
(http://img2.blogcu.com/images/m/o/d/modalite/1235831169m__12_.jpg)

(28.04.2013)

1960' larda bilgi alış verişinde oldukça etkili olan televizyon zamanla modayı belirleyici özelliğine kavuşmuş, sinema artistlerinin filmlerde kullandıkları kostümleri ve aksesuarları da modayı etkilemeye devam etmiştir. 1960' lı yıllarda sinema modayı, geçmiş yıllarda olduğu gibi fazlasıyla etkilemiş, 1967' de çekilen *Bonnie ve Clyde* filminde *Faye Dunaway*' in giydiği şapka ve trençkot, *The Avengers* adlı televizyon dizisinde *Mrs. Pell*' in giydiği *catsuit*, *Hair* müzikalindeki *Marsha Hunt*' in saç stili ve giysileri, *James Bond* filmlerindeki kadın silüetleri, *pop-art*, çiçekli bikinileri moda olmuştur.

Ayrıca; 1960' lı yıllarda moda, müzik dünyasının idollerinden de etkilenmiş, Mick Jagger ve Rolling Stones stili giysiler, Levi' s Jeanlar, Fred Perry ceket ve pantolonları, hippie stili giysiler, fantastik renkler ve bordürler pret-a-porter için özel modeller tasarlanmıştır.

1960' lı yıllarda ortaya çıkan rob tuniklerde geometrik siyah-beyaz, Op-Art akımlarından faydalanılmış, desenli çoraplar, uzun çizmeler ve düz ayakkabılar ile kombine edilmiştir.

Resim 52: Hippie, 1960

(<http://moda.milliyet.com.tr/hippi-akimi/trendspotting/haberdetay/15.02.2012/1503238/default.htm>) (27.05.2013)

Resim 53: Op-Art, 1966 (YAPP, 2005, s:246)

1950' li yıllarda kıyafetlerde belirgin olan cinsiyet ayrımı, 1960' lı yıllarda güncelliğini yitirmeye başlamıştır. Erkekler uzun saçları ve dar kesim kıyafetleriyle feminen, kadınlar ise kısa saçları ve pantolon takımları ile androjen bir görünüm sunmuşlardır.

1960' lar da mavi, gri, pembe ve siyah renk *haute couture* kıyafetlerde tercih edilen renkler olmuştur. El yapımı brit düğmeler, parlak saten kumaşlar, *Paco Rabanne*' nin yarattığı metal plakalı şov tarzı elbiseler ve *Jackie Kennedy* stili tuvaletler 1960' ların *haute couture* modasına damgasını vurmuştur.

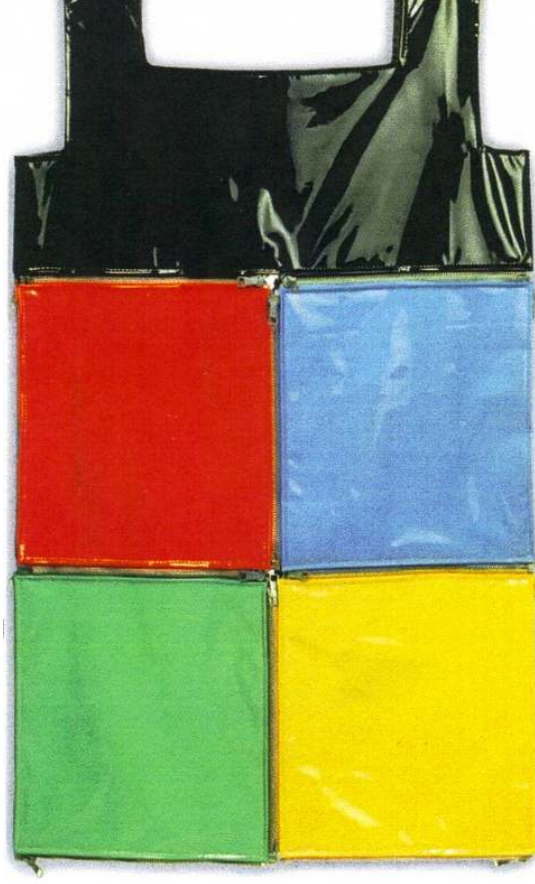

Resim 54: Metal plakalı şov tarzı elbise, 1967 (FASHION, 2011, s:570)

1960' ların geniş repertuvarına damgasını vuran transparan modası 2000' li yıllarda güncelliğini korumaya devam etmektedir.

Giysilerde büyük düğmeler, kıyafetin kendi kumaşından yapılmış kemerler, minik fiyonklar tasarımları süslemekte, minik ceketler, elbise ve kıysadan uzuna kadar çeşitli boylardaki ceketler, 1965' yılından sonra lanse edilen mini etekler 1960' ların günlük giysilerini ve stilini belirlemiştir. Yunan stili tek omuz, dikdörtgen, yuvarlak dekoltelerden oluşan gece giysilerinde parlak malzemelerden yapılmış nakış ve işlemler, pilise, drape ve pile detaylar, büyük kürk yakalar, truvakar kollar, *pill-box* şapkalar, minik gece çantaları, *chanel* stili ayakkabılar ve üç sıra inci kolyeler, minik

küpeler, ceketlerinde kullandığı bato yakalar, büyük düğmeler, kalın kemerler, siyah gözlükler ve e arplar kullanılmıştır.

Resim 55: 1965 PVC Elbise (The Chronology ,2011, s:158)

1960' ların spor giyiminde iki parçalı kayak giysileri,  ort-mini bluz kombinasyonları, girik kollu, göbeği açıkta bırakan mini, cepli, püsküllü yazlık bluzler, Çin stili bluz-pantolon takımlar, kapri pantolonlar, denizci stili bluz-pantolon takımlar görülmekte idi.

1960' lı yıllarda plastiğin kullanımı, giysilerde olduğu kadar aksesuarlarda da  n sıra çıkmıştır. Plastik sallantılı küpeler, büyük yüzükler bu dönemin en popüler aksesuarıdır. Giysi tasarımı modern resim akımlarından etkilenildiği gibi mücevher tasarımı da bu akımın etkileri görülmüştür.  nl  müzik grubu *Beatles* figürlü iğneler modernize çiçekler, balık, ku , kedi ve buna benzer hayvan figürlerinin kullanıldığı kolye, küpe, yüzük ve iğneler 1960' lı yıllarda popüler

olmuş, dikdörtgen, üçgen ve yuvarlak formlu küpelerin yanı sıra gece aksesuarlarında sallantılı ve damla incili klasik tasarımlar da kullanılmaya devam etmiştir.

1960' lı yıllarda *Jackie Kennedy* için tasarlanmış *pill-box* adı verilen şapkalar, kürk başlıklar, kasket stili fiyonklu şapkalar moda olmuştur. 1965-1969 Yılları arasında Fransız stili tape bereler, geniş kenarlı fötr şapkalar, fiyonklu kep stili şapkalar üstü çiçeklerden oluşan boneler, 1960' lı yılların kostümelerini tamamlayan en önemli aksesuarlar olmuştur.

Çantalarda ise omuzdan askılı veya elde taşınabilen, fiyonklu üstten tokalı modeller moda olmuş, dikdörtgen veya kare formlu, körüklü, metal bağlantı malzemeleri bulunan, taşınan çantaların yerini 1960' lı yılların sonuna doğru daha uzun saplı omuzdan askılı çantalar almıştır.

1960' lı yıllarda kısa ökçeli sivri burunlu ayakkabılar, arkadan bantlı fiyonklu, iki renkli küt burunlu zarif ayakkabılar, düz üstü düz ve topuksuz uzun çizmeler, yazlı parmak arası roma stili sandaletler moda olmuştur.

1965-1968 Yıllarında ise ökçeler biraz daha yükselmiş; ayakkabılarda kare ökçe adı verilen bir stil barok esintisini 60' lı yıllara taşımızlardır. Puanlı, *pop-art* desenli ayakkabı ve çizmeler giyilmiş. Fiyonklar, tokalar ayakkabı modasının vazgeçilmez aksesuarları haline gelmiştir.

Kumaştan yapılan diz altı çizmeler elbiseler ile kombine edilerek 1960' lı yılların modasını yansıtmakta ve bu modanın 1990' lı yıllarda yeniden ortaya çıktığını ayakkabı modasında görmekteyiz.

6.1.2. AMERİKA' DAKİ MODA EĞİLİMLER

1969' da Ay' a seyahatin planlanması modayı etkilemiş, uzay desenli kumaşlardan hazırlanırken, tasarımlar dikkat çekmeye başlamıştır. Sanat dallarındaki değişikliklerde modayı etkilemiş sanatçılar endüstri toplumuna adapte olabilmek için yeni yöntemler geliştirmişlerdir.

Resim 56: Uzay kıyafeti, 1969

(<http://avengers-in-time.blogspot.com/2012/07/1968-fashion-pierre-cardin-space-age.html>) (19.05.2013)

Beyaz sarayda da yenilikler vardı. 1951’ de Amerikan *Vogue* dergisinin *Prix’* de Paris ödülünü kazanan *Jacqueline Kennedy*, politik bir silah olarak elbisenin gücünü çok iyi kavramıştı.

Resim 57: 1961 Yılında Jacqueline Kennedy (DEREBOY, 2012, s:292)

Amerikan first lady, tasarımcı *Olegi Cassini* ile birlikte sessiz sakin ve dikkatli bir şekilde yarattığı tarzı ile ahlaki değerleri çiğnemenen gençlik ve canlılığı üzerinde toplamayı başardı. (Yapp,2005,c:7s:228)

New York' da Lüks Moda Tasarımı; Fransız lüks moda dünyası seçkinler için giyim tarzları yaratmaya devam ederken, 1960 sonrası Amerikalı modacıların çoğu

toplumun kimliklerini yaşam tarzları açısından değerlendiren insanlardan oluşan, daha geniş dilimleri tarafından kullanılması amaçlanan tarzlar yaratmışlardır.

1950' lerin sonlarında, Amerikalı moda tasarımcılarına sunulan olanaklar artmıştır. Giyim firmaları, bir tasarımcının serisini etikete tasarımcının ismini koyarak satmaya başlamışlardır. Birkaç tasarımcı çalıştığı firmayı satın almıştır. Diğerleri kendiışlerini kurmuş, bunlardan bazıları çok başarılı olmuştur. (Crane,2003,s:194)

6.1.3. TÜRKİYE' YE YANSIMALARI

1950'li yıllar Türkiye'nin çok partili hayata geçişı ve Amerika'yla kurulan yeni ilişkiler etkisini giyim kuşamda da gösterdi.

6.1.3.1. TÜRKİYE' DE KADIN GİYİMİNİ ETKİLEYEN ÖNEMLİ OLAYLAR

Gençler, 1950' ler de başlayarak yükselişini sürdüren *rock and roll* müziğinin etkisindeydi. Renkli bluzlu, kabarık etekli genç kızlar erkek arkadaşlarıyla yeni açılan kulüplere gidiyorlar, diğer bir grup ise Türkiye' nin değişen politik ortamında üniversite öğrencisi olan bu gençler, 27 Mayıs ihtilali, 1968 öğrenci hareketleri, 1980 ihtilaline varıncaya kadar parka ve kadife pantolonları giyiyorlardı. Kadınlar ise, pantolon tercih ediyorlardı. Bu bunalımlı yıllara rağmen büyükşehirlerde yine moda da Avrupa ve Amerika' yı yakından izliyordu.

Beatles grubu alınlarında kaşlarını tamamen örten top kâküller bırakmışlar ve saçlarını kız-erkek arası denilecek şekilde uzatmışlardır. Bedene sıkıca oturmuş, dar omuzlu, yüksek yaka ağızlı sırtta deri yırtmaçları olan ceketler ve yüksek belli, plisiz, dar paça pantolonlar, 1963-1965 arası Türkiye' de yayılmıştır.

Blue Jeanlar çok önemli bir giyim parçası olmasına rağmen, pahalı oluşu nedeniyle yaygınlaşamamıştır. Jarse, kadife gibi daha ekonomik kumaşlardan blue Jean tarzında pantolonlar dikiliyordu. Kadınlar ise pamuklu, doğal kumaşlar ve renkli çiçekli sentetik kumaşları kullanıyorlardı. Amerika' da ortaya çıkan “çiçek

çocukları” akımı etnik yansımalarıyla Türkiye’ yi de etkilemiştir. 1960 yıllarda topuklar yükselmiş, pantolon paçaları genişlemiş, vücuda oturan dar kesim gömlekler giyilmiş, yakalar uzamış ve sivrilmiştir.

Resim 58: 1960’ lı Yıllar Türkiye’ si

(<http://cdn1.cnnturk.com/Handlers/File.ashx?FileID=411480>) (14.05.2013)

Hollywood filmleriyle tanışan Türk halkı da "Amerikan Rüyası” ndan etkilendi. Etek boyları kısaldı. 1950’li yılların kadını göğüslerini kaldıran, belini incelten, vücudunun silüetine hükmeden korselere adeta aşıktı.

Ancak 1960'lara gelindiğinde modadaki değişim rüzgârından Türk kadını da etkilendi. O dönem etek boylarında kısalma ve bedende belirli bir rahatlamaya yol açan çuval elbiseler kadınların hayatındaki yerini aldı. Moda akımları, Dünya ile bütünleşmiş, 1960’ lar da terzilerin hala iş yaptığı yıllarda konfeksiyon sanayi gelişmeye başlamıştı. Bu yıllarda terziliğe başlayan *Yıldırım Mayruk*, *Mualla Özbek*, *Enver Baki*, *Giselle*, *Sara Konçita*, *Cemal Gürin*’ dür 1960’ ların sonlarına doğru terziler dünyasına *Vural Gökçaylı*’ da katılmıştır.

1960’ lı yıllarda İstanbul’ da balolar tüm hanımların hazırlık yaptığı gecelerdir. Sokakta ki kadınlar emprime kumaşlar giyiyor, şapkasız ve eldivensiz

dışarıya çıkmıyorlardı. Balolar ve sokak giysilerinin yanı sıra hanımlar, sinema ve tiyatro galaları için de elbiseler diktiriyor, yaz aylarında da Adalara giden İstanbul' lu kadınlar tayyörlerden oluşan vapur giysileri giyiyorlardı. Günün her saatinin ayrı bir kıyafeti oluyordu. Ekonomik durumu iyi olmayan kadınların bile kenarda bir tayyörü ve emprime kumaştan dikilmiş bir elbisesi olurdu.

İyi giyinmek, bir saygınlık ifadesi olarak kabul edilmiştir.

1960' lı zengin kesim ve terziler sık sık Avrupa' ya gider, valizlerinde kumaşlarıyla dönerlerdi. Ayrıca; valiz ticareti yaparak kumaş getirenler de oluyordu. *Audrey Hepburn*' un bir filminde giydiği küçük ve redingot mantoları, tayyörleri terzilere diktirirlerdi.

1960 darbesiyle sonuçlanan sürecin ardından Türkiye 1961 Anayasası' nın getirdiği özgürlük ortamını yaşıyordu. Bu dönem tasarımlar "ultra modern" lik le tanıştı.

Yeni ve daha özgür bir görünüme ulaşmanın yolu açıldı: Etekleri kısaltmak. 1960'ların sonlarına gelindiğinde dünyada başkaldırının, kadın, azınlık ve çevre hareketlerinin tohumlarının atılıyordu. Türkiye ise bu akımdan ancak 70'li yılların başında etkilenecekti.

Avrupa'daki öğrenci hareketleri Türkiye'yi de etkiledi. Genel ahlak kurallarındaki özgürleşme modaya da yansdı. O dönem eteklerin boyları oldukça kısaldı. Gözler bu kısalığa alıştı, pek çok Türk kadını da mini eteğe dolabında geniş yer ayırdı.

1960' larda “Dize kadar çıkan botlar, geniş kemerler, büyük omuz çantaları, bilek hizasında eldivenler, yapay mücevherler ve çok büyük gözlükler moda olmuştur.” (<http://www.turkcebilgi.com/ansiklopedi/m%C3%BCcevher>)(03.05.2013)

6.1.3.2. TÜRKİYE’ DEKİ MODA DEĞİŞİMLERİ

Gecekondu Modası; Türkiye’ de ekonomik nedenlerle 1950’ li yıllardan başlayarak tüm büyük şehirler Anadolu’ dan göç alıyordu. Daha iyi yaşam umudu ile

en fazla tercih edilen il *İstanbul*' du. Hazine arazileri üzerinde kurulan gecekondular, kentlerin mimari dokusunu da hızla bir şekilde değiştirmiştir. Ortaya çıkan mimari, köy evlerinin kente göçerken darbe almış, kimliğini yitirmiş hali gibiydiler. Gecekondular insanları da yitirdikleri kimliklerini yeniden ararken ne kentli ne de köylü olamadıklarını fark ettiler. Kendi kimliklerini ve kültürlerini yeniden yaratmakta onlara düşüyordu. Bu kimliğin harcı “acı” olacaktı. Bu acıyla yaratılan kültürün adı da arabesk oldu. *Orhan Gencebay* ve *Ferdi Tayfur* ile çığlıklarını dile getiren müziği ve sanatçıları buldular. Bu yeni oluşan kültür içinde kıyafetlerde yerini aldı. Gecekondular çizgisi diye adlandırılabilen bu kıyafetlerde aynen konutlar gibi köy-kent arasındaki sıkışmışlığı ifade ediyordu. Karadenizli, Doğulu, Güneydoğulu, Orta Anadolu, yerel kıyafetlerini kentlere taşıyorlardı. Kent kadınlarının tercih ettikleri koyu renkli elbiseler içinde, onların basma, pazen ve divitin kumaşlardan diktirdikleri şalvarlar, elbiseler, etekler çiçek gibi açıyordu. Yeşil, siyah, pembe plastik ayakkabılar, yaz-kış çıkarmadıkları işlemeli yünlü çoraplar, yörelerini belli eden başörtülerindeki oyalar danteller, boncuklar, pullar, mekik ve firkete oyları ile kentli giyimin sıradanlığını bozdular. Ama köyden taşıdıkları kıyafetlerde hızla değişti. Rengârenk kıyafetlerinin yerini pazardan alınan ucuz etek-bluzlar aldı. Etekler bacaklarını örtmediğinden, etek altına giydikleri pijamalar, başlarındaki beyaz tülentlerle tek tip gecekondular kıyafetlerini yarattılar.

Yıldızların Modası; Türkiye’ de televizyonun olmadığı yıllarda sinema salonları en önemli eğlence mekânları idi. Küçük Anadolu kasabalarında bile bulunan sinema salonları beyaz perdeden gerçek bir hayatı yansıtmaktaydı.

Resim 59: 1960' lı Yıllarda Türkan Şoray (KARLIKLI, TOZAN,1998, s:229)

Hollywood filmleri tüm Dünya da olduğu gibi Türkiye de de çok popülerdi. Hint filmleri de en az Amerikan filmleri kadar çok izleniyordu. Ama 1960' lı yıllar Türk filmlerinin altın çağı idi.

1960' lı yıllara gelindiğinde Türk sinemasında birkaç yıldız vardı. *Cahide Sonku* ve *Ayhan Işık* sinemada ölümsüz bir çift haline gelmişti. *Cahide Sonku*' nun gerçek yaşamındaki kıyafetleri de onun film karakterine son derece uygundu. Seçtiği giysiler son moda, şık ama ölçülüydü. Kalın çerçeveli gözlükleri, havalı şapkaları ile *Paris* modasını Türkiye' ye taşıyordu. Bu yıllardaki starlar içinde en önde gelenlerden birisi de *Türkan Şoray* idi. *Türkan Şoray*' a mini etekler, dar gömlekler, uzun deri pardösüler ve kasketler ona çok yakışıyordu. Pek çok filminde köylü

kadınları canlandırırsa da ona en çok modaya uygun kıyafetler giydiği şehirli kız rolleri yakışıyordu. Bol paçalı pantolonun, pardösüsü ve uzun saçları ile Türk kadınına moda da yön veriyordu.

Türk sinemasının diğer bir starı da Avrupa' i tarzı olan *Filiz Akın*' dı. Bikinisiyle boy gösterdiği plaj sahnelerinde izleyenlerin ilgi odağı oluyordu. Toplumda, dış görünüşte etkileyiciliği sağlamak için sadece ünlü terzilerden giyinmenin modası geçmiş, estetik ameliyatlar çağı başlamıştı. *Filiz Akın* da bu modaya uymuş, kaldırttığı burnu ile büyük ün yapmış ve kadınlar estetik cerrahların yolunu tutmuşlardı. Yine bu yollarda *Hülya Koçyiğit* ve *Fatma Girit* te çevirdikleri filmlerde ve günlük yaşamlarındaki giysileriyle ilgi odağı olmuşlardır.

Dünya ile etkileşim içinde olan Türkiye de 1960' lar da kadınlar kimi zaman *Audrey Hepburn*, bazen *Nathalie Wood* oldular. Hollywood yıldızlarının giyim tarzı Türk kadınları tarafından da benimsendi.

1960' lı yıllarda sadece giyinmek için Avrupa' ya giden zengin hanımlar *chanel* marka tayyörler mutlaka alıyor, orijinaline sahip olamayanlar ise terzillere *chanel* kopyası tayyörler diktiriyorlardı.

1965 Yılında İstanbul' da siyah mokasen pabuçlar, tafta kloş etekler, kısa kurşuni ceketler, kıvrır kıvrır saçlar görülmekte idi.

Dünya da ki moda akımlarını takip edebilmek için *Hayat*, *Altıneller* gibi dergiler alıyorlardı.

Üst sınıf gece hayatında, sık gece elbiselerinin üzerine kürk giyerek tamamlıyorlardı. Gece elbiselerinin modellerinde *Pierre Balmain*' den *Nina Ricci*' ye kadar Fransız *Haute-Couture*' ünden esinleniyorlardı.

1967-1968 Yılları romantik buluşlarla geçmiş, çingene modası ile giysi kuralları yıkılmıştır. Çarpıcı renklerle oluşturulmuş fırfırlı, büzgülü etek, yuvarlak açık yakalı bluzu, halka küpeleri, takıları ve şalı çingene modasını tamamlamıştır.

1960' ların sonlarına yaklaşıldığında ise hazır giyime doğru bir dönüş başlamıştır. Hazır giyim, 1969 yılında *Vakko'* nun *Merter'* de açmış olduğu ilk hazır giyim fabrikası ile başlamıştır. En ünlü moda evleri alt kültüre ulaşabilmek için, koleksiyonlarına hazır giyim bölümünü de eklemiştir. Ardı ardına hazır giyim firmaları açılmaya başlamıştır.

Büyük terziler de pahalı elbiselerden çok, herkesin kullanabileceği rahat ve basit modellere yöneldiler. 1960' lar dan 1970' lere geçerken kıyafetlere yön veren rahatlık arayışı oluyordu.

7. 1970' Lİ YILLARDA KADIN MODASI VE AKSESUARLAR

Yetmişlerde modada yeni fikirler üretmekten çok, var olan fikirleri geliştirme yoluna gidilmiş, ancak yine de moda tarihi ilginç gelişmelere sahne olmuştur. *Yhierry Mugler, Kenzo, Issey Miyake, Vivienne Westwood ve Ralph Lauren* gibi modacılar kariyerlerine yetmişli yıllarda başlamışlar, hippie hareketi yetmişlerde ve seksenlerin başında da modada etkisini sürdürmüş, nostaljik akımlar bu dönemin belirleyici temalarından biri olmuştur.

7.1. 1970 YILLARIN ÖZELLİKLERİ

“1960’ ların canlı havasında kök salan özgürlük, yetmişlerde iyice boy attı. Hiçbir şey fazla kısa, fazla düşük, fazla renkli, fazla desenli gelmiyordu artık kimseye. Kadınlar, cennet kuşlarına taş çıkartacak kadar göz alıcı, erkekler tavus kuşları gibi kurumlu, gösterişli idi. Tüm kurallar yıkıldı. Alışılmış oran ve çizgileri bozan yeni stildeki giysilerin her parçası abartılı idi: Klapalar, yakalar, kol ağızları, kollar, etekler, kravatlar” (Yapp,2005, c:6,s:244)

Yetmişli yıllarda politika, küreselleşme problemler, çevre sorunları ve öğrenci hareketleri modayı da etkilemiş, bu etkileşim yetmişlerin sonuna kadar sürmüştür. Geleneksel yaşam tarzına alternatifler arama yoluna gidilmiş, tüm bu olaylar modayı da etkilemiştir. Bazı hayvan türleri nesillerinin tükenmeye başlaması, gerçek kürklerin yerini sentetik kürklerin almasına neden olmuş, ucuz seyahat olanaklarının ve küreselleşme iletişimin gelişmesi, modanın egzotizm ile tanışmasına olanak sağlamıştır. Uzay yolculuğu ve olimpiyat oyunları da modayı etkilemiştir.

1970’ li yıllarda çekilen “*The Great Gatsby*” filmiyle yirmilerin modasından etkilenilmiştir. 1973 Yılında yaşanmaya başlayan petrol sıkıntısı doğal materyallerin önemini arttırmıştır.

Örgü ve tığ işinden yapılan şapkalar, hırkalar, geniş şallar, yerlere kadar uzanan örgü elbiseler, mayolar, eşarplar, kravatlar ve çantalar modaya damgasını vurmuştur. Moda dergilerinde örgü ve tığ işi içeren köşeler yayınlanmış, dönemin

modacılarından *Sonia Rykiel* şık, ultra kadınsı örgü tasarımlarıyla tanınmaya başlamıştır.

Resim 60: Sonia Rykiel örgü tasarımı, 1970
(<http://modnica365.livejournal.com/>) (24.05.2013)

Patchwork (kırkyama), renkli ve emprovize görünümüyle popülerlik kazanmış, yetmişlerde tüm dünyada moda olmuştur. *Patchwork* görünümlü kumaş desenleri modada yerini almış, yerlere kadar uzanan *Patchwork* desenli etekler oldukça romantik bir hava yaratmıştır. *Haute Couture*' de de *Patchwork* kıyafetlere rastlanmıştır.

Resim 61: Yves Saint Laurent Patchwork elbise, 1970
(PRESTEL, 2005, S:101)

1970' lerde ortaya çıkan punk hareketi, tamamı gençlerden oluşan bir alt kültürün ürünü olarak 1976-78 yılları arasında etkili olmuş, Underground müzikle birlikte asi ve sado-mazoşist görünümü birleştiren punk modasının savunucuları parlak renkli saç stilleri, metal çubuklu ayakkabıları, siyah deri ceketleri, abartılı geometrik şekillerdeki makyajları ile punklar oldukça farklı bir görünüm sergilemişlerdir. 1970' lerin modası kendine özgü bir karakter yaratamamış, daha çok altmışları eğilimlerinden etkilenmiş ve bu modayı geliştirerek seksenlere kadar taşımıştır.

Resim 62:Punk modası, 1970 (Style Surfing, 1996, s:56)

Yetmişlerde belirgin moda biçimi olmadığı için, çok çeşitli stiller kullanılmış, mini, midi, maxi etek boylarının birlikte kullanılması değişiklik dalgasını da beraberinde getirmiştir. Genç kızlar ve erkekler arasında unisex giyim modası yaygınlaşmış, yetmişli yılların modasında.

1930' lara ve 1940' lara geri dönüşler yaşanmış, çeşitli stillerin birlikte yorumlanması ile yeni konsepler ortaya çıkmıştır. Vatkalı tayyörler, kıvrıcık saçlar ve kırmızı rujlar ile kadınlar kırklı yılları yeniden yaşamıştır. Yetmişlerin sonlarına doğru ise feminizm ve kadın hakları modayı yönlendirmeye başlamış, sade bir stil modaya hâkim olmuştur.

Yetmişli yıllarda *Haute Couture* modası etkisini yitirmeye başlamış, *prêt-à-porter* önem kazanmış, insanlardaki moda bilincinin artmasıyla eğilimlerin anlamı sorgulanmaya başlamıştır.

1970' li yıllarda bazı modaevleri eski güçlerini yitirmiş, diğer yandan *Giorgio Armani*, *Kenzo*, *Karl Lagerfeld* gibi yeni isimler hazır giyim koleksiyonlarıyla öne çıkmışlardır.

7.1.1. AVRUPA' DAKİ MODA EĞİLİMLERİ

1970' ler de özellikle gençler arasında *Indian Look* popüler olmuş, işlemeli bluzlar, Hint motifleri, oryantal desenli eşarplar ve gümüş takılarla oldukça düşük maliyetli bir moda yaratılmış ve bu moda *Londra* üzerinden tüm Avrupa' ya yayılmıştır.

Hippie fikirler ve eğilimleri genel moda kültürünün ayrılmaz bir parçası olur. 1970 ler de herkes parıltılı giyinir, teknolojik gelişmeler ev hayatına birçok yenilik getirir, yurtdışına seyahat çok daha fazla insan için ulaşılabilir olur. Bu sayede tek düzelik, yavaş yavaş ortadan kalkmaya başlar. Tüm dünyada yaşanan ekonomik sıkıntılar 1950 ve 1960'lı yılların tüketim ütopyasını alt üst eder.

1970' ler punk' ın yükselişe geçtiği dönemdir. Çengelli iğneler, zincirler, yırtıkları giysilerin üzerinde görmek mümkündür. Bunun nedeni ise; kurulu düzene karşı yapılan ayaklanmaydı. Bir yıkım ve kategori karşıtlığı yaratmak isteyen punkcular, yalnızca ırklar ve dinler arası değil, farklı dönemlere ait ayrıntıları bir araya getirerek zaman sırasını bozma arzusunda olmuşlardır. Zenginliğin göstergesi olan mücevher ve değerli kumaşlar yerine, günlük hayatın artık ve değersiz malzemelerini süs eşyası olarak kullanmışlardır. Yüksek topuklar, düşük bel etekler, var olan moda düzenine karşı yapılan aykırı hareketlerdir.

1970' ler diskonun altın yılı olmuştur. Yanıp sönen ışıklar, ateşli müzikler, rahat dans etmek için giyilen vücuda yapışan parlak ipekli jarse disko elbiseleri ve küçük streç elbiseler giyilmiştir. Polyester kumaşlar, plastik etkisi taşıyan parlak tekstiller ve geometrik tasarımlar bir arada kullanılarak “modernizm” eğilimi

başlamıştır. 1979 Yılındaki koleksiyonların ana teması “vücut” idi. Geniş omuzlar (vatka), belin gösterilmesi ve uzun görünümlü bacaklar, kadında giysilerde vurgulanması gereken yerlerdi. Tişört ve Jeanlar, moda dünyasına etkili olacak şekilde girmiş, moda da özgürlük başlamış, açık-koyu renkler bir arada kullanılmıştır. Giysilerde; püsküller, kurdeleler, mineyle süslenmiş düğmeler, şeritler, nakışlar, Rus modeli saç örgüleri kullanılıyordu. Japon kültürünün çiçekleri ve Japon boya fırçalarıyla yapılan makyajlar, elle boyanmış gökkuşağı renkli ayakkabılar ve hayal ürünü manzaraları resmeden çantalar büyük ilgi görmüştür.

Resim 63:Disco modası, 1970 (DEREBOY, 2012, s:309)

Moda; Etek boyları mini, midi ve maxi arasında gidip geldi. Disko döneminin başlaması saten ve polyester gibi sentetik kumaşların kullanımını yaygınlaştırır. Bu zevksizliğe cevap Amerika'dan gelir. Ülkede çalışan kadınların sayısının artmasıyla kaşmir, tüvit ve keten gibi doğal kumaşlar önem kazanır ancak kumaşın türü ne olursa olsun giyilen pantolonun modeli İspanyol paça olmuştur.

Modaya yön verenler: *Abba, David Bowie, Farrah Fawcett Major, John Travolta, The Sex Pistols* (<http://blog.modapedia.com/trendler/0205-modada-50ler-60lar-70ler-80ler-ve-90lar.html>) (10.05.2013)

7.1.2. AMERİKA' DAKİ MODA EĞİLİMLERİ

1970' ler de A.B.D' li kadınların seçme ve seçilme haklarını elde etmelerinin üzerinden tam elli yıl geçmiş idi. Çağdaşlarına göre her bakımdan iyi bir konumda idiler. Moda dünyasının her zaman gündeminde olan bir görünüm sergiliyorlardı. Paris' de ellili yıllarda *Dior*' un başlattığı “*new look*” akımından sonra Amerikalı gazeteci ve müşteriler en iyi şekilde ağırlanıyorlardı. Çünkü herhangi bir başarının onların tutumlarına bağlı olduğu biliniyordu.

A.B.D' de modanın genel eğilimi eteklerin kısaltılması ve basitleştirilmesi üzerineydi. Yaşlılık hissi verdiği gerekçesiyle birçok kadının “midi” ölçüsüne gösterdiği olumsuz tepkiye rağmen bu akım, hızla yayılıyordu. Ancak pantolonu tüm bayanlar benimsemişti. *Bill Blass, John Anthony, Oscar Dela Renta* gibi tasarımcılar ve *Greta Garbo, Marlene Dietrich, Katherine Hepburn* gibi starlar otuzlu yıllardan itibaren pantolonun ilgi görmesini sağlamışlardır.

Blue Jean de bu değişimden yararlandı ve hazır giyim koleksiyonları ile altmışlı yılların Amerikan modasındaki yerini aldı. Böylece bir asalet unvanı kazanmış oldu.

Genel olarak, Anglosakson demokrasinin temeli olan eşitlik ilkesi kuşakların davranışlarına ve modaya yön verdi.

Savaş sonrası yıllarda A.B.D. malları Avrupa' yı işgal etmeye başladı. *Pop Art* ise müzik ve resim aracılığı ile seçkin kesime ulaşıyordu. *New York* sanatsal eğilimlere ev sahipliği yapıyordu. Rönesans'ın Fransa'sı ya da yüzyıl başındaki moda sanatların *Paris*' i gibiydi. *Pop Art* ise müzik ve resim galerileri aracılığı ile seçkin kesime ulaşıyordu.

“*New York* moda endüstrisi, estetik özerkliğe kavuşmayı amaçlıyordu. Ünlü markaları yöneten yeni star modacılar Avrupa' nın yöntem ve tekniklerini Amerikan

konfeksiyonuna uyarladılar. Bu yıllarda *Ralph Lauren*, *Zandra Rhodes* ve *Calvin Klein*, yenedünyanın erkek ve kadına sunduğu çizgileri üzerinde çalıştılar. Bu ikisi ve diğerleri, yirmi yıl içinde tekstil sektörünü egemenliği altına alacak olan kavram markalarını çıkardılar.

Böylece yetmişli yılların ABD modasını paylaşan iki eğilim ortaya çıktı;

Bir tarafta sert kesimi ile erkek-dişli stili; diğer yanda bozuk yapılı, bulanık, otuzlu yılların *Hollywood*' u andıran bir stil.” (BAUDOT,2001, s: 258-262)

Resim 64:1977 Yılında Punk elbise, Zandra Rhodes, 1977 (WATSON, 2007, s:113)

7.1.3. TÜRKİYE' YE YANSIMALARI

1970'ler Türkiye'de siyasi olayların doruğa çıktığı dönem olarak tarihe geçti. lke saç ve sol olarak ikiye ayrıldı. Her görüşü simgeleyen farklı kıyafetler vardı. Üniversite ğrenciler arasında gocuk, parka, kot pantolonlar moda oldu.

7.1.3.1. TÜRKİYE' DE KADIN GİYİMİNİ ETKİLEYEN ÖNEMLİ OLAYLAR

Televizyonun toplum hayatında önem kazanan bir konuma gelmiş olması ile birlikte, doğrudan televizyon ile ilgili dergilerin yayın hayatında görülmeye başlandı. Magazin dergilerinin sosyete hayatını, artist ve şarkıcıların hayatını okuyucuya yaklaştırmaya fonksiyonu, televizyon dergiciliği ile yeni bir boyut kazandı.

Televizyon toplumsal eğlencenin merkezinde oturuyor, reklam sektörü de etki alanını genişletmeye başlamıştı. Bireyselleşmeye başlayan toplum, karmaşık bir giyim sentezi içine doğru çekiliyordu. Bu süreç hem Dünya' da ki etkilere açık hem de siyasal ekonomik çıkmazların içinde kırsal kesimin yoğun taleplerine göre şekillenen bir giyim tarzının yansımalarının gözlenmeye başladığı dönemdi. G ile birlikte şehirlerdeki nüfusun artışı yeni bir kültürün doğusunu haber veriyordu.

Bu dönemde toplumsal bir olgu olarak göze çarpan, kırsaldan kente güçtür. Varoş kesimlerde pantolon üzerine giyilen gll etekler, onların üzerine giyilen İngilizce yazılı tişörtler, etnik kıyafetler, köylü giysileri, basma kumaş, şalvar, mintan yakalı gömlek, şile bezi, yarım tesettür ya da yarım açılma, kentle etkileşimin giyime yansımasıdır.

Resim 65: Gecekondu modası, 1970

(<http://www.cnnturk.com/2010/yasam/stil/12/07/cumhuriyetten.gunumuze.turk.modasi/598569.0/index.html>) (09.5.2013)

1970'li yıllardaki kargaşa ortamı 12 Eylül 1980 darbesiyle yerini sessizliğe bırakırken modaya da büyük etkileri oldu.

(<http://www.cnnturk.com/2010/yasam/stil/12/07/cumhuriyetten.gunumuze.turk.modasi/598569.0/index.html>) (09.05.2013)

7.1.3.2. TÜRKİYE' DEKİ MODA DEĞİŞİMLERİ

1970' li yıllarda uçuşan şifonlar çok kullanıldı. Avrupalılar oryantalizme merak sarınca doğu esintileri görülmeye başladı. Drapeli, bele oturmuş elbiseler, yetmişlerin ortalarına doğru uzun elbiseler kullanıldı. 1975' den sonra moda bitti, çünkü moda diye geçmiş yılların tekrarı başladı.

Yıldızların Modası; 1970' li yıllarda *Yeşilçam*' da değişen Türkiye ve halkın sorunlarıyla ilgili filmler çevrilmeye başlamıştır. Değişen Türkiye içinde kadının rolü

de değişmeye başlamış, bu filmlere yansımıştır. Gecekondu hayatı, yeni bir fikir akımı olarak feminizm, kentli kadının sorunları, köy filmleri ortaya çıkmıştı. Kadın sanatçılar sadece yıldız değil, oyuncu olarak da anılıyordu. Oyun gücü ne çıksa da görünüş her zaman önemini koruyordu.

Kadın oyuncular Türk kadınının modayı takip etmesi için çok önemli idi, permalı ve rfleli salar ilk kez beyaz perdede görülmeye başladı. Oyuncuların giydikleri modaya uygun kıyafetleri dönemin modacıları çok iyi değerlendiriyorlardı. *Türkan şoray, Hlyla Koçyiğit, Fatma Girik, Filiz Akın* için dikilen kıyafetlerin aynıları veya benzerleri piyasada çok fazla talep buluyordu.

Resim 66: 1970' li Yıllarda Hlyla Koçyiğit, (KARLIKLI , TOZAN,1998, s:231)

Türkiye’ nin batıya dönen yüzünü temsil eden *Ajda Pekkan* genç ve popüler kalmayı uzun yıllar başardı, Türk halkını yeniliklerle tanıştıran sanatçı oldu. Toplumun estetik lideri olarak bilinen *Ajda Pekkan* sadece kıyafetleri ile taklit edilmiyor; saçından burnuna, dudaklarından konuşmasına kadar izleniyordu.

Beyaz perdeden sahneye transfer furyası sanatçıların kıyafetlerinde önemli değişikliklere yol açtı.

Zeki Müren’ in Kıyafet Reformu; Türk halkı *Zeki Müren’* i Türk sanat müziğinin “güneşi” olarak tanıdı ve sevdi. *Zeki Müren’* in bu kadar sevilmesinin nedeni sadece sesi ve usta yorumu değildi. Kıyafet konusunda tutuculuğun yaygın olduğu dönemlerde, kendi yarattığı “*Müren*” tarzı çok büyük ses getirdi. Kravatına taktığı beyaz inci tanesiyle daha pırıltılı bir şekilde geldi.

Resim 67: 1970’ li Yıllarda Zeki Müren

(<http://doloresdelargotowers.blogspot.com/2010/11/turkish-liberace.html>)

(14.04.2013)

1970' li yıllarda pek çok kadın sanatçının bile cesaret edemeyeceği abartılı kıyafetler giyiyor, sahne dekoru da bu çizgiye uygun olarak hazırlanıyordu. Kadınca giyiniyor, işlemeli kumaşlar kullanıyor, sırt, bel ve göğüs dekolteleriyle mini etekleriyle herkesi şaşırtıyordu. Düz, desenli, payetlerle işlenmiş pelerinler, çok yüksek platformlu ayakkabılar, payetli çizmeler giyiyor, taşlı kolyeler, yüzükler takıyor, saçlarını boyatıyor, fön çektiriyor, kabarık saçlarıyla modanın öncülüğünü yapıyordu. Sahne dışında da kadınsı ve gösterişli kıyafetler, bol paçalı pantolonlar ve ilginç kesimli bluzlar giyiyordu.

1970' li yıllarda saçlarını dönemin modasına göre uzatan gençler sokakta dayak yerken, *Zeki Müren* giyimiyle Türkiye' de "imaj" kelimesi duyulmadığı yıllarda ekol yaratmayı başaran bir yıldız olmuştur.

8. 1980' Lİ YILLARDA KADIN MODASI VE AKSESUARLAR

1980' den itibaren Dünya ekonomilerinin giderek oturduğu, yeni iktisat teorilerinin ve ekonomi modellerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

8.1. 1980' Lİ YILLARIN ÖZELLİKLERİ

1980' li yıllarda halklara özgürlük anlayışı, büyük Avrupa ideali (Avrupa Birliği) günlük politik ve sosyal gündemin en önemli maddesini oluşturuyor. Özgürlük söz konusu olduğunda, yine özgürlüğe dönük moda anlayışı öne çıkıyor. 1980' li yıllarda İtalyan modacıları, *Paris'* i geçmiş durumdalar. Bu dönemde artan refahın etkisi ile, bir yandan abiye kıyafetlere, öbür taraftan günlük kıyafetlere geçiş söz konusudur. Bu yıllarda artık belirli bir moda çizgisi yok.

Resim 68: Aksesuarlar, 1980 (PEACOCK, 2005,119)

“Tüketim her an, her şeyi değiştirebiliyor. Özgürlük ve refahın getirdiği rahat giyim, özellikle hafta sonları ve tatiller için düşünülmüş pratik kıyafetler ağırlıktadır. 1980’ den itibaren moda ucuzladı denilebilir.” (GÜRSOY, 2010, s: 23)

Bir tür gösteriş ve eksantrik çağı olarak da adlandırılabilir. Büyük aksesuarlar, çarpıcı renkler, vücut hatlarını gösteren dar kıyafetler, taytlar ve omuz vatlاریyla, kabarık saçlar 1980’ ler modasının temelini oluşturdu.

Resim 69: 1980’ li Yıllarda Madonna

Resim 70: 1980’ li Yıllarda Brooke Shields

(DEREBOY, 2012, s:318)

“Ayrıca 1980’ ler top model ve mankenlerin yıldızlaşmaya başladığı, moda dergilerinin kapaklarını süslediği yıllardı. Top modellerin ortaya çıkışı, 1980’ li yılların güzellik anlayışını da etkiledi. Güzellik ürünleri önem kazanmaya başladı.” (www.acunn.com/haber/dunden-bugune-modatarihcisi/6/44) (11.05.2013)

Resim 71: Kumagai ayakkabı, 1980 (FASHION, 2011, s:620)

Resim 72: Kumagai sandalet, 1980 (FASHION, 2011, s:621)

8.1.1. AVRUPA' DAKİ MODA EĞİLİMLERİ

Kapitalizm tüm dünyayı etkisi altına alınca gösterişçi tüketim toplum düzeyinde bir zorunluluk haline gelir. Markaların logoları, materyalist toplumlar tarafından kutsanır. Amerika ve İngiltere'de hep daha fazlasını isteyen genç, şehirli profesyoneller "*Yuppies*" olarak adlandırılır. Sosyal statü ve güç göstergesi olan lüks tüketim, yeni neslin hayatının vazgeçilmezi olur. 90 ülkede 130 milyonluk kitleye ulaşan kapitalizmin misyoneri olan *Dallas Dizisi*; prestij ve güce giden yolun paradan geçtiğini anlatır.

Resim 73: Yuppies modası, 1980

(http://3.bp.blogspot.com/_6qWQKTCRCoo/TJdQhoK7VxI/AAAAAAAAADBY/YjrHfFYJRks/s1600/hair+signs.jpg) (17.05.2013)

Moda: Modanın en ucuz olduğu bu dönemde florasın renkleri, füzolar, vatkalılar, tozluklar, stretch jeanler, taytlar, *Ray Ban*' in *Wayfarer* model güneş gözlükleri olmazsa olmazlardır. Özellikle taytlar döneminde kadınlar için çok farklı bir yerde hâkimiyet sürer. "*Grease*" filmindeki *Olivia Newton John*'dan, konserlerinde *Madonna*' ya, *Madonna*'dan aerobik videolarında *Jane Fonda*' ya herkes o dönemde tayt giyer. Hatta *Pierre Cardin* "Her tasarım kadını çıplaklaştırarak güzelliğini ortaya çıkarmaya çalışırken, o; kadını gizemli bir güzelliğin içine taşımıştır." der. 1982 Yılında profesyonel dansçıların giydiği tozluklar gençler arasında çok tutulmuş, özellikle mini eteklerle giyilen tozluklar, İngiltere' de dar kotlar, uzun kazaklar, süveterler veya yüksek topuklu ayakkabılarla giyilmiştir. 1980' li yıllarda aerobik egzersiz ve dans temelli televizyon dizileri ve filmlerin bu modanın yaygınlaşmasına neden olmuştur. Yine bu yıllarda başa takılan bantlar ve amigolar kızların giydiği kısa, alt tarafı geniş etekler de moda olmuştur.

Resim 74: 1980' li Yıllarda Madonna, (YAPP, 2005, s:272)

İş hayatı içinde de daha fazla yer almak isteyen 1980 lerin kadınları, Demir Lady "Margaret Thatcher" ı örnek alır. Ancak hala iş dünyasında erkeklerle savaşmak için vatkalı kıyafetlere, altın düğmeli ceketlere ve daha uzun topuklu markalı ayakkabılara ihtiyaçları vardır.

Modaya yön verenler: *Madonna, Lady Diana, Boy George, Michael Jackson, Alf, Bianca Jagger* (<http://blog.modapedia.com/trendler/0205-modada-50ler-60lar-70ler-80ler-ve-90lar.html>) (09.05.2013)

Resim 75: 1989 Yılında Lady Diana,
(<http://nillswonderland.files.wordpress.com/2009/09/sjmdkjsd.jpg>) (14.05.2013)

8.1.2. AMERİKA' DAKİ MODA EĞİLİMLERİ

Gelişen Amerikan piyasasına rağmen, modanın 1980' lere kadar neredeyse tamamı Avrupa merkezli olduğu söylenebilir. 1980' ler; insanın kendini güçlü ve otoriter hissettiği giysiler hâkimdi. Düğün, özel davetler için giyilen kadınsı giysilerde de büyük vatkalı kullanılmaktaydı. Votka güçlü görünüm, baskın olmanın simgesiydi. Bu dönemde; permalı saçlar, sedefli rujlar, spor giysiler, bol kazaklar ve gömlekler, kot pantolonlar, likralı giysiler, tulumlar, spor ayakkabılar, unisex giysiler saç bantları, fosforlu renkler ve plastik aksesuarlardır.

Gece ve özel günler için tasarlanan giysiler ölçeğinde A.B.D. giyim endüstrisinin, Avrupalı rakiplerini zorlama konusunda kendine güveni pek yoktu. Yeni bin yıla kadar *Paris*, *Oscar De La Renta*, *Geoffrey Beene* ve *Halston* gibi Amerikalı moda tasarımcılarını görmezden geldi. Bunun ile birlikte *Donna Karan* ve *Calvin Klein* gibi tasarımcılar tarafından sergilenen koleksiyonlar ve yüksek satış rakamlarına ulaştılar ve yeni milenyumun şehirli toplumlarının açık tercihi oldular; *Marc Jacobs* ve *Richard Taylor*' un prestiji hala devam ediyor. *Donna Karan* 1985 yılında, vücudu saran tek parça yün jarse düz inen bir etek, sarong veya yün atkı, istenildiğinde takıp çıkarılan mücevherlerle, dikkatleri üzerinde toplamış, *Christian Lacroix* ise; gösterişli çember şapkaları, renkli iplikleri, fırfırlı etekleri ile dikkat çekmeyi başarmış, tasarımlarında tarihsel, detaylar kullanarak yaşadığı dönem içinde harmanlayarak koleksiyonlar hazırlamıştır.

Tom Ford ve *Michael Kors* gibi Amerikalı tasarımcılar, Avrupalı modacılar ve hazır giyim firmaları tarafından yakın takip altında iken Avrupalı *Helmut Lang*, *Max Azria* ve *Catherina Malandrino*, Amerika' da mağazalar açtılar ve pazarlarını genişlettiler. (JONES,2009, s: 44)

1980' ler de gösteriler; eksantrik yada avangart giysiler içeren, bazen özellikle bu olay için özel olarak bestelenen müziklere yer veren, büyük paralar kazanan ve hem çamaşır askısı hem de oyuncu olmaları beklenen modellerin katıldığı müzikal komedilerin taklitlerinden, sanat gösterilerine kadar değişen teatral gösteriler haline gelmiştir. (CRANE, 2003, s:193)

Resim 76: DKNY, 1987 (The Chronology ,2011, s:195)

Resim 77: Calvin Klein, 1980

(<http://thelongestlistofthelongeststuffatthelongestdomainnameatlonglast.com/collectables24.html>) (18.05.2013)

8.1.3. TÜRKİYE' YE YANSIMALARI

1980'lerde Turgut Özal'ın siyaset sahnesindeki yerini almasıyla birlikte uygulanmaya başlanan ekonomide liberalleşme politikaları ve yabancı sermayenin Türk pazarına girmesi modayı çok farklı yönlerle götürdü.

8.1.3.1. TÜRKİYE' DE KADIN GİYİMİNİ ETKİLEYEN ÖNEMLİ OLAYLAR

1980' lerde Dünya modasını şekillendiren dev giyim markaları büyük kentlerde peş peşe mağazalarını açtı. Türk genci de tabii ki bu rüzgârdan fazlasıyla etkilendi ve böylece marka dönemi de başlamış oldu.

1980'lerde renkli ve şatafatlı giyim tarzı başlamış; tişört, sweat shirt, tayt gibi İngilizce' den dilimize yerleşmiş pek çok kıyafet, saç bantları, lastik ayakkabılar ve eşofmanlar moda olmuştur. Avrupa ve Amerika' da yaygınlaşan aerobik ile spor giyim, günün her saatinde giyilebilen bir giysi olmuştur. Disko müzik dinleniyor, diskolarda dans ediliyordu. Saçlarda punk modası vardı, perma en popüler saç şekliydi, kısa veya uzun fark etmiyordu. Köyden kente göçün ürünü arabesk müzik ve yaşam tarzı da büyük şehirlerde egemen bir kültür olmuş ve şehirler varoşlardan yansıyan yeni bir giyim tarzı oluşmuştu. Kot pantolon üzerine giyilen Anadolu motifli yelekler, gömlekler ya da şalvarlar üzerine yazılı tişörtler giyiliyordu. Renkli desenli gömlekler, çizgili takımlar giyiliyor, bunların üzerine altın kolyeler, bilezikler, yüzükler zenginleşen yeni kentli sınıfın kendini gösterme isteğini ortaya koyuyordu.

Türk kadını ise önceleri daha çok erkeklerin tekelinde olan iş hayatında yerini yavaş yavaş almaya başlarken bu iş kıyafetini kavramını ülkeye soktu. O dönem etek ya da pantolon üzerine geniş vatkalarla kaldırılmış ceketleri tercih eden kadınlar profesyonel iş kadını imajının bir yansımasıydı.

(<http://www.cnnturk.com/2010/yasam/stil/12/07/cumhuriyetten.gunumuze.turk.modasi/598569.0/index.html>) (09.05.2013)

8.1.3.2. TÜRKİYE' DEKİ MODA DEĞİŞİMLERİ

1980' li yıllarda kış modasında renkli nakışlı kazaklar, kırmızı botlar ve ayakkabılar, çizmelerin ve Blue Jeanların üzerine takılan renkli tozluklarla renklendi. Videokaset tutkunluğunun başladığı bu yıllarda gençler yabancı pop yıldızlarını kasetlerle evlerindeki televizyonlara taşıdılar. *Live Aid* konserindeki çiçekli pantolonu, uzun parlak yeşil ceket ve bol aksesuarı ile Madonna' nın gençliği peşinden sürükledi. İngiliz pop gruplarının rağbet ettiği Punk saç ve uzun parlak ceketler gece yaşamının vazgeçilmezleri oldular.

Bu yıllarda abartılı vatkalar vardı, tişörtlerin, kazakların, ceketlerin hepsi vatkalıydı. Kadınlarda degaje ve kayık yakalar çok yaygındı. Herkesiz bir angora ya da shetland kazağı vardı. Abartıyı sevenler, bu kazakların üzerine aksesuar olarak kürk parçaları kullandılar. Kilim desenli pançolar ve içi kürklü süet kabanlar,

tulumlar, converse marka ayakkabıları gençlik kullanıyordu. Yine bu yıllarda pantolonları binici gibi çizmenin içine sokmak çok modaydı. Etekler ise boldu.

1980' lerin ortalarında gençlerde *Walt Disney* modası yaygınlaştı, *Mickey Mouse* tişörtler revaçtaydı. Jüt kumaşlar da moda oldu. “Giysilerde her şeyin üzerine takılan büyük vatkalar 1980' lerin en belirgin özelliği idi. Kalçadan hatta basenden kesik tafta gece giysileri iri vatkalı dar ceketlerle tamamlanıyordu. Kumaşlarda tafta ağırlıklıydı. Balon etek adı verilen, bir tür kısa tafta gece kıyafeti 1980' li yılların en tipik modalarından biriydi. Bol kesim revaçtaydı, paltoları bollaştırmak için pilili modeller çiziliyordu. Siyaha eşlik eden renkler oldukça canlıydı, daha çok pembe ve fuşya renkler kullanılıyordu.” (Karlıkl, Tozan, 1998.s:257)

Renk cümbüşü 1980' lerin sonuna kadar devam etti. Kış aylarında; fuşya, mor, yeşil, mavi yaz aylarında ise; sarı, fıstık yeşili, turuncu çok kullanıldı. Saçlarda giderek Punk modası ortadan kalkarken, modeller 1930' lu yılları anımsatmaya başladı.

Yıldızlar Modası; 1980' lerde *Zeki Müren* yine yıldızdı, işlemeli ipek gömlekleri vatkayla daha gösterişli kılıyordu. Moda da rengârenk pırıltılı giysiler, abartılı vatkalar, büyük aksesuarlar görülmeye devam etti.

Ajda Pekkan 1980' li yıllarda Punk saçlarıyla dikkat çekiyor, *Sezen Aksu*' nun çok iri küpeleri, *Nükheth Duru* derin dekolteli elbiseleriyle televizyon ekranlarında moda öncülüğü yapıyorlardı.

1980' ler de Yeşilçam 1960-70' lerdeki etkisini kaybetmişti, bu yüzden film yıldızları da kitleleri peşinden sürükleyemiyordu. Bu yıllarda kıyafetinden, duruşundan, oturuşuna kadar izlenen, kopya edilen sanatçılar Muazzez Abacı ve Yüksel Uzel gibi sahne sanatçılarıydı.

Resim 78: 1980' li Yıllarda Ajda Pekkan (KARLIKLI, TOZAN, 1998, s:255)

Resim 79: 1980' li Yıllarda Nükhet Duru

(<http://www.meleklermekani.com/imagehosting/nukhet-duru1-9161.jpg>)(03.05.2013)

9. 1990' LI YILLARDA KADIN MODASI VE AKSESUARLAR

1990' lı yıllarda klasik kıyafetlerden giderek uzaklaşmış, çalışan insanın ihtiyacına uygun kıyafetler üretilmiş, halk da giderek daha ucuz giysilere yönelmiştir. Buna paralel olarak, ünlü markaların *Haute - Couture* çalışmaları dışında, yirmi yıl önce olduğu gibi *Pret A Porter* (hazır giyim) çalışmalarına ağırlık verdikleri görülüyor. *Paris* ve *Milano* modacıları butik çalışmalarını tamamen azaltarak, en az %70 oranında günlük kıyafetlere dönüyorlar.

9.1. 1990' LI YILLARIN ÖZELLİKLERİ

“Bu dönemdeki önemli olgulardan biri de genç erkek ve kadınların iş hayatındaki başarıları. Doğal olarak da moda giderek gençleşiyor. Bu yıllarda piyasada satılan kıyafetlerin neredeyse %60' ı, otuz yaşın altında olan erkek ve kadınlar tarafından tüketiliyor.” (Gürsoy, 2010, s:24)

1990' lı yıllarda Doğu Avrupa ülkelerindeki özgürlük, bağımsızlık, A.B.D.' lerin deki sosyal reformlar, Dünyadaki ekonomik büyüme, elektronik iletişim, e-mail, internet, cep telefonunun günlük yaşama girmesi, savaş, işsizlik, küreselleşme, medya ve teknolojinin hızlı gelişimi toplumları etkilemiş, kumaş teknolojilerindeki gelişme, yeni moda akımlarının doğmasına neden olmuştur. Var olan stillerin sonsuz varyasyonları yaratılmıştır. 1990' lı yıllarda moda çeşitlilik kazanmış, birçok stil modaya hâkim olmuş, moda diğer sanatlar gibi tüketim toplumundan ve ticaretten etkilenmiştir. 1990' lı yıllar büyük logo çılgınlığına sahne olmuş, marka monogramları dizaynlar egemenliklerini ilan etmişlerdir. Ucuz hava yolu ulaşımı, yabancı ülkelerde moda eğitiminin yaygınlaşması, eklektik düşünce, profesyonel iş yaşamı, moda diktatörlüğünü fetheden giyim çeşitliliği, güçlü medya organları reklam endüstrisi modanın küreselleşerek, yayılması ve gelişmesinde rol oynamıştır.

“MTV gibi televizyon kanalları, internet, rock ve pop yıldızlarının giysileri, doksanlı yıllarda moda eğilimlerinin öncülüğünü yapmakta, modayı etkilemeye devam etmektedir.” (Dereboy, 2004, s: 184)

1990' lar etiket yılları olmuştur. Tasarımcılar, *Armani*, *Gucci*, *Versace* ve daha birçok modacı *Haute-Couture* defilelerin podyumlardan aşağıya inmiş, günlük hayata giriyordu. İncecik olmak moda idi. *Kate Moss*, *Naomi Campbell*, *Linda Evangelista* ve *Helena Christensen* gibi modeller birçok film yıldızından daha zengin ve daha ünlüydü ama *Galler Prensesi Diana* kadar zevklisi, tarz sahibi olan yoktu. Kıyafetler renk, malzeme ve biçim açısından korkunç çirkin, dikkat çekecek kadar ilginç hale gelmiş idi.

Resim 80: 1990' li Yıllarda Galler Prensesi Diana, 1990
(<http://www.dipnot.tv/wp-content/uploads/2013/03/dianaa.jpg>) (14.05.2013)

Resim 81: Aksesuarlar, 1990 (PEACOCK, 2005,114)

Resim 82: Halhal, 1990

(<http://www.sosyetikmoda.com/wp-content/uploads/2012/11/halhal-modelleri-3.jpg>)
(03.05.2013)

Resim 83: Parmak arası halhal, 1990

(http://www.kadintesetturgiyim.com/wp-content/uploads/2013/05/2013-halhal-modelleri.jpg2_.jpg) (03.05.2013)

“Bu tasarım anlayışına tepki olarak, otantik, elde dokunmuş malzemelere ve sade tasarımlara geri dönen bir karşı moda yaratmış, her zamanki gibi kırklara, ellilere, altmışlara dönüşler olmuştur. Bu işleri bilenler, doksanların modası olan kendi kıyafetlerini sessizce bir kenara kaldırdılar; bu “yeni şok” unda günün birinde geçmişin modası olarak yeniden rağbet göreceğini biliyorlardı.” (Yapp, 2005, c:10, s:256)

Bu dönemde moda artık tartışılmaz bir güçte. Bu güç sadece tasarımları, defileleri ve moda gösterileriyle değil; yaşam biçimleriyle de dikkat çeken ve adeta yıldızlaşan moda tasarımcılarının elindeydi.

“1980’ lerin abartılı kesimlerinin aksine 1990’ lar da sade bir duruş öne çıktı. Beyaz tişört ve denizci gömlekleri bu dönemde yaygınlaştı.”
(www.acunn.com/haber/dunden-bugune-modatarihcesi/6/44) (10.05.2013)

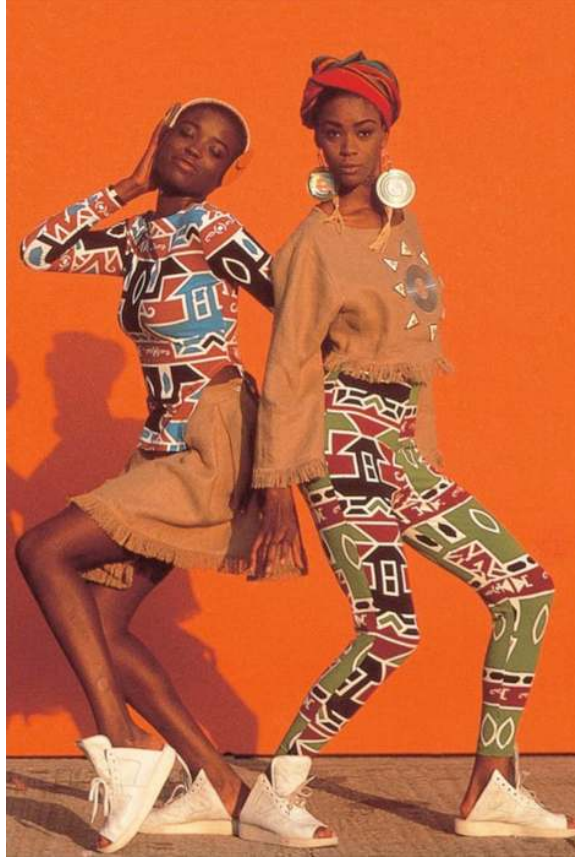
9.1.1. AVRUPA’ DAKİ MODA EĞİLİMLERİ

Küreselleşmeyle birlikte dünya, medya kuramcısı *Marshall Mc Luhan*’ ın deyimiyle küresel bir köy haline gelmiştir. İnternet kullanımının yaygınlaşması mesafeleri ortadan kaldırır, artık her şey insanlığın bir tık uzağındadır. Amerika’ nın *Seattle* eyaletinde ortaya çıkan alternatif müzik akımı "*Grunge*" sisteme karşı politize gençliği etrafında toplar. Nirvana grubunun solisti *Kurt Cobain Grungelar*’ ın ilahı haline gelir. 1970’ li ve 1980’ li Yılların teknoloji ve gelişmelerinden etkilenen *Haute-Couture*, politikacı eşlerine, Avrupa kraliyet ailesi üyelerine imajlar tasarlamışlardır.

Resim 84: Grunge, 1990 (PRESTEL, 2005, s:149)

Moda; *Marc Jacobs*'un 1993 yılında *Perry Ellis* markası için hazırladığı *grunge* temalı koleksiyon, *Jacobs*' un işinden kovulmasına neden olur. Bu sayede, toplumun kıyısında yaşayan *grunge*' ların giyim tarzı da bir pazarlama harikası haline gelir. Öte yandan ikinci el kıyafetlere gösterilen ilgi oldukça artar. O yıllarda herkes habersiz olsa, ilerde *retro* çılgınlığı kapıdadır.

Resim 85: Rıfat Özbek, 1990

(http://25.media.tumblr.com/tumblr_lcl1ehatrDU1qzsdupo1_500.jpg) (05.05.2013)

“Modaya yön verenler: *Naomi Campbell, Cindy Crawford, Kate Moss, Linda Evangelista, Kurt Cobain*. “(Dereboy, 2004, s:184)

9.1.2. AMERİKA’ DAKİ MODA EĞİLİMLERİ

Hollywood’ dan sonra Bollywood gibi sinema sektörleri altın çağının starlarının nostaljik, ihtişamlı kostüm ve şıklıkları modaya yansımıştır. Amerika *Seattle’* de başlayan kültürel moda hareketi “*Grunge Look*” zerafetten uzaklaşan modayı, moda fotoğrafçılığını etkilemiş, 1970’ li ve 1980’ li yıllardan teknoloji ve gelişmelerden esinlenen *Haute – Couture*, politikacı eşlerine, imajlar tasarlamaya başlamıştır. İlk kez resmi tasarımcı *Oleg Cassini* tarafından giydirilen first lady *Jackie Kennedy’* den sonra, *Nancy Reagan’* ı *James Galanos*, Amerika Birleşik Devletleri 42. Başkanının eşi *Hillary Clinton’* ı *Oscar de la Renta* giydirmiştir.

1990' lı yıllarda moda tasarımcıları etiketiyle ürün satışlarının yükselişi, marka farkındalığı, markaların yeniden doğuşu görülmektedir. Bu dönemde doğu, kapılarını üretim için açmış, ticaret bariyerleri çözülmüştür. Amerika' lı tasarımcılar; *Tod Oldham, Tom Ford, Anna Sui, Richard Tyler*' dir.

“1990’ larda Amerikan spor giyimi ve kotları, dünya çapında ilgi görmeye devam ediyor ve *Gap, Esprit* ve *Tommy Hilfiger* gibi mağazalar Avrupa’ nın günlük giyim ve sokak modası alanında cadde mağazaları tekelerini kırmayı başardılar. *Nike* ve *Timberland* gibi markalar şehir sokakları için önemli birer ayakkabı markası oldular. Beysbol şapkası ve paşmina eşarp vazgeçilmez aksesuarlardır. Daha az bilinen tasarımcılar, daha çok eğilimler, gençlik rock and roll tarzlarını benimseyen *Patricia Field, Norma Kamali, Betsy Johnson, Zac Posen* ve *Jeremy Scott* gibi modacılarıdır. “(Jones, 2009, s: 45)

Resim 86: Tommy Hilfiger, 1990

(http://graphics8.nytimes.com/images/2010/05/16/fashion/16TOMMY_CA2/16TOMMY_CA2-articleLarge.jpg)(20.05.2013)

Resim 87: Tommy Hilfiger, çanta ayakkabı, 1990

(<http://www.popscreen.com/p/MTI5MDIzMDky/CHANEL-NAVY-BLUE-CAMERA-BAG-PURSE-WCC-ON-FRONT-WTASSEL-AMAZING->)(20.05.2013)

Resim 88: John Galliano, 1994 (FASHION, 2011, s:660)

Resim 89: Rei Kawakubo, 1998 (FASHION, 2011, s:652)

9.1.3. TÜRKİYE' YE YANSIMALARI

Sade ve vücudu kavrayan formlar, 1990'lara damgasını vurdu. Süs ve abartıdan uzak görünüm tercih edildi. Türkiye' de izlenen serbest pazar ekonomisi politikaları ile iş adamları toplumun yeni starları, 1990' ların başından itibaren toplumda söz sahibi olmuşlardır.

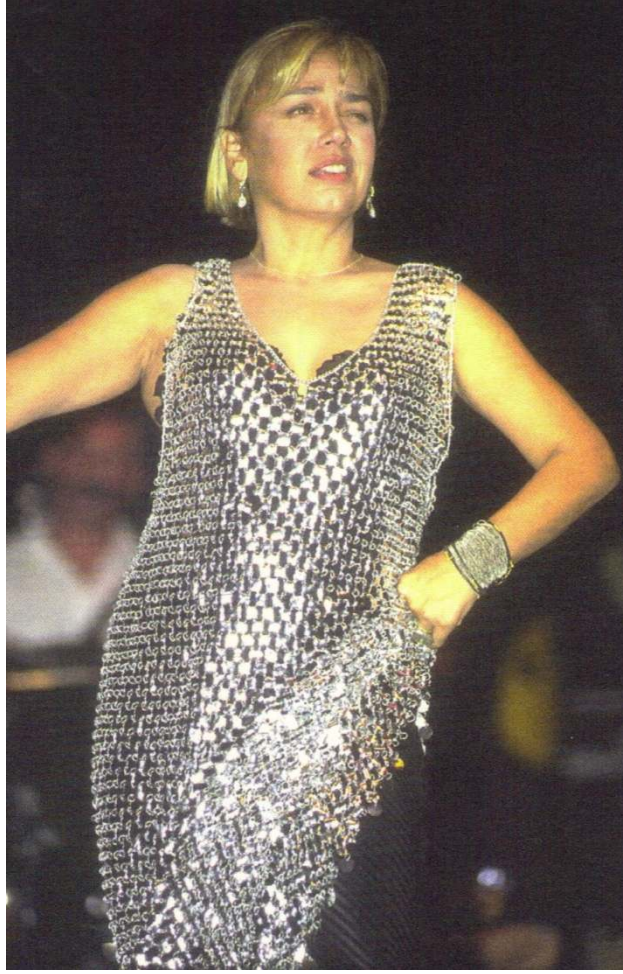
9.1.3.1. TÜRKİYE' DE KADIN GİYİMİNİ ETKİLEYEN ÖNEMLİ OLAYLAR

1990' lı Yıllarda kadınlar gömlek, ceket ve etekleri ile toplumda ilerleyişin simgesi oldular. Yine bu yıllarda medyanın modaya etkisi büyük olmuş, pop müzik patlaması, “imaj her şeydir” dönemi de modayı şekillendirmeye başlamıştır. Sadelik ön plana çıkmış, siyah renk modaya hâkim olmuştu. 1970' lerin geniş kesimli İspanyol paçaları yine moda olmuş, kot pantolonlarda hayatın her alanına girmeye başlamıştır. Tişörtler de yeni baskı teknikleri görülüyor, rahat giyinmek önemli, dekoltenin cazibesi geri geliyor. Hazır giyim sektörü yurt dışına açılmaya başlamış, diğer taraftan da yabancı markalar Türkiye' de mağazalar açıyordu. Yeni açılan birçok alışveriş merkezi de modanın toplu seyir alanları haline gelmişti.

9.1.3.2. TÜRKİYE' DEKİ MODA DEĞİŞİMLERİ

Yıldızlar modası; 1990'lar “pop müzik patlaması “ ile açıldı. Özel televizyonların sayısının artması ile birlikte sanatçılar öne çıkmaya başladılar. Sanatçıların ayakta kalmasının yolu yine bu dönemin yarattığı bir meslek olan “imaj maker” lardan geçiyordu. Batıda sanatçılara kimlik çizen imaj maker lar pek çok farklı meslekten uzmanların çalıştığı şirketlerden oluşuyordu.

Türkiye' de bu işi terziler ya da 1990' lı yıllardaki adı ile modacılar yapıyordu. Konfeksiyon sanayinin de Türkiye de gelişmesi ile “*Haute-Couture*” terzilerinin iş hacimleri azalmıştı fakat yeni müşterileri sanatçılardı. Bu dönemde *Sezen Aksu*, özgür sanatçı ruhunun zenginliğini kıyafetlerine yansıttı.

Resim 90: 1990' lı Yıllarda Sezen Aksu, (KARLIKLI, TOZAN,1998, s:253

1990' lı yıllarda fantezi müzik söyleyen kadın sanatçılar abartılı, bol renkli kıyafetlerle kendilerine imaj çizdiler. Bu yıllarda popçular “cinsellik” unsurunu ağırlıklı olarak kullandılar. Bazen kıyafetlerine temalar hakim oldu, uzay ya da 21. Yüzyıl kıyafetleri sık kullanılan temalardı. Hem pop, hem de fantezi müzik söyleyen kadın şarkıcıların ortak özellikleri ise dekolteriydi. Bu dönem sanatçılarından *Ajda Pekkan*, her zaman değiştirdiği dış görünüşü ve estetik ameliyatlarıyla konuşulmakta, modayı sadece kıyafetleriyle değil, tüm vücuduyla takip etmekteydi. *Özlem Tekin*, aksesuarları ve makyajı ile dikkat çekmekte, *Sibel Can* ise şarkıcılığı kadar kıyafetleri, saç ve makyajı ve aksesuarlarıyla gündemde kalmayı başaran sanatçılardandır.

Resim 91: 1990' li Yıllarda Özlem Tekin

(<http://magarazzi.com/wp-content/uploads/2013/01/%C3%83%E2%80%93ZLEM-TEK%C3%84%C2%B0N-YEN%C3%84%C2%B0-%C3%84%C2%B0MAJIYLA-%C3%83%E2%80%A1OK-KONU%C3%85%20ULACAK-G%C3%84%C2%B0B%C3%84%C2%B0-G%C3%83%E2%80%93Z%C3%83%C5%93K%C3%83%C5%93YOR-.jpg>)

(04.05.2013)

Resim 92: 1990' li Yıllarda Aysel Gürel

(<http://kelebekgaleri.hurriyet.com.tr/galeridetay.aspx?cid=9838&p=6&rid=2369>)

(25.05.2013)

Pop müzik söz yazarı *Aysel Gürel*; her ne kadar modaya yön veren bir kişi olmasa da, giyimiyle, aksesuarlarıyla, renkli peruklarıyla bir devrim yaratmıştır. Giyim-kuşamı toplumda itibar görmemiştir, mizah konusu olmuştur.

10. 2000' Lİ YILLARDA KADIN MODASI VE AKSESUARLAR

2000' li yılların başında ortaya moda dünyasını alt üst edecek yeni gelişmeler çıkıyor. Uzak doğunun hâkimiyeti, Çin' in Dünya ticaret örgütüne alınması sonucunda moda dünyasına hızlı girişi, ucuz ve basit kıyafetlerin ön plana çıkışı “ bugün al – yarın giy – öbür gün de at “ şeklindeki özgür giyim anlayışı günümüz modasına yansıyor.

10.1. 2000' Lİ YILLARDAN GÜNÜMÜZE KADAR ÖZELLİKLER

2000' li yıllardan sonra da bu pratik ve özgür moda anlayışı daha uzun yıllar devam edecek ve herkes kendi modasını özgürce yaratacak gibi görünüyor. Büyük moda isimleri, modacılar, artık birer ikon değil. Bugünün ikonları yerlerini başkalarına terk edecek, her şey kısa ömürlü ve kısa vade için geçerli.

Günümüzde moda çok sık değişen bir kavram haline gelmiştir. Özellikle kadın giysilerindeki değişim çok daha hızlıdır. Günümüzün unisex diye adlandırılan, hem kadın hem de erkek tarafından cinsiyet ayrımı olmaksızın giyilebilen giysiler yaygın olarak kullanılmaktadır. Giyside rahat kullanım ön planda olmaktadır, ancak estetik de göz ardı edilmemelidir.

Resim 93: Göz makyajı, 2000

(28.05.2013)

A collage of various fashion items, primarily in shades of pink and red. The items include: a pair of pink strappy sandals with gold buckles; a silver chain necklace with a large heart-shaped pendant encrusted with red and pink crystals; a wide pink bracelet with a textured, scale-like pattern; a bright pink clutch bag with a large bow and a gold-toned circular clasp; a pink sleeveless dress with a wide, rhinestone-encrusted belt; a pink high-heeled peep-toe shoe; a pink blazer with a white top underneath; and a pink sleeveless dress with a deep V-neckline and a gathered waist.

Resim 95: Aksesuarlar kıyafetler, 2000
(<http://sukhifashion.blogspot.com/>) (22.05.2013)

Resim 96: Aksesuarlar mücevherler, 2000
(<http://fashionbombdaily.com/2009/05/05/splurge-of-the-day-anna-sheffield-fine-jewelry/>) (02.05.2013)

Resim 97: Bileklik, 2000

(<http://www.modellersitesi.com/wp-content/uploads/atasay-pirlanta-bileklik-modelleri.jpg>) (04.05.2013)

Resim 98: Telefon kılıfı, 2013

(<http://www.sahibinden.com/ilan/alisveris-cep-telefonu-aksesuar-iphone-4g-tasli-kilif-ucretsiz-kargo-110071235/detay/>) (25.04.2013)

Resim 99: Küpe, 2000

(<http://www.aainabridal.com/2012/04/sunday-afternoon-pretty-lace-and.html>)

(07.05.2013)

“Birçok araştırmacı konu ile ilgili yayınlarında, moda tasarım ve mimari ilişkisine sanat yolu ile ifade ettiği konusunda görüş birliğine varmaktadırlar. Örneğin; günümüzde *Zaha Hadit* gibi giysi tasarlayan mimarların yanı sıra, mimarinin etkilerini şov amaçlı tasarlanan giysilerine taşıyan; bedeni teknolojik ekipmanlar ile donatılabilecek bir yapı olarak gören, koltukları da giyilebilir tasarımlar olarak yeniden yorumlayan Hüseyin Çağlayan gibi moda tasarımcıları ile mimarlar arasındaki iş birliğini sanat yoluyla ifade etmektedirler.”

(www.acunn.com/haber/dunden-bugune-modatarihcisi/6/44)(10.05.2013)

Resim 100: Hüseyin Çağlayan, 2000

(<http://www.1gn.net/makale/imag/b660d44796c8e4f3a12ec42732c10753.jpg>)

(31.05.2013)

2000-2010' lar da teknolojinin hızlı gelişimine paralel olarak modada büyük radikal değişiklikler yaşanmış, imaj öne çıkmış, vintage ve orta ölçekli fiyat politikasına sahip marka ve mağazalar, “CFDA”, “PPA”, “*Fashion Blog Awards*” gibi kitle iletişiminde önemli yeri olan moda ödülleri günümüz modasını etkilemiştir. *Stella McCartney, Philip Lim, Nicolas Ghesquiere, Nacciso Rodriguez, Antonio Marras, Alexander Wang, Sarah Burton* gibi yetenekli genç jenerasyon tasarımcılar günümüz modasını etkilemişlerdir.

Resim 101: Takı, Freiwild, 2000 (HÜRRİYET GAZETESİ-STİL VE YAŞAM DERGİSİ, 2012 :s:17)

10.1.1. AVRUPA' DAKİ MODA EĞİLİMLERİ

Milenyum çağı 2000' li yıllarda, moda da modacılar, moda evleri ve markalar, geçmiş yüzyılların ve 1900' lü yılların kostümlerini şık, elegan stillerinin yeni modern yorumlarını moda sahnesine taşımıştır. Milenyum çağı 2000' li yıllara girerken gelecekte ultra minimalist uzayı çağrıştıran, evrensel, kozmik çizgiler

taşıyacağı düşünölen moda da geçmişe dönüşlerin tekrarlandığı Retro serüveni devam etmiştir. 2000' lerin ikinci yarısında *Chanel* stili kelebek, *Ray-Ban*' ın damla ve aviatör modellerinin yerini, altmışların yuvarlak, yetmişlerin renkli cam ve çerçevesli bombeli, devasa gözlükleri, *Louis Vuitton*, *Hermes* gibi ünlü markaların klasik modellerinin yanı sıra zarf stili çantalar moda olmuştur.

“Modanın küreselleştiğı, hayatın hızlandığı, internetin her alana nüfuz ettiğı yıllardır. 2000' li yıllarda herkes aynı şekilde giyinmeye, aynı tarzı benimsemeye, aynı ikonlara tapmaya başladı. Moda artık hiç kapanmaksızın tekrarlanan döngüde yepyeni tasarımcılar yepyeni eğilimler ortaya çıkarmaya devam edecek ve her yeni' nin yerine daha yeni bir yeni geçecek.” (www.acunn.com/haber/dunden-bugune-modatarihcisi/6/44) (10.05.2013)

Resim 102: Retro, Balmain, 2000
(VOUGE Türkiye, Mayıs 2013, s:26)

“Sokak modayı yaratıyor.” İfadesi; Fransa’ da 1970’ li yıllardan beri modacıların esin kaynağıdır. Sokak burada kuşkusuz ki ayrımsız tüketiciler kitlesini temsil etmektedir. Ama sokağın doğurduğu bu moda ne anlama gelmektedir? Kuşkusuz ki *Haute-Couture*’ ün örneğın etek uzunluklarının dayatması kadar üniter bir moda değildir. Tek bir renk yelpazesi ya da tek tür bir malzeme de değildir.

Resim 103: Alexander Mc Queen, 2003
(VALERIA, HAYE , 2010, s:159)

Resim 104: John Galiano, 2008
(VALERIA, HAYE , 2010, s:160)

Gerçekte sokakta toplumsal grup ve kişiler kadar farklı, değişik modalar görülür. Sokak bir terzinin, bir kreatörün, bir stilistin önerileri karşısında homojen kararlılıkta bir varlık oluşturmaz. Genel olarak sokak moda yapmadığı gibi, moda da kendini sokağa dayatmaz. Bununla birlikte, 1990’ lı yıllarda ortaya çıkan streetwear stili adım adım güçlenerek günümüzde bazı büyük metropollerde baş sırayı işgal etmektedir.

Resim 105: Chanel Fashion Show, 2008

(<http://littlebeautiful.files.wordpress.com/2008/01/chanelshow.jpg>)

(21.05.2013)

10.1.2. AMERİKA' DAKİ MODA EĞİLİMLERİ

Amerika' da da sinema endüstrisi 2000' li yıllarda “3D” üç boyutlu görsel efektli yeni teknoloji ile çekilen filmler 21. Yüzyılda da modayı etkilemeye devam etmiştir. 2000' li yıllarda korselere ve dans stillerine geri dönüş yaşanmış, aksesuarlar da bir tarz gerektirdiği nesneler olarak önem kazanmış, ünlülerin birer moda ikonu olmaları gittikçe kütleleşmiştir. El işi elbiselerin ve geçmiş yılların kıyafetlerinin tekrar doğuşu Amerika' da da görülmüştür.

Amerika' da “*Friday-Wear*” denilen hem büroda hem tatilde giyilebilen giysiler ön plana çıkmakta, şirketlerin çoğu motivasyonu arttırmak amacıyla Cuma günlerini spor giyim günü ilan edip, patronlar dâhil işe kot ile gitmektedir.

Günümüzün çok üretilen ve bir ekol yaratan giysi; Jean' s her modadan çok etkilenmeyen, geniş bir kullanım alanına sahip, herkes tarafından kullanılabilen, her türlü giyim eşyasına uyum sağlayabilen giysiler olarak tanımlanabilirler.

“Jean' s giyen kişiye yenilikçi olma bilinci, rahatlık ve özgürlük duygusu verdiği belirtilmektedir. Kullanırken yaş ve cinsiyet farkı olmadığından kullanan sayısının her geçen gün arttığı görülmektedir. Rahat kullanımı, zamansız, mekânsız olması ve Jean kullanan kişilerin genç olarak algılanması hem daha çok kişi tarafından tercih edilmesini hem de moda olmasını sağladığı gözlemlenmektedir.” (Jones, 2009, s:45)

“Amerika' da filmler ve ödül törenleri moda eğilimlerinin oluşumuna hala kaynaklık etmeye devam ediyor. Amerika' da moda tasarımcıları konseyi (CDFS), kadın giyimi, erkek giyimi, aksesuar, yayıncılık, perakendecilik, fotoğrafçılık ve eğlence dallarında her yıl CDFS moda ödülleri galasına ve gelecek vaat eden yetenekler için *Perry Ellis* ödülünü organize etmektedir.” (Jones, 2009, s:43)

Resim 106: Charlize Theron- Keira Knightley – Nicole Kidman, 2006
(DEREBOY, 2012, s:349)

Resim 107: Barack - Michelle Obama, 2013

(<http://www.justjared.com/2013/01/21/president-barack-obama-michelle-inaugural-ball-dance-video/>) (30.05.2013)

Resim 108: Barack Obama, 2013

(<http://thumbs1.ebaystatic.com/d/1225/m/meG0euq3NVt4fzGVKjO-u9A.jpg>)

(23.05.2013)

10.1.3. TÜRKİYE' YE YANSIMALARI

“2000' lere gelindiğinde ise artık herkes her şeyi giyyordu. Yani modayı değil kendine yakışanı tercih ediyordu. Modacılar bir anlamda tekrara düştü ve adeta 1970-1980 ve 1990' lı yılların bir harmanlaması günümüz modasına damgasını vurdu.”

(<http://www.cnnturk.com/2010/yasam/stil/12/07/cumhuriyetten.gunumuze.turk.modasi/598569.0/index.html>) (09.05.2013)

Resim 109: Simay Bülbul, 2012

(<http://rebeltakipte.blogspot.com/2011/08/simay-bulbul-2012-ilkbahar-yaz.html>)

(24.05.2013)

Resim 110: Kış modası - neon renkler, 2012

(<http://www.farklikadin.com/2012-2013-sonbahar-kis-renk-trendleri/>) (24.05.2013)

10.1.3.1. TÜRKİYE’ DE KADIN GİYİMİNİ ETKİLEYEN ÖNEMLİ OLAYLAR

1990’ ları aşır 21. Yüzyılın kapısını çaldığımız evrede ise dönem kostümlerini andıran kıyafetler, abartılı, dramatik görünüm, yeni bir yorum ile minimalizmin arasından sıyrıldı. Terör hareketlerinin oluşturduğu etnik çalkantıların gerdiği ortamda moda da sanki bir şaka niteliğinde etnik motiflerin yorumlarını gündeme taşıdı. “savaşma - seviş” derecesine 1970’ li yılların “çiçek çocukları” bu dönemde bambaşka bir hale bürünüyordu.

Modadaki değişimler; paçalar genişlemiş, desenli gömlekler tekrar dikkatleri çekmeye başlamıştı. Etnik motifler neredeyse her yere sızıyordu. Artık “moda yakışandır” deyimini kaçınılmaz olarak hiç olmadığı kadar hayatımıza sızmıştı. Çünkü eskisi gibi modacılar bu yıl şu moda diyemiyorlardı. Tek bir şey moda değildi. Yani birçok eğilim kendi kulvarının sahibi idi. Teknoloji ve şehir hayatının ivmesinde yeni akımlar her an kendini gösterir olmuştu. Ama tüm seçimlerde bireysel tercihler ön plandaydı. Bu açıdan moda tasarımcılarının egemenlik alanları artık sona ermiş, sokaktaki insanların arzuları, istekleri onları yönlendirir bir hal almıştı ki, böyle olunca her sezon birbirinden bağımsız birçok yönelimin izleri podyumlara, vitrinlere taşınır oldu.

“Artık herkes kendi imajını yaratacak doğru tercihler yapmak zorunda idi. Ancak bu sırada yeni dönem başlıyordu ki o dönem “ susuzluk hiçbir şeydir, imaj her şeydir” dönemi idi. İmaj, yükselen bir değerdı ve moda bireyin istekleri doğrultusunda ona şekil veren konumundaydı. Dolayısıyla, 2000’ lerin ilk on yılı bu eğilimlerin doğrultusundaki yönelimlerin izlerini taşıyacak gibi görünmektedir.” (Onur, 2004, s: 59)

Resim 111: Retro, Banana Republic, 2012
(VOUGE Türkiye, Mayıs 2013, s:29)

10.1.3.2. TÜRKİYE’ DEKİ MODA DEĞİŞİMLERİ

Modadaki değişimler 2000’ li yıllarda da sürmüş, bu yıllarda herkes kendi yaşam biçimini ve tarzını oluşturmuş, özgürlük ve bireysel tercihler modaya yeni anlamlar yüklemiştir.

Günümüz Türkiye’ sinde; aksesuarların, en az hazır giyim kadar önemli olduğunun fark edilmiş, aksesuar sektörü ticari anlamda çok ciddi bir paya sahip olmuştur. Modanın sadece giyimden ibaret olmadığı ve aksesuar olmadan bir ticari getirisinin tam anlamıyla sağlanamayacağı görülmüştür. Çünkü aksesuarla kombinlenen giysiler daha çok beğenilmekte ve alıcı bulmaktadır.

Türkiye’ de ki moda etkinlikleri son yıllarda geniş kitlelere ulaşmaktadır. İstanbul’un en büyük moda etkinliği “*İstanbul Fashion Week*” (IFW); İTKİB organizasyonunda, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı desteğiyle, Moda Tasarımcıları Derneği (MTD) ve Birleşmiş Markalar Derneği (BMD) işbirliğinde düzenlenmektedir. 1990 Ülkemizin moda, tasarım ve tekstil sektörünü güçlendirmek, bu anlamda dünyaya bilgi akışı sağlamak ve kendi tasarımcılarımız ile moda markalarımızı dünya pazarına açmak veya yeni pazarlar yaratmak misyonu ile düzenlenen IFW; markalarımızın, yurtiçi marka konumlanmalarına da katkı sağlamakta ve markaların imajlarını güçlendirmektedir. *İstanbul Fashion Week*’e katılan tasarımcılar ve markalar arasında, *Atıl Kutoğlu, Bora Aksu, Özlem Süer, Arzu Kaprol, Gamze Saraçoğlu, Koton, Damat ADV, Gizia, Avva, Punto Deri* bulunmaktadır.

Üniversiteler; Güzel Sanatlar Fakültesinde açılan Moda Tasarımı bölümleri ile özel eğitim kurumları tarafından açılan moda tasarımı kursları sayesinde, bilinçli tasarımcılar yetişmiştir.

Resim 112: İstanbul Fashion Weak - defile, 2012

(<http://aydansenel.com/tag/istanbul-fashion-week/>)(24.05.2013)

Resim 113: İstanbul Fashion Weak - ayakkabı, 2012
(<http://partideyim.com/cgi-sys/suspendedpage.cgi>) (27.05.2013)

Resim 114: İstanbul Fashion Weak, Simay Bülbül -Selma State, 2013
(<http://www.modaskina.com/istanbul-fashion-week-2012-2013-selma-state-defilesi/>)
(24.05.2013)

Resim 115: İstanbul Fashion Week, Hakan Akkaya, 2013
(<http://www.hayatinitasarla.com/design/3d-poster-1191.htm>) (24.05.2013)

11. TARİHSEL BAĞLAM

11.1. 1960’ LI YILLARIN ÖNEMLİ OLAYLARININ MODA TASARIMINA ETKİLERİ

Tarih ve Önemli olaylar	Joan F. Kennedy ABD Başkanı seçildi. 1963: Başkan Kennedy suikast sonucu öldü, transatlantik (kıtalararası) telefon kablolarının çıkışı. 1965 Vietnam savaşı, uzay yarışı, soğuk savaş, yurttaş hakları kanunu, bütün ABD vatandaşlarına seçme hakkı verildi. 1967 Summer of Love – Hippi Hareketi. 1968 Paris ayaklanması. 1969 Ay’ a ayak basıldı.
Tasarımcılar ve Etkileyiciler	<i>Yves Saint Lauren, Cardin, Courreges, Rabanne.</i> Sanat okullarında eğitilen ilk tasarımcılar. <i>Thea Porter, Jean Muir, Foale ve Tuffin.</i> Amerikalı tasarımcılar: <i>Anne Klein Halston, Beane</i> “Canlı” Londra butikleri. <i>Mary Quant, Biba, Bus Stop, Mr. Freedom, YVL’ s Rive Gauche.</i> ABD başkanının eşi <i>J. Kennedy</i> etkili bir rol modelidir. <i>Chanel</i> takım elbise, kap ve kısa saçı yeniden popüler yaptı.
Siluet ve Stil	Bol, diz boyunda etekler, <i>Chanel</i> takımlar. Kadınlar için pantolonlu takımlar, bikiniler ve sutyensiz üstler. Kadınlar için uzun seksi çizmeler. Mini etekler, PVC ve kağıt elbiseler, renkli geometrik baskılar, taytlar; Pop Art’ ın moda üzerinde etkisi. Moda fotoğrafçısı ve taş bebek modeli kültü: <i>Twigy ve Shrimpton Rebels, Beatniks ve Beatles.</i>

Tablo 1: Jones, 2009, s:22

Resim 116: Moda, 1960 (DEREBOY, 2012,s:168)

11.2. 1970' LI YILLARIN ÖNEMLİ OLAYLARININ MODA TASARIMINA ETKİLERİ

Tarih ve Önemli olaylar	1974 ABD' de <i>Nixon</i> ve <i>Watergate</i> Skandalı 1979 İran Şahı' nın devrilmesi, <i>Margaret Thatcher</i> İngiltere' nin ilk kadın başbakanı olması
Tasarımcılar ve Etkileyiciler	<i>Paris</i> modasındaki gerilemenin etkisi. <i>Bill Bibb</i>, <i>Ossie Clarke</i>, <i>Zandra Rhodes</i>, <i>Anthony Price</i> <i>Halston</i>, <i>Perry Ellis</i>, <i>Ralph Lauren</i>, <i>Norma Kamali</i>, <i>Betsey Johnston</i>, <i>Calvin Klein</i>, <i>Diane von Furstenburg</i>. Kadın hareketinin büyümesi, feminizm ve gündelik giyim, tulum ve protest tişörtler. Giyim lisanslarının artması
Siluet ve Stil	Hippi hareketi, doğulu tarzlar: “Maxi” etekler, uzun saç, çiçekli desenler, boncuklar, süet, tülbent. Katmanlı görünün jarse ve triko popüler. Feminizm-Disko modası, seksi ve şaşaalı v.s. düz göğüsler. <i>Doc Martens</i> düz ayakkabılar, tulumlar, tasarımcı kotları, <i>chanel</i> takımlar ve omuz vatkaları, on yılın sonuna doğru kabarık saçlar.

Tablo 2: Jones, 2009, s:22

Resim 117: Moda, 1970 (DEREBOY, 2012,s:168)

11.3. 1980' Lİ Lİ YILLARIN ÖNEMLİ OLAYLARININ MODA TASARIMINA ETKİLERİ

Tarih ve Önemli olaylar	1981 <i>Diana Spencer</i> ve <i>Prens Charles'</i> in evlenmesi. 1982 Falklands Savaşı, videoların ve MTV' nin gençlik tarzını popüleştirmesi. 1985 İlk <i>Live Aid</i> konseri 1980' lerin sonu AIDS, <i>Tiananmen Meydan</i> katliamı 1987 Amerikan borsasının çökmesi 1989 Berlin duvarının yıkılması
Tasarımcılar ve Etkileyiciler	<i>Vivienne Westwood, Body Map, J. Galliano. Japon tasarımcılar; Issey Miyake, Y. Yamamoto, R. Kawakubo</i>, Belçikalı tasarımcılar; <i>D. Van Noten, Ann Demeulemeester</i>. Bağımsız tasarımcılar, ekonomik gerilemede ayakta kalmaya çalışıyorlar “<i>New Romantic</i>” müzik hareketi ve <i>Stüdyo 54, New York</i> gece kulübü Yüksek moda gittikçe uluslararasılaşıyor. <i>A. Dominguez, C. Klein, D. Karan, Armani, Missoni, Versace, Alaia, Lagerfeld, Lacroix, Gaultier, Gigli, Valentino, J. Sander, Kenzo, Dallas</i> ve <i>Dynasty</i> gibi pembe diziler tüm dünyada milyonları etkiledi ve moda tercihlerini mobil hale getirdi. Dupont, likra ipleri piyasaya sundu. Uluslararası sokak markalarının yükselişi. <i>Esprit, Benetton, Gap, H&M, DKNY, Tommy Hilfiger</i> Modada mizah: <i>Dolce&Gabbana, Moschino</i>
Siluet ve Stil	Moda gençlik müziğiyle işbirliği yapıyor. Punk, anti-moda, köle ve fetiş kıyafetler, sokak modası. Unisex giyim. Güçlü omuzlar. Entelektüel ve sanatsal estetistiği ifade eden karşıt kültür ve aşırı karşıtı giyim. Bol mimari kesimler, siyah, düz ayakkabılarla giyim. Erkek giyim daha spor ve iş yerlerinde Cuma günleri serbest kıyafet uygulaması Madonna ve Prens Diana ile simgeleşen sokak modası karşısında <i>Haute-Couture</i>. Sağlıklı vücut, spor giyim, streç jarse kültü. Seyahat etmek ve çalışmak, kadınlar daha fazla yönetici pozisyonuna geldikçe kolay giyinmeyi teşvik etti. Süper model ve ünlüler kültü. Günlük spor giyim ve kotlar. Spor ayakkabılar. Doğal silüetler ve bol kotlar.

Tablo 3: Jones, 2009, s:22

Resim 118: Moda, 1980 (DEREBOY, 2012,s:168)

11.4. 1990' LI YILLARIN ÖNEMLİ OLAYLARININ MODA TASARIMINA ETKİLERİ

Tarih ve Önemli olaylar	GATT ve NAFT ticaret anlaşmaları 1991 Körfez Savaşı, G. Afrika' da ırkçılığın sona ermesi, Sovyetler Birliği' nin çöküşü 1992 <i>Bill Clinton</i> ABD Başkanı 1993 Kişisel bilgisayarların yaygınlaşması 1995 <i>O. J. Simpson</i> davası 1997 Çin' in Hong Kong' un iadesini istemesi. Prenses <i>Diana</i>' nın ölümü
Tasarımcılar ve Etkileyiciler	Moda devlerinin tasarımcı etiketiyle ürün satışının yükselişi. Marka farkındalığı. Markaların yeniden doğuşu; <i>Prada, Hermés, Gucci, Fendi</i>, Farklı stillerin geniş bir yelpazeye ulaşabilmesi. <i>Donatella</i>' nın ağabeyi <i>Gianninin</i> öldürülmesinden sonra işin başına geçmesi. Post modern tasarımcılar: <i>Martin Margiela, Helmut Lang, Hüseyin Çağlayan, Jill Sander</i>. Amerikan tasarımcılar <i>Tod Oldham, Tom Ford, Anna Sui, Richard Tyler</i>.
Siluet ve Stil	Ticari durgunluk, eski görünümlü ve yıpranmış tarzlar, doğa dostu iplikler, geri dönüşüm, kürk karşıtlığı. Büyük beden siluetler ve çift cinsiyetlilik. 1960' ların ve 1970' lerin modasının yeniden doğuşu. İhtişamlının karşısında kavramsal moda ve hip hop gençlik tarzları. Beysbol şapkası ve paşmina eşarp vazgeçilmez aksesuar. Doğu, kapılarını uluslararası üretim için açıyor. Ticaret bariyerleri çözülüyor. İnternet iletişimi hızlandırıyor. İleri teknoloji üretimi. Çapraz kesimli kıyafetlerin, yüksek topukların ve feminen tarzın dönüşü

Tablo 4: Jones, 2009, s:23

Resim 119: Moda, 1990 (DEREBOY, 2012,s:169)

11.5. 2000’ Lİ YILLARIN ÖNEMLİ OLAYLARININ MODA TASARIMINA ETKİLERİ

Tarih ve Önemli olaylar	2000 <i>George W. Bush</i> ABD Başkanı 2001 <i>New York</i>’ taki Dünya Ticaret Merkezi’ nin saldırıya uğraması 2002 Avrupa’ da Euro para biriminin tedavülü 2003 Irak’ ın işgali 2004 Başkan <i>Bush</i>’ un tekrar seçilmesi
Tasarımcılar ve Etkileyiciler	İngiliz ve Amerikalı tasarımcıların <i>Paris</i> modası için çalışmaları. <i>J Galliano, A. Mc Queen, Marc Jacob, Julien Macdonald, S. Mc Cartney, T. Ford</i> ve <i>M. Kors</i>. <i>Moulin Rouge</i>: korselere ve dans stillerine geri dönüş. Aksesuarların bir tarz gerektirdiği nesneler olarak önem kazanması. <i>Mondo Blahnik, Jimmy Choo, Fendi, Gucci, Prada</i>, İnternette alışverişin büyümesi. Ünlülerin birer moda ikonu olmalarının gittikçe kütleleşmesi.
Silüet ve Stil	Eklektizm ve bireycilik, moda bir gösterge. Göz kamaştırıcı mitin parçalanması. Seri üretim markalarının geri tepmesi; el işi elbiselerin ve geçmiş yılların kıyafetlerinin tekrar doğuşu

Tablo 5: Jones, 2009, s:23

Resim 120: Moda, 2000-2010 (DEREBOY, 2012,s:169)

12. SONUÇ

1960'lı yıllardan günümüze kadar olan süreçte, kadın giyiminde aksesuarların, malzemeye bağlı işlevsel değişimleri, dönemsel karakteristik farklarla sürekliliğini korumuştur.

Kadın giyiminde kullanılan aksesuarlar; takılar, vücut süslemeleri, giysileri tamamlayan unsurlar (çanta, ayakkabı, kemer, şapka, gözlük, şemsiye, saat, fular, eşarp, şal, v.b.) değişimleri, her on yıllık dönemlerde malzeme, biçimsel çeşitlilik ve kadının gereksinimleri, yaşam felsefeleri, sosyal ekonomik ve kültür ortamına bağlı yapısal değişiklikler olduğu görülmüştür.

Kadının vücut süslemeleri; fiziksel çekiciliği artıran, yaratıcılığı ve bireysel özellikleri belirleyen unsur niteliğindedir. Kadının yaşamında kozmetik, vücut boyası, postişler, bronzlaşma, peruklar, saç tasarımı, takma tırnaklar, plastik cerrahi, mücevher, piercing vücut süslemeleri moda olgusunun parçası haline gelmiştir.

Genç nüfusun artmasıyla, eğitim seviyesi yükselen gençler yaşam felsefeleriyle moda endüstrisine yön verdiler. Gençler daha modern ve özgür giyim anlayışının, hakim olduğu farklı moda eğilimlerini tercih ettiler. Küresel ticaret anlayışının gelişmesiyle, moda pazarında hazır giyim ve aksesuar mağazaları yaygınlaşmıştır.

Kadın hareketlerinin etkisiyle kadın bedeni özgürleşmiş, mayo ve iç giyimde vücudu ön plana çıkaran değişiklikler olduğu görülmüştür. Toplum içinde daha fazla söz sahibi olmak isteyen modern kadınlar arasında mini etek hızla yayılmıştır. Külotlu çorabın icadı ise, mini eteğin yükselmesine sebep olmuştur. 1960' larda moda; hazır giyim fuarları ve defileler, *Op-Art*, *Pop-Art*, sanat akımları, zincir mağazalar ve butikler, 1964 yılında plastik ve metalden yapılan uzay çağı kıyafetleri, *Beatles*; *Rolling Stones* gibi müzik grupları, yeni ideolojiler, öğrenci hareketleri, *hippi look* ve çiçek çocukların gençleri hedeflemesi modanın yayılmasında etkili olmuştur.

1960' ların sonlarında ortaya çıkıp, 1970' lerin ortasına kadar devam eden; kırsal yaşamı, barış ve cinsel özgürlüğü farklı bir giyim anlayışı ile ifade eden

hippilerin takılarında kullandıkları cam ve kilden yapılmış boncuklar, kâğıt hamuru, kuş tüyleri gibi doğal malzemelerin yanı sıra otomobil amblemleri, tapınak zillerinin kolye olarak kullanıldıkları görülmüştür. Giysilerini nakışlarla ve boncuklarla süslemişler, kadın ve erkekler kulaklarını deldirmişler, renkli boncukları dizerek kolye ve bileklikleri; etnik modellerde ise, gümüşten el yapımı iri masif bilezikleri takı olarak kullanmışlardır. Hippilerin bu takıları, kullandıkları malzemeler dönemin sembolik, karakteristik ikonlarına dönüşmüştür.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte yeni malzemeler ile tasarımcıların fütüristik yaklaşımları oldukça iddialı uzay çağı takılarının da moda olmasını sağlamıştır ve böylece metal gözlükler, metal takılar; parmaksız deri file eldivenler modanın vazgeçilmez aksesuarları haline gelmiştir. Yine bu yıllarda değişik metal aksesuarlarla süslenmiş uzay giysileri ve şapkalar, iri tokalar, kopçalar, plastik (PVC, melamin, polietilen, polyester, pleksiglass, vinil, naylon, akrilik) ve değişik metal alaşımları gibi yeni malzemelerden oluşan, şeffaf plastikten yapılan geometrik formlu, modern ve sert kenarlı küpeler, kolyeler dönemin karakteristik, biçimsel unsurları olmuştur.

Küresel ticari hareketlerin artışı sinema ve müzik alanında yaşanan canlılık yeni yıldızların ortaya çıkmasında etkili olmuştur. ABD ve İngiliz müzik yıldızlarının saç kesimleri, giysileri, ayakkabıları ve takıları gençler tarafından örnek alınarak taklit edilmiştir. Yıldızlar, birer stil ikonuna dönüşmüştür.

1970'li yıllarda terörizmin dünyada ortaya çıkması ve bunun getirdiği politik ve sosyal çalkantılar bu yıllara damgasını vurmuştur. Bu yıllarda kadınlar aktif olarak iş hayatına atılmaya başlamışlardır. Koleksiyonlarda vücut teması öne çıkmış, tasarımlar satışta egemen olmuş, hazır giyim endüstrisi hızla yayılmış, firmalar markalaşmaya yönelmiş, medya kullanılarak satış önceliği sunulmuştur. Modada mini, midi ve maxi birbirine karışmış, sınırlar ve keskin uçlar yok olmuş, açık ve koyu renkler bir arada kullanılmış, renk anlayışı kontrasta doğru yöneldiği görülmüştür.

1980'li yıllarda; kadının iş hayatında ön plana çıkma, kendini güçlü ve otoriter hissetme eğilimleri görülmektedir. Vatkalı giysiler ve yüksek topuklu ayakkabılar

dönem karakterini oluşturmuştur. Modaevlerinin kendi markalarıyla sundukları hazır giyim koleksiyonları, kredi kartıyla yapılan alışverişlerin hızla artışı, büyük şehirlerde açılan alışveriş merkezleri insanları hızlı tüketime yönlendirmiştir. 1980-1989 yılları arasında giysilerde büyük, abartılı, geniş vatkalı; marka kostümler, aksesuar ve mücevherler kadınsı görünümünü sunmuştur. Bu yıllarda; kapitalist sermaye sahiplerinin, modada güç ve zenginlik imajı ön plana çıkmıştır. İnce, yün, kaşmir, saçak püsküllü şallar; çok büyük, renkli ipek eşarplar popüler olmuştur. Mücevher görünümlü değerli saatler, halhollar, markalı pilot ve oval gözlükler; parmaksız deri, file eldivenler modanın vazgeçilmez aksesuarları olmuştur.

1990'lar özgür ve rahat akımları beraberinde getirmiş, tasarımcılar geçmişini yenilemekle uğraşmıştır. Bu yıllarda giysi statü haline gelmiş, moda; elektronik iletişim, e-mail, internet, cep telefonunun günlük yaşama girmesi, telekomünikasyon hizmeti sağlayan ağların, ucuz havayolu ulaşımının, moda eğitimi veren kurumların yaygınlaşması tüketiciye Dünya modasını izleme olanağı sağlamıştır.

2000'li yıllarda ise aksesuarlarda 20. Yüzyıl modasına dönüşler yaşanmış, yüksek ökçeli, platformlu ayakkabılar moda olmuş, marka eşarplar, şemsiyeler, deri ve süet renkli uzun truvakar eldivenler, deri kalın fiyonklu elastik kemerler yaygın kullanılmıştır. Son yıllarda cep telefonlarının hayatımızdaki büyük önemi ve kullanım yaygınlığı nedeniyle cep telefonu kılıfları birer aksesuar olarak günlük yaşama girmiştir.

1960'lı yıllardan günümüze kadar kadın giyiminde aksesuarlar; bilimsel, teknolojik yenilikler, felsefe anlayışı, sosyo-ekonomik değişime bağlı giyim anlayışıyla, malzeme renk biçimsel değişiklikleriyle kadının yaşamında vazgeçilmez niteliktedir. Gelecekte de; kadının yaşamında aksesuarlar işlevsel olarak varlığını sürdüreceği ön görülmektedir.

13. SÖZLÜK

Androjen : Her iki cinsiyetin özelliklerini de içinde barındıran, belli bir cinsiyete sahip olmayan kişi

Abraj : Kumaştaki hatalar

Avangard : Fransızca "öncü askeri birlik" kültür, sanat ve politikada öncü, yenilikçi, deneysel işler ve bunları yapan kişi ya da kişiler

Bandana : Başa değişik biçimlerde bağlamak amacıyla kullanılan bir çeşit büyük mendil

Beat Kuşağı : 1950' lerde ortaya çıkan; *Jack Kerouac*, *Allen Ginsberg* ve *William S. Burroughs*' un çektiği bir grup popüler kültür karşıtı

Beatle Bot : (*Beatle boot*) 1960' lı yıllarda ünlü müzik grubu *Beatles* üyelerinin giydiği ve genç İngiliz erkekleri arasında moda haline gelen siyah deriden sivri uçlu bir tür bot

Benefş : Mücevher yapımında kullanılan kırmızı kıymetli bir taşdır. Donuk, bulanık bir taşdır.

Berdahi : Mücevher yapımında kullanılan bir süs taşıdır.

Bustiye : Bayanların genellikle ceket ve benzeri kıyafetlerinin içinde kullandıkları çarpıcı, göz alıcı, işlemeli kumaştan yapılmış askılı ya da askısız üstlük

Catwalk : Mankenlerin podyumda sergiledikleri kıyafetlerin canlılığı, gösterişi ve görkemini arttırmak için etkileyici yürüme şeklidir.

Elegan : Şık, zarif

Fütürizm : Gelecekçilik; 20 yüzyıl başında yeni yaşamı ve yaşamın teknolojisini özne olarak tamamlayan, teknolojiyi öven, hareket ve dinamizme önem veren, geleneksel kuralları yıkma amacı güden sanat akımı

Go Go Bot : 1960' ların ortalarından itibaren moda olan, alçak topuklu bir tür bayan botu

Kap : Omuzları saran kolsuz bir üst giysi çeşididir.

Likra : Genellikle başka dokumalarla karıştırılarak esnek ve hafif olması sağlanan, bir çeşit güçlü ve dayanıklı dokuma

Mod : Modern popüler ve moda olan şeyler için 1960' larda Avrupa' da medyanın kullandığı genel terim

Moda ikonu : Takipçisi olduğu moda akımı ya da kendi yarattığı stil ile kitleleri etkileyen öncü kişi

Mokasen : Bağcısız ayakkabı

Muslin : Tualler ya da kıyafet provalarında kullanılan bir tür pamuklu tül kumaş

Nehru Ceket : Hindistan bağımsızlık hareketinin öncüsü ve Hindistan' ın ilk başbakanı olan *Nehru*' nun giydiği kısa ve dik yakalı, üniforma benzeri ceket

Op-Art : Optik sanat, 1960' lar da kinetik sanat kapsamı içinde optik yansımalarla dayalı bir anlatım biçimi olarak ortaya çıkmış sanat akımı

Parka : Kapüşonlu su geçirmez ceket

Pelerin : Omuzdan aşağıya dökülen, geniş, kolsuz bir çeşit üst giysidir.

- Punk** : 1970' li yıllarda İngiltere' de ekonomik bunalımdan en çok etkilenen işçi sınıfının çocukları arasında doğan, geleneksel ve kalıplaşmış davranış biçimine karşı yıkıcı bir tavır geliştiren; aykırı giyim tarzları, saç modelleri ve pearcing, zincir, çengelli iğne, zimba gibi aksesuarlarıyla içinde bulundukları durumu protesto eden, moda karşıtı hareketi
- PVC** : Poli Vinil Klörürün kısaltılmışı; petrol yada doğal gaz ile tuzdan petrokimya tesislerinde üretilen, formülü ($\text{CH}_2\text{-CH}_2$) olan polimer türü
- Retro** : Modada geçmişe dönüş eğilimi
- Sandalet** : Yalnız tabanı bulunan, ayağa kordon veya kayışlarla bağlanan açık ayakkabı
- Stil** : Üslup, tarz
- Stiletto** : Yüksek ve ince topuklu bayan ayakkabısı
- Süet** : Yumuşak, yüzü ince havlı kumaş
- Şal desen** : Ucu kıvrımlı damla şeklinde desen
- Tayt** : Bacakları sıkı saran özel kumaştan yapılmış bir tür pantolon
- Tayyör** : Ceket ve etekten oluşan kadın giysisi
- Tulum** : Göğüs ve pantolon bölümü bitişik giysi
- Unisex** : Belli bir cinsiyete ait olmayan, her iki cins tarafından kullanılabilir olan
- Vintage** : Geçmiş yıllardaki döneme ait tek ve özel parça ya da koleksiyonlara verilen isim

Vual : Hafif, ince, kırışık bir kumaş

Zebercet : Zümrütten daha açık yeşil olan, zümrüt kadar değerli olmayan bir süs taşı

14. KAYNAKÇA

YAYINLAR

BARBAROSOĞLU, Fatma Karabıyık. (1995). *Modernleşme Sürecinde Moda ve Zihniyet*. İstanbul: İz Yayıncılık

BARNARD, Malcolm. (2002). *Sanat Tasarım ve Görsel Kültür*, Çev. : Güliz Korkmaz. Ankara: Ütopya Yayınları

BAUDOT, François. 2001. *Modanın Yüzyılı*. İstanbul: Güncel Yayıncılık

BIBIANO, Bernadine. (2005). *Makyaj*, Çev: Özlem Tüzel Akal, İstanbul:Optimist Yayın ve Dağıtım

CABRERA Alfredo, FREDERİCK Matthew. (2012). *Moda Okulunda Öğrendiğim 101 Şey*. İstanbul: Optimist Yayınları

CRANE, Diana. (2003). *Moda ve Gündemleri: Giyimde Sınıf, Cinsiyet ve Kimlik*. Çev: Özgü Çelik. İstanbul: Ayrıntı Yayınları

D. WAQUET & M. LAPORTE. (2011). *Moda*, Çev. : Işık Ergüden. Ankara: Dost Kitapevi Yayınları

DEREBOY, Elif Jülide.(2004). *Tablolarla Kostüm Tarihi*. İstanbul : Güzel Sanatlar Merkezi Stilistik Kursu ve Tic. Ltd. Şti.

DEREBOY, Elif Jülide.(2012). *Tablolarla Kostüm Tarihi*. İstanbul : Güzel Sanatlar Merkezi Stilistik Kursu ve Tic. Ltd. Şti.

Dr. ÜNAL Zümrüt Bahadır, Prof. Dr. ÖNDOĞAN Ziyet (2006) *Kravatın Hikâyesi* İzmir : Ege Ü. Tekstil Mühendisliği Bölümü TEKSTİL KONFEKSİYON DERGİSİ

DUPON, Olivier. (2009). *The New Jewelers*. New York:Thames & Hudson

FASHION & ACCESSORIES. (2008). Amsterdam

FASHION, (2011), *A History from the 18th to the 20th Century*, Volume II: 20th Century, Taschen

GARCIA, Nina. (2010). *Şıklığı İle Göz Kamaştıran Kadının 100 Vazgeçilmezi*. İstanbul : Alfa Basım Yayın Dağıtım Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi

GÜRSOY, A. Tahir. (2010). *Giyim Kültürü ve Moda*. İstanbul : Ömür Matbaacılık A.Ş.

HAKKO, Cem. (). *Moda Olgusu*. İstanbul: Vakko Yayınları

HÜRRİYET GAZETESİ – Stil ve Yaşam Dergisi. 29 Aralık 2012

IMAGES, Getty , (2000), *De Cades Fashion*. Almanya

KARLIKLI Şaziye, TOZAN Defne.(1998).*Cumhuriyet Kıyafetleri*. İstanbul: GSD Holding

MEYDAN LAROUSSE. (1973). İstanbul: Meydan Gazetecilik ve Neşriyat Ltd.

NORDSTROM.(November 2012).USA-Raleigh NC

ONUR Nur. 2004. *Moda Bulaşıcıdır!*. İstanbul: Epsilon Yayınları

ÖZDAMAR, Şebnem G. (2005). *Takıyorum-Kolayca Kullanılabilen Takı Teknikleri*. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama San. ve Tic. A.Ş.

PEACOCK, John.(2005). *The Complete Fashion Sourcebook*. Hardback Book

PRESTEL. (2005). *Cons Of Fashion*. New York, Munich, Berlin, Londra

SOURCEBOOK, John, (2011). *20th Century Jewelry*. Paris

Style Surfing. (1996). Thomas and Hudson Ltd.

ŞENYAPILI, Önder. (2002). *Sinema ve Tasarım*, İstanbul: Boyut Yayıncılık

The Chronology Of Fashion From Empire Dress To Ethical Design. (2011). Londra

TUNALI, İsmail. (2009). *Tasarım Felsefesi Tasarım Modelleri ve Endüstri Tasarımı*.
İstanbul: Yem Yayınları

VALERIA Mendes, HAYE Amy De La.(2010). *20th Century Fashion*. USA:Thames
& Hudson Word of Art

VOUGE Türkiye, Mayıs 2013

WATSON, Linda. (2007). *Modaya Yön Verenler*. İstanbul : Güncel Yayıncılık

Gelinlerin Mücevher Modası. İstanbul: Boyut
YAĞMUR, Sungur. (2008). Yayıncılık

YAPP, Nick, (2005). *Fotoğraflarla 20. Y.Y. Sosyal Tarihi*, İstanbul: Literatür
Yayıncılık

İNTERNET KAYNAKLARI

http://25.media.tumblr.com/tumblr_lcl1ehatrDU1qzsdupo1_500.jpg (05.05.2013)

http://3.bp.blogspot.com/_6qWQKTCRCoo/TJdQhoK7VxI/AAAAAAAAADBY/YjrHfFYJRks/s1600/hair+signs.jpg (17.05.2013)

<http://3.bp.blogspot.com/rj5kk7WHM8Q/ULiyUV7oaEI/AAAAAAAAAU8/fsC6e6AAhpA/s1600/atki-bere-modelleri-015.jpg> (30.04.2013)

<http://avengers-in-time.blogspot.com/2012/07/1968-fashion-pierre-cardin-space-age.html>) (19.05.2013)

<http://aydansenel.com/tag/istanbul-fashion-week/> (24.05.2013)

<http://blog.kurusukurusuna.com/tag/semsiye-modasi/>(24.05.2013)

<http://blog.modapedia.com/trendler/0205-modada-50ler-60lar-70ler-80ler-ve-90lar.html> (25.05.2013)

<http://blog.modapedia.com/trendler/0205-modada-50ler-60lar-70ler-80ler-ve-90lar.html> (24.05.2013)

<http://cdn1.cnnturk.com/Handlers/File.ashx?FileID=411480> (14.05.2013)

<http://doloresdelargotowers.blogspot.com/2010/11/turkish-liberace.html>
(14.04.2013)

<http://fashionbombdaily.com/2009/05/05/splurge-of-the-day-anna-sheffield-fine-jewelry/> (02.05.2013)

http://graphics8.nytimes.com/images/2010/05/16/fashion/16TOMMY_CA2/16TOMMY_CA2-articleLarge.jpg (20.05.2013)

(<http://littlebeautiful.files.wordpress.com/2008/01/chanelshow.jpg>) (21.05.2013)

<http://moda.milliyet.com.tr/hippi-akimi/trendspotting/haberdetay/15.02.2012/1503238/default.htm> (27.05.2013)

http://img2.blogcu.com/images/m/o/d/modalite/1235831169m_12.jpg
(28.04.2013)

http://i.dailymail.co.uk/i/pix/2011/03/29/article-0-0B3CB7EE00000578-936_468x515.jpg (25.05.2013)

<http://jeanpaulgaultier.orjinalparfum.net/> (02.05.2013)

<http://kelebekgaleri.hurriyet.com.tr/galeridetay.aspx?cid=9838&p=6&rid=2369>
(25.05.2013)

<http://magarazzi.com/wp-content/uploads/2013/01/%C3%83%E2%80%93ZLEM-TEK%C3%84%C2%B0N-YEN%C3%84%C2%B0-%C3%84%C2%B0MAJIYLA-%C3%83%E2%80%A1OK-KONU%C3%85%20ULACAK-G%C3%84%C2%B0B%C3%84%C2%B0-G%C3%83%E2%80%93Z%C3%83%C5%93K%C3%83%C5%93YOR-.jpg>
(04.05.2013)

<http://modatasarimstil.blogspot.com/2009/01/pano-gmlek.html> (21.05.2013)

<http://modnica365.livejournal.com/> (24.05.2013)

(<http://nillswonderland.files.wordpress.com/2009/09/sjmdkjsd.jpg>) (14.05.2013)

<http://partideyim.com/cgi-sys/suspendedpage.cgi> (27.05.2013)

<http://rebeltakipte.blogspot.com/2011/08/simay-bulbul-2012-ilkbahar-yaz.html>
(24.05.2013)

http://s3images.coroflot.com/user_files/individual_files/original_343567_fMzQvtrpwapvsFdHiEJdj7Bo8.jpg (22.05.2013)

<http://sukhifashion.blogspot.com/> (22.05.2013)

<http://thelongestlistofthelongeststuffatthelongestdomainnameatlonglast.com/collectables24.html> (18.05.2013)

<http://theredlist.fr/wiki-2-23-1249-1257-view-1960s-profile-yves-saint-laurent-3.html> (15.05.2013)

<http://thumbs1.ebaystatic.com/d/l225/m/meG0euq3NVt4fzGVKjO-u9A.jpg>
(23.05.2013)

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Mercek> (28.05.2013)

<http://urun.gittigidiyor.com/kozmetik-kisisel-bakim/salvador-dali-laguna-maravilla-100-ml-edt-parfum-60220689> (02.05.2013)

<http://watches.infoniac.com/uimg/max-bulgari-bulgari-ladys-watch.jpg> (03.05.2013)

<http://w-world.com/w-genel/2013-ilkbahar-yaz-goz-makyaji-modasi> (28.05.2013)

<http://www.1gn.net/makale/imaj/b660d44796c8e4f3a12ec42732c10753.jpg>
(31.05.2013)

<http://www.5nnnnn1k.com/portal/giyim/97191-tommy-hilfiger-canta-resimleri-tommy-canta-modelleri-2012-yeni-sezon.html> (24.05.2013)

<http://www.aainabridal.com/2012/04/sunday-afternoon-pretty-lace-and.html>
(07.05.2013)

<http://www.ayakkabi.nedir.com> (24.03.2013)

<http://www.beatlesagain.com/> (06.05.2013)

<http://www.boyner.com.tr/ProductDetail.aspx?ProductId=367526&ProductCode=516461990&ProductCategoryId=100000060&ProductCategoryId1=401> (02.05.2013)

<http://www.cnnturk.com/2010/yasam/stil/12/07/cumhuriyetten.gunumuze.turk.modasi/598569.0/index.html> (24.03.2013)

<http://www.cnnturk.com/2010/yasam/stil/12/07/cumhuriyetten.gunumuze.turk.modasi/598569.0/index.html> (09.5.2013)

(<http://www.dipnot.tv/wp-content/uploads/2013/03/dianaa.jpg>) (14.05.2013)

<http://www.farklikadin.com/2012-2013-sonbahar-kis-renk-trendleri/> (24.05.2013)

<http://www.gokyuzuhaberci.com/7623/thy-ihalesini-vakko-kazandi/> (03.05.2013)

<http://www.guncelhane.com/wp-content/uploads/2010/04/ajdamakyaj11.jpg>
(19.05.2013)

<http://www.hayatinitasarla.com/design/3d-poster-1191.htm> (24.05.2013)

<http://www.instyle.com.tr/dkny-be-delicious-fresh-blossom/12538> (02.05.2013)

<http://www.justjared.com/2013/01/21/president-barack-obama-michelle-inaugural-ball-dance-video/> (30.05.2013)

<http://www.kadinlar.web.tr/wp-content/uploads/2011/02/Semsiye-MOdelleri-18.jpg>
(05.05.2013)

<http://www.kadinplus.com/tag/gunes-gozlukleri/> (09.05.2013)

<http://www.kadintesturgiyim.com/wp-content/uploads/2013/05/2013-halhal-modelleri.jpg2.jpg> (03.05.2013)

<http://www.taschen.com/pages/en/catalogue/fashion/index.htm> (06.03.2013)

<http://www.maxihayat.net/maxiforum/tesettur-giyim/> (11.05.2013)

<http://www.meleklermekani.com/imagehosting/nukhet-duru1-9161.jpg> (03.05.2013)

<http://www.merakname.com/parfum-nedir/> (24.04.2013)

<http://www.minikhediye.com/wp-content/uploads/vakko-esarp-modelleri-yeni-modeller.jpg> (15.05.2013)

<http://www.modadekorasyon.tv/bayan-deri-eldiven-modelleri.html/ilginc-deri-eldiven-modelleri> (01.06.2013)

<http://www.modakulubu.net/kemer-ve-bileklik-modasi.htm> (05.05.2013)

<http://www.modaskina.com/istanbul-fashion-week-2012-2013-selma-state-defilesi/> (24.05.2013)

<http://www.modazor.com/wp-content/uploads/2013/04/Maria-Bonita-Marka-Bayan-Saat-Modelleri-390x245.jpg> (03.05.2013)

<http://www.modelinia.com/blog/runway-report-dkny-is-the-coolest-kid-in-school/45937> (02.05.2013)

<http://www.modellersitesi.com/wp-content/uploads/atasay-pirlanta-bileklik-modelleri.jpg> (04.05.2013)

<http://www.perapost.com/yazarlar/198/tutku-objeleri-ii--mucevher> (24.05.2013)

<http://www.perapost.com/yazarlar/202/tum-zamanlarin-aksesuarlari-i--sapka> (21.03.2013)

<http://www.perapost.com/yazarlar/203/tum-zamanlarin-aksesuarlari-ii--saat>
(06.05.2013)

<http://www.popscreen.com/p/MTI5MDIzMDky/CHANEL-NAVY-BLUE-CAMERA-BAG-PURSE-WCC-ON-FRONT-WTASSEL-AMAZING-> (20.05.2013)

<http://www.rockefsaneleri.net/modern-muzik-tarihi/> (06.05.2013)

<http://www.sahibinden.com/ilan/alisveris-cep-telefonu-aksesuar-iphone-4g-tasli-kilif-ucretsiz-kargo-110071235/detay/> (25.04.2013)

<http://www.sevil.com.tr/versace-yellow-diamond-edt-bayan-parfum-2.html>
(02.05.2013)

<http://www.sosyetikmoda.com/wp-content/uploads/2012/11/halhal-modelleri-3.jpg>
(03.05.2013)

<http://www.taobao.web.tr/Giyim-Aksesuar/Atk%C4%B1lar/> (30.04.2013)

<http://www.turkcebilgi.com/ansiklopedi/m%C3%BCcevher> (24.05.2013)

<http://www.vogue.it/en/encyclo/fashion/o/gold> (15.05.2013)

<http://www.wwd.com/images/processed/wwd/2008/10/01/landscape/02-tout-west-trina-turk2.jpg> (25.5.2013)

<http://www.zimbio.com/pictures/S3796zT4AXK/2010+MTV+Video+Music+Awards+Press+Room/0f-O-hsUcPI/Lady+Gaga> (15.05.2013)

<https://www.alodukkan.com/p/163/bvlgari-omnia-amethyste-edt-65-ml-bayan-parf%C3%BCm%C3%BC> (02.05.2013)

www.acunn.com/haber/dunden-bugune-modatarihcesi/6/44 (24.05.2013)

www.emballezmoi.com (15.05.2013)

www.ikbaloakley.com/category/egitim-program-takilar (24.05.2013)

www.meb.gov.tr/modulprogramlar (21.03.2013)

F İ R D E V S B E N L İ

*Kozyatağı Mahallesi, Şemsettin Günaltay Caddesi, Gün Sokak, Nimet Deval Apartmanı No: 7 Daire 3
Kadıköy, İSTANBUL 34742*

GSM (0505 4827058)

E – mail : firdevs.benli@gmail.com

ÖZET

35 Yıllık deneyimli, başarılı bir eğitim geçmişi ve teknik yetenekleri olan bir öğretmen olarak tekstil, hazır giyim ve moda tasarımı programlarında öğretim görevlisi olarak çalıştım. Sürekli eğitim ve profesyonel gelişmeye inanan bir birey olarak, şu anda Tekstil ve Moda Tasarımında lisansüstü eğitimi almaktayım.

KİŞİSEL BİLGİLERİM

Uyruk : T.C.
Doğum Yeri ve Tarih : Gölpazarı-BİLECİK 17/03/1958
Medeni Hal : Evli

EĞİTİM BİLGİLERİ

Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul <i>Tekstil ve Moda Tasarımı (MA) (Tez aşamasında)</i>	2013
Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Ankara <i>Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, Giyim Bölümü</i>	1979
Balıkesir Merkez Kız Meslek Teknik ve Anadolu Meslek Lisesi, Balıkesir	1975

PROFESYONELAKTİVİTELER VE SERTİFİKA PROGRAMLARI

- Balıkesir Milli Eğitim Müdürlüğü, Sınıf Rehberlik Programı Uygulama Semineri, 2007
- M.E.B, Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı, Hazır Giyimde Mesleki Eğitim (AB - KOSGEB) (Bilgisayarda Kalıp Hazırlama - GERBER v8), 2005

- Balıkesir Milli Eğitim Müdürlüğü, Öğrenmeyi Öğretme Semineri, 2004
- M.E.B, Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı, İnternet Kullanım Kursu, 2004
- Balıkesir Milli Eğitim Müdürlüğü, Rehberlik Hizmetleri Semineri, 1998
- M.E.B, Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı, Proje Çalışmalarını Değerlendirme (METGE) Semineri, 1996
- M.E.B, Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı, Bilgisayar Kullanım Kursu, 1996
- M.E.B, Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı, Proje Okulları Koordinatörleri Semineri, 1995
- M.E.B, Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı, Hazır Giyim II. Kademe Kursu, 1992
- M.E.B, Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı, Hazır Giyim I. Kademe Kursu, 1990

İŞ DENEYİMİ

:

2012 – 2013

Ümit Eğitim Kurumları

Avcılar, İstanbul

Moda Tasarımı Öğretim Elemanı

- Dershane bünyesinde açılan, 25 kişilik, giyim sektöründe profesyonel olarak çalışan ya da iş arayan bireylere yönelik olan İŞKUR – Moda Tasarımı kursunda öğretim görevlisi olarak çalışmaktayım.

2012 – 2011

Gazikent Üniversitesi

Mecidiyeköy, İstanbul

Sürekli Eğitim Merkezi, Moda Tasarımı Öğretim Elemanı

- Üniversite bünyesinde açılan, 25 kişilik, giyim sektöründe profesyonel olarak çalışan ya da iş arayan bireylere yönelik olan İŞKUR – Moda Tasarımı kursunda öğretim görevlisi olarak çalıştı.

2009 - 2011

Gelişim Üniversitesi

Avcılar, İstanbul

Meslek Yüksek Okulu, Tekstil ve Moda Tasarımı Öğretim Görevlisi

- 28-38-kisilik sınıflarda Model Uygulama Teknikleri I ve II, Konfeksiyon Teknolojisi II, Giysi Konstrüksiyon ve Bitirme Projesi lisans derslerini öğretti.
- Öğrencilerin tasarladığı, diktiği giysilerin ve dönem projelerinin sergilendiği defile ve yılsonu sergileri düzenledi. Tasarımların seçilmesi, kalıpların hazırlanması ve dikim aşamalarını öğrencileri ile birlikte çalışarak yönetti.
- Üniversite bünyesinde açılan, 25 kişilik, giyim sektöründe profesyonel olarak çalışan ya da iş arayan bireylere yönelik olan İŞKUR – Modelistlik kursunda öğretim görevlisi olarak çalıştı. Katılımcıların yılsonu projelerinin sergilendiği bir sergi organize etti.
- Sektördeki meslektaşları ile tanışma, deneyimlerini paylaşma, endüstriyi takip etme ve güncel trendleri yakalamak için İstanbul Moda Haftalarına ve diğer üniversitelerin yılsonu defilelerine katıldı.

2007 - 2008

Bostancı Halk Eğitim Merkezi

Bostancı, İstanbul

Rehberlik Öğretmeni

- Rehberlik Öğretmeni olarak çalıştı, farklı merkezlerde açılan kurslardaki çalışan toplam 36 öğretmenin idarecilik görevini üstlendi.
- Farklı eğitim ve tecrübe seviyeleri olan öğrencilerin derslere adapte olmasını ve başarılarının arttırmasını sağlayacak yardımlarda bulundu.

2007 - 2008

DISK Anadolu Tekstil Meslek Lisesi

Kartal, İstanbul

Hazır Giyim Öğretmeni

- Hazır Giyim Öğretmeni olarak çalıştı, Bostancı Halk Eğitim Merkezi'nde rehber öğretmen olarak geçici görevlendirme ile atandı.

1985 – 2007

Balıkesir Merkez Kız Meslek Teknik ve Anadolu Meslek Lisesi

Balıkesir

Hazır Giyim Öğretmeni

- Hazır Giyim bölümünde, 2004 ve 2006 yılları arasında bölüm şefi olarak çalıştı. Okuldaki yılsonu defilelerinin planlanmasına yönetti.
- 2000 yılında, Balıkesir Sanat Galerisi'nde, kendi patchwork eserlerinin sergilendiği kişisel sergi düzenledi.
- 1995 ve 1997 yılları arasında, METGE Projesi'nde Program Koordinatörü olarak çalıştı.
- 1990 yılında, Lise Mezunları Meslek Edindirme (LIMME) Projesi'nde çalıştı.
- Öğretmenliği boyunca iki kademe ve bir maaş ödülü ile ödüllendirildi.

2002 - 2006

Balıkesir Üniversitesi

Balıkesir

Meslek Yüksek Okulu, Tekstil ve Hazır Giyim Öğretim Görevlisi

- 35-40 kişilik sınıflarda, Konfeksiyon Teknolojisi, Hazır Giyim ve Konfeksiyon Makineleri, Model Uygulamaları Teknikleri, Stilistik ve Süsleme Teknikleri derslerini öğretti.
- 2002 ve 2006 yıllarında, Süsleme Teknikleri dersi yılsonu sergisi organize etti.

KARİYER BAŞLANGICI

:

- Hazır Giyim Öğretmenliği, Susurluk Pratik Kız Sanat Okulu, Balıkesir, 1983 - 1985
- Hazır Giyim Öğretmenliği, Gönen Kız Meslek Lisesi, Balıkesir, 1980 - 1983
- Hazır Giyim Öğretmenliği, Karapınar Pratik Kız Sanat Okulu, Konya, 1979 - 1980